

2021

**Raport o stanie
sektora małych i średnich
przedsiębiorstw w Polsce**

Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

Redakcja:

Anna Skowrońska, Anna Tarnawa

Autorzy Raportu:

Paweł Chaber – Rozdział 5

Jacek Łapiński – Rozdział 1, 2, 3

Łukasz Widła-Domaradzki (Tandem Analityczny s.c.) – Rozdział 6

Robert Zakrzewski – Rozdział 1, Rozdział 4

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ISBN 978-83-76-33-449-3

Warszawa 2021

Opracowanie graficzno-techniczne:

www.ccpog.com.pl

Spis treści

Słowo wstępne	4
Przedsiębiorczość – kluczowe wskaźniki	6
Rozdział 1. Obraz statystyczny przedsiębiorstw w Polsce	11
1.1. Przedsiębiorstwa w Polsce	11
1.2. Udział MSP w wytwarzaniu PKB	18
1.3. Tworzenie miejsc pracy	21
1.4. Inwestycje przedsiębiorstw	26
1.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw	29
1.6. Internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw	31
Rozdział 2. Ranking małej i średniej przedsiębiorczości w układzie wojewódzkim. Wskaźnik syntetyczny	37
Rozdział 3. Innowacyjność przedsiębiorstw	45
Rozdział 4. Mikroprzedsiębiorstwa	59
Rozdział 5. Wykorzystanie ICT w polskich przedsiębiorstwach	73
Rozdział 6. Koniunktura i otoczenie biznesu 2021	80
Podsumowanie	102

Słowo wstępne

Szanowni Państwo,

Miło mi przekazać Państwu dwudziestą czwartą edycję Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, przygotowaną przez pracowników Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. W oparciu o dostępne dane statystyczne GUS, jak również te zakupione specjalnie na potrzeby niniejszego Raportu, pokazujemy zmieniający się obraz polskiej przedsiębiorczości, w szczególności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Analiza danych z wielu lat pozwala dostrzec jak wiele zmian zaszło w polskich firmach i jak systematycznie zwiększają swój udział w budowaniu gospodarki. Najnowsze dostępne dane, głównie za lata 2018 i 2019, mówią o ponownym wzroście liczby podmiotów w naszej gospodarce (2,2 mln), poprawie podstawowych wartości ekonomicznych mierzących finansową sytuację firm, wzroście nakładów na inwestycje, rosnącym poziomem cyfryzacji i sukcesie w internacjonalizacji przedsiębiorstw. Ten pozytywny obraz dotyczy jednak głównie sytuacji sprzed pandemii koronawirusa.

Polska gospodarka ma za sobą bardzo trudny rok. Pandemia wywołała recesję, jakiej krajowe przedsiębiorstwa nigdy nie doświadczyły, wymusiła wiele zmian w sposobie ich funkcjonowania i zachwiała rynkiem pracy. Firmy musiały się mierzyć z ograniczeniami w prowadzeniu działalności gospodarczej w kraju i za granicą, przejściem na pracę zdalną, zaburzeniami w dostawach, czy brakiem bezpośredniego kontaktu z klientami. Niektóre nie przetrwały, ale wiele branż w nowych warunkach rozwija się bardzo prężnie, dowodząc umiejętności szybkiego dostosowania się do zmian otoczenia. Kolejny raz potwierdziło się, że największą siłą krajowej gospodarki jest przedsiębiorczość Polaków.

Pandemia pokazała, że warunkiem przetrwania i rozwoju przedsiębiorstw jest ich zdolność adaptacyjna, a zwłaszcza otwartość na nowe technologie. Pandemia i następujące w jej konsekwencji ograniczenia w życiu społeczno-gospodarczym przyspieszyły proces transformacji cyfrowej w instytucjach publicznych i podmiotach gospodarczych. Utrzymanie relacji z klientem i sprzedaż detaliczna nie byłaby możliwa bez szybkiego przejścia na kanały on-line. Wygrywają ci, którzy stawiają na innowacje i e-commerce. Szczególnie ten ostatni

święci w Polsce triumfy – z analizy przeprowadzonej przez PwC¹ wynika, że w 2026 r. wartość brutto polskiego rynku handlu e-commerce wyniesie 162 mld zł. Oznacza to średnioroczny wzrost o 12%. Już w 2020 r. kanał online stanowił 14% udziału w wartości sprzedaży detalicznej w Polsce.

Obecne prognozy dla Polski są bardzo korzystne. Stopniowe znoszenie administracyjnych ograniczeń bez wątpienia przyczyni się do dalszego wzrostu popytu i podaży. Badania koniunktury, przeprowadzone przez PARP i zaprezentowane w niniejszym raporcie, pokazują, że optymizm przedsiębiorców rośnie. Połowa firm w kwietniu br. nie spodziewała się pogorszenia koniunktury w kolejnych miesiącach lub przewidywała, że będzie ona nawet nieznacznie lepsza. Przedsiębiorcy nie rezygnują też z planów inwestycyjnych – 67% z nich do końca bieżącego roku chce dokonać inwestycji w środki trwałe, a niemal co czwarta firma będzie inwestować w działalność badawczo-rozwojową.

Zapraszamy do lektury tegorocznego raportu i korzystanie z prezentowanych w nim danych na temat kondycji sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.

Małgorzata Oleszczuk
Prezes PARP

¹ W ciągu 5 lat rynek e-commerce w Polsce osiągnie wartość 162 mld zł (pwc.pl).

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – kluczowe wskaźniki

Liczba przedsiębiorstw	
Liczba	2,2 mln (wzrost o 2,9% r/r)
Struktura przedsiębiorstw	
Według liczby pracujących	99,8% – MSP 97,0% – mikroprzedsiębiorstwa 2,2% – małe przedsiębiorstwa 0,7% – średnie przedsiębiorstwa 0,2% – duże przedsiębiorstwa
Według branży	52,5% – działalność usługowa 22,4% – działalność handlowa 14,9% – działalność budowlana 10,1% – działalność przemysłowa <i>Ponieważ 99,8% firm to MSP, w praktyce struktura branżowa MSP odpowiada strukturze całego sektora (łącznie z dużymi).</i>
Według formy prawnej	87,0% – osoby fizyczne prowadzące działalność (98,9% z nich to mikroprzedsiębiorstwa) 13,0% – osoby prawne i jednostki niemające osobowości prawnej
Udział w PKB*	
Udział w PKB (dane za 2018 r.)	72,7% – udział przedsiębiorstw w tworzeniu PKB (wzrost o 0,4 p.p. r/r) 49,1% – udział MSP w tworzeniu PKB (bez zmian r/r) Struktura udziału w PKB: 29,0% – mikroprzedsiębiorstwa (spadek o 1,2 p.p. r/r) 9,1% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 1,0 p.p. r/r) 11,1% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 0,4 p.p. r/r) 23,6% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 0,4 p.p. r/r)
Rynek pracy	
Pracujący	10,01 mln – liczba pracujących w przedsiębiorstwach (wzrost o 0,1% r/r) 6,75 mln – liczba pracujących w MSP (67,4% pracujących w sektorze przedsiębiorstw, spadek o 0,6% r/r) 4,12 mln – mikroprzedsiębiorstwa (wzrost o 1,3% r/r) 1,05 mln – małe przedsiębiorstwa (spadek o 6,3% r/r) 1,58 mln – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 2,3% r/r) 3,26 mln – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 2,1% r/r) 4,53 – przeciętna liczba pracujących na jeden podmiot (spadek z 4,65 w 2018 r.)
Zatrudnieni	7,01 mln – liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwach (wzrost o 31,6 tys. osób r/r) 56,0% – udział sektora MSP w strukturze przeciętnego zatrudnienia 3,17 osoby – przeciętna liczba zatrudnionych na 1 podmiot (spadek z 3,25 w 2018 r.)
Wynagrodzenia	5168 zł – miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw (wzrost o 7,3% r/r)

Wyniki finansowe	
Przychody, produkcja i wartość dodana	5,26 bln zł – przychody ogółem przedsiębiorstw (wzrost o 6,2% r/r) 4,02 bln zł – produkcja przedsiębiorstw (wzrost o 6,1% r/r) 1,29 bln zł – wartość dodana (wzrost o 8,4% r/r) Dla przeciętnej firmy: Przychody – 2,38 mln zł (wzrost o 3,2% r/r) Produkcja – 1,82 mln zł (wzrost o 3,2% r/r) Wartość dodana – 0,58 mln zł (wzrost o 5,4% r/r)
Inwestycje	
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	240,6 mld zł – nakłady na rzeczowe aktywa trwałe ogółem sektora przedsiębiorstw (wzrost o 10,2% r/r), w tym: nakłady inwestycyjne (219,9 mld zł) zakup używanych środków trwałych (20,6 mld zł). 105,1 mld zł – nakłady na rzeczowe aktywa trwałe w MSP (wzrost o 5,7%) Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe ogółem na przedsiębiorstwo: 108,8 tys. zł – ogółem (wzrost o 7,2% r/r) 47,6 tys. zł – MSP (wzrost o 2,8%) 20,1 tys. zł – mikroprzedsiębiorstwo (wzrost o 7,7%) 392,8 tys. zł – małe przedsiębiorstwo (wzrost o 8,1%) 2,90 mln zł – średnie przedsiębiorstwo (wzrost o 6,1%) 36,1 mln zł – duże przedsiębiorstwo (wzrost o 11,7%)
Źródła finansowania przedsiębiorstw (bez mikrofirm)* (dane za 2018 r.)	72,7% – środki własne 10,1% – kredyty i pożyczki 6,7% – środki bezpośrednio z zagranicy 3,6% – środki budżetowe 6,8% – inne źródła
Eksport/Import*	
Eksport	1,28 bln zł – eksport wyrobów i usług (wzrost o 7,5% r/r) 1,02 bln zł – eksport wyrobów (wzrost o 7,6% r/r) 268,3 mld zł – eksport usług (wzrost o 7,2%) 62,8 tys. ² – liczba eksporterów wyrobów 20,9 tys. – liczba eksporterów usług 2,9% ¹ – odsetek eksporterów wyrobów 0,95% – odsetek eksporterów usług
Import	1,16 bln zł – import wyrobów i usług (wzrost o 4,9% r/r) 988,5 mld zł – import wyrobów (wzrost o 4,9% r/r) 166,7 mld zł – import usług (wzrost o 5,4% r/r) 87,2 tys. ¹ – liczba importerów wyrobów 31,4 tys. – liczba importerów usług 8,3% – odsetek importerów wyrobów 1,45% – odsetek importerów usług

² Dane za 2019 r. są nieporównywalne z danymi publikowanymi w poprzednich edycjach Raportu z uwagi na zmianę metodyki przetwarzania tych danych przez Krajową Administrację Skarbową i Główny Urząd Statystyczny.

Innowacyjność	
Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie (w latach 2017–2019)	21,7% – przedsiębiorstw przemysłowych (26,1% w okresie 2016–2018) 13,7% – przedsiębiorstw usługowych (21,0% w okresie 2016–2018)
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone produkty/procesy biznesowe (% przedsiębiorstw <u>przemysłowych</u> ; w latach 2017–2019)	18,9% – nowe lub istotnie ulepszone produkty lub procesy biznesowe 11,2% – małe przedsiębiorstwa 34,3% – średnie przedsiębiorstwa 60,6% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły nowe lub istotnie ulepszone produkty/procesy biznesowe (% przedsiębiorstw <u>usługowych</u> ; w latach 2017–2019)	11,9% – nowe lub istotnie ulepszone produkty lub procesy biznesowe 9,2% – małe przedsiębiorstwa 21,6% – średnie przedsiębiorstwa 43,1% – duże przedsiębiorstwa
Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw	23,2 mld zł – firmy przemysłowe (23,4 mld zł w okresie 2016–2018) 15,4 mld zł – przedsiębiorstwa usługowe (13,1 mld zł w okresie 2016–2018)
Udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach (wg skali innowacyjności)	W przedsiębiorstwach przemysłowych: 3,3% – nowych dla rynku 6,1% – nowych dla firmy W przedsiębiorstwach usługowych: 1,0% – nowych dla rynku 2,0% – nowych dla firm
ICT	
Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu według klas wielkości (dane za 2020 r.)	98,6% – ogółem (wzrost o 2,3 p.p. r/r) 98,3% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 2,7 p.p. r/r) 99,6% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 0,4 p.p. r/r) 99,9% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 0,1 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wyposażające swoich pracowników w urządzenia przenośne umożliwiające mobilny dostęp do internetu (dane za 2020 r.)	78,3% – ogółem (wzrost o 2,1 p.p. r/r) 75,7% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 2,7 p.p. r/r) 88,2% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 0,7 p.p. r/r) 98,1% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 0,2 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa zatrudniające osoby posiadające specjalistyczne umiejętności w dziedzinie ICT (dane za 2020 r.)	25,2% – ogółem (wzrost o 1,7 p.p. r/r) 19,1% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 1,1 p.p. r/r) 45,5% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 5,3 p.p. r/r) 83,3% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 2,1 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa posiadające własną stronę internetową (dane za 2020 r.)	71,3% – ogółem (wzrost o 1,1 p.p. r/r) 67,3% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 1,3 p.p. r/r) 88,6% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 1,1 p.p. r/r) 92,5% – duże przedsiębiorstwa (spadek o 0,2 p.p. r/r)

Przedsiębiorstwa korzystające z płatnych usług w chmurze obliczeniowej (dane za 2020 r.)	24,4% – ogółem (wzrost o 6,9 p.p. r/r) 20,6% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 6,5 p.p. r/r) 37,7% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 9,8 p.p. r/r) 59,5% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 7,5 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wysyłające faktury elektroniczne nadające się do automatycznego przetwarzania	13,2% – ogółem (spadek o 4,8 p.p. r/r) 10,7% – małe przedsiębiorstwa (spadek o 4,8 p.p. r/r) 20,0% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 5,2 p.p. r/r) 45,8% – duże przedsiębiorstwa (spadek o 1,8 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wysyłające faktury elektroniczne nienadające się do automatycznego przetwarzania	65,4% – ogółem (wzrost o 0,7 p.p. r/r) 62,2% – małe przedsiębiorstwa (spadek o 0,5 p.p. r/r) 77,1% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 2,0 p.p. r/r) 92,5% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 1,2 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wykorzystujące technologie druku przestrzennego (3D)	3,4% – ogółem (spadek o 0,4 p.p. r/r) 2,3% – małe przedsiębiorstwa (spadek o 0,6 p.p. r/r) 6,3% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 0,4 p.p. r/r) 17,4% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 1,2 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wykorzystujące roboty (dane za 2020 r.)	7,1% – ogółem (spadek o 0,4 p.p. r/r) 5,2% – małe przedsiębiorstwa (spadek o 0,5 p.p. r/r) 12,0% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 0,4 p.p. r/r) 30,7% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 2,3 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wykorzystujące urządzenia lub systemy Internetu rzeczy (dane za 2020 r.)	16,6% – ogółem 13,6% – małe przedsiębiorstwa 27,5% – średnie przedsiębiorstwa 39,7% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa prowadzące analizy big data	8,5% – ogółem 6,9% – małe przedsiębiorstwa 12,8% – średnie przedsiębiorstwa 28,4% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa stosujące środki bezpieczeństwa ICT polegające na wykonywaniu zapasowych kopii danych i przekazywaniu ich do innych lokalizacji (dane za 2020 r.)	61,3% – ogółem (wzrost o 4,3 p.p. r/r) 57,1% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 4,4 p.p. r/r) 77,8% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 3,9 p.p. r/r) 90,9% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 5,2 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa przeprowadzające audyty bezpieczeństwa systemu informacyjnego (dane za 2020 r.)	28,4% – ogółem 23,7% – małe przedsiębiorstwa 44,9% – średnie przedsiębiorstwa 70,8% – duże przedsiębiorstwa
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	16,5% – ogółem (wzrost o 0,8 p.p. r/r) 14,5% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 0,9 p.p. r/r) 21,6% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 0,1 p.p. r/r) 42,0% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 1,0 p.p. r/r)

Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia poprzez strony internetowe lub aplikacje mobilne ³	14,7% – ogółem (wzrost o 1,5 p.p. r/r) 13,8% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 1,7 p.p. r/r) 17,7% – średnie przedsiębiorstwa (wzrost o 0,8 p.p. r/r) 24,0% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 0,3 p.p. r/r)
Przedsiębiorstwa wykorzystujące otwarte dane publiczne	17,5% – ogółem (wzrost o 0,6 p.p. r/r) 14,9% – małe przedsiębiorstwa (wzrost o 0,6 p.p. r/r) 25,5% – średnie przedsiębiorstwa (spadek o 0,1 p.p. r/r) 43,7% – duże przedsiębiorstwa (wzrost o 5,3 p.p. r/r)

Powyższe dane, o ile nie zaznaczono inaczej, dotyczą 2019 r. Zostały one przygotowane na podstawie o publikacji GUS:

- *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.* (GUS, 2021 r.) i wydań poprzednich;
- *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.* (GUS, 2020) i wydań poprzednich;
- *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019* (GUS, 2021) i wydań poprzednich.

*Dane oznaczone gwiazdką zostały opracowane przez GUS na zlecenie PARP, na potrzeby niniejszego Raportu.

W przypadku ICT część wskaźników została po raz pierwszy opublikowana w 2020 r., stąd brak wskazania zmiany r/r.

³ Dotyczy zamówień otrzymywanych przez własną stronę internetową lub powiązaną z nią aplikację mobilną oraz zamówień otrzymywanych przez internetowe platformy handlowe, serwisy aukcyjne lub powiązane z nimi aplikacje mobilne. Nie ograniczają się one tylko do prezentacji produktów wraz z opcją składania zamówień, lecz stanowią bardziej rozbudowane serwisy, które umożliwiają klientom wykonanie płatności online lub uzyskanie natychmiastowej pomocy w trakcie dokonywania zakupów za pośrednictwem komunikatora.

Rozdział 1. Obraz statystyczny przedsiębiorstw w Polsce

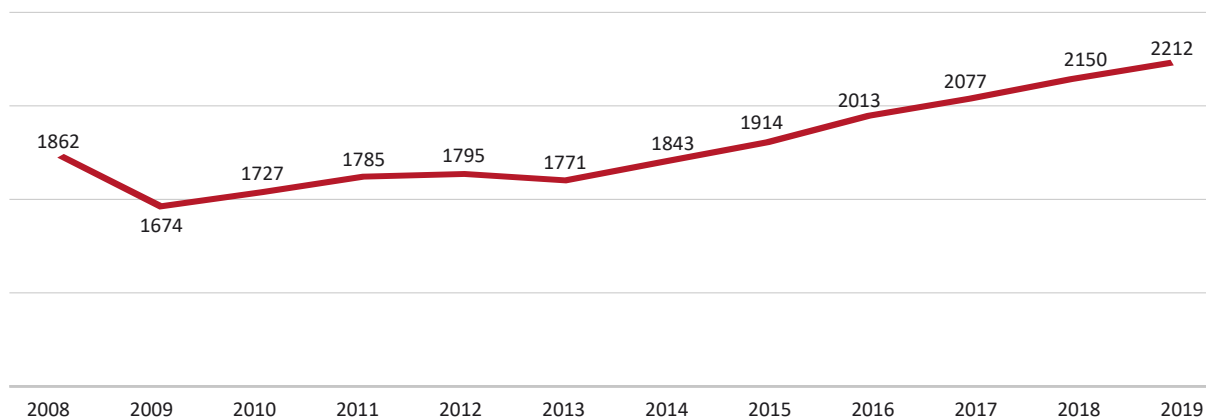
1.1. Przedsiębiorstwa w Polsce

Liczba przedsiębiorstw i ich struktura

Analiza danych pokazuje, że w ostatnich latach liczba przedsiębiorstw systematycznie rośnie. W 2019 r. w Polsce działało ponad 2,2 mln przedsiębiorstw niefinansowych, określanych jako aktywne⁴, podczas gdy w 2008 r. było ich 1,86 mln (co oznacza wzrost o 18,8%). Szczególnie dynamiczny wzrost liczby firm odnotowano w 2016 r. – o 5,2%⁵ r/r. W 2019 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, liczba przedsiębiorstw wzrosła o 2,9% (Wykres 1.1).

Liczba przedsiębiorstw w Polsce w ostatnich latach rośnie – w 2019 r. przekroczyła 2,2 mln. Zdecydowana większość z nich to mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

Wykres 1.1. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w latach 2008–2019 (w tys.)

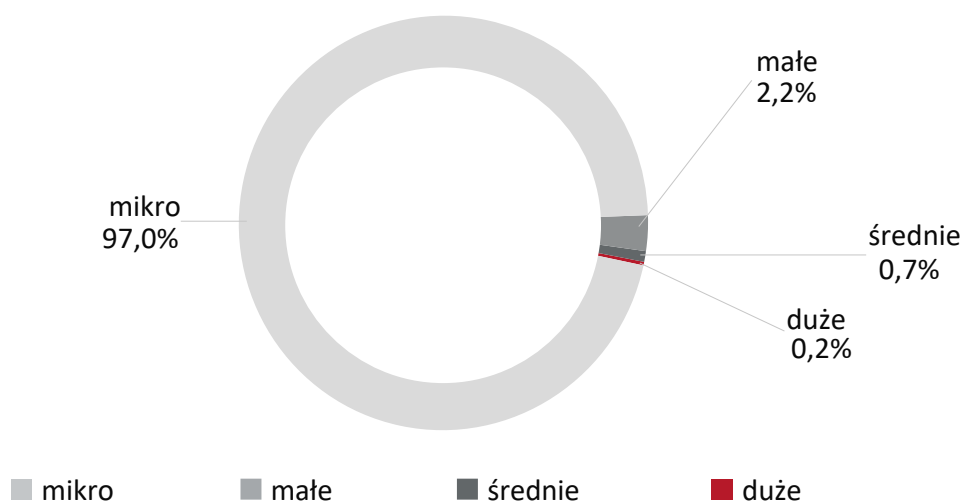
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* (lata 2009–2021).

⁴ Dane za 2019 r. za publikacją *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021. Dane dotyczą sekcji B-J, L-N, P-S PKD 2007. Określenie „aktywne przedsiębiorstwa” pochodzi z niniejszego opracowania.

⁵ *Ibidem*.

Sektor MSP (mikro, małych i średnich przedsiębiorstw) stanowi przeważającą większość przedsiębiorstw w Polsce – 99,8%. Wśród nich najliczniejszą grupą (97,0%; 2,1 mln) są mikroprzedsiębiorstwa. Udział firm małych w strukturze polskich przedsiębiorstw wynosi 2,2% (48,9 tys.), średnich – 0,7% (14,8 tys.), a dużych – tylko 0,2% (3,8 tys.)⁶ (Wykres 1.2).

Wykres 1.2. Struktura przedsiębiorstw aktywnych w Polsce ze względu na wielkość firmy

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

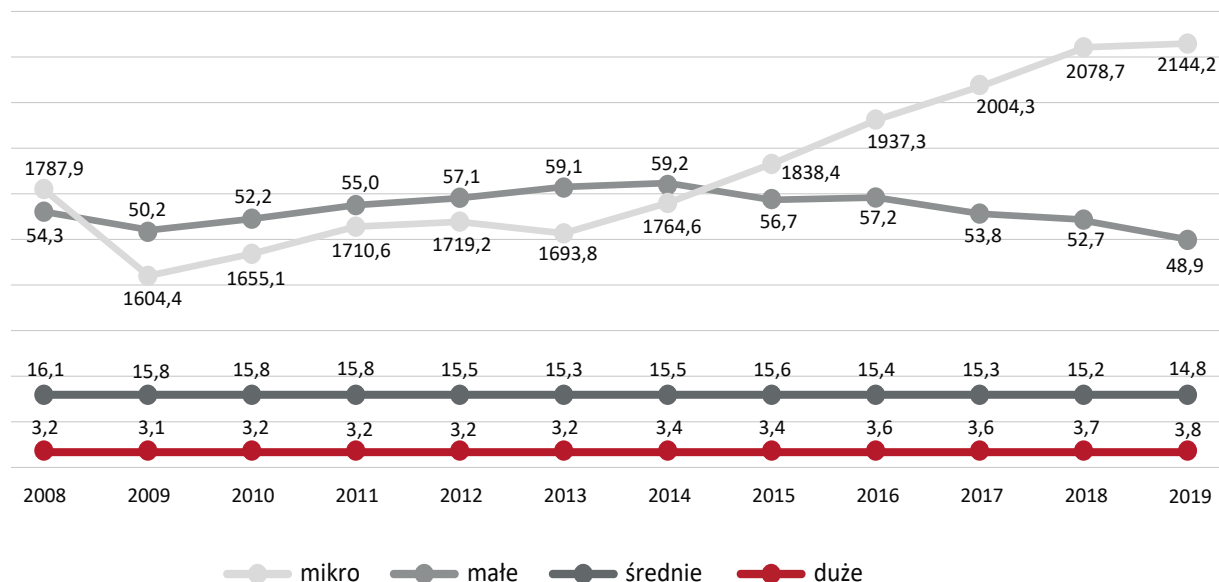
Obserwując dane dotyczące liczby przedsiębiorstw ze względu na klasę wielkości, można zauważyć, że **w okresie 2008–2019 udział poszczególnych grup ulegał niewielkim wahaniom i utrzymywał się na zbliżonym poziomie⁷**. Mimo to, porównując strukturę firm w 2019 r. do tej z 2008 r. widać wzrost udziału mikroprzedsiębiorstw (o 1 p.p.) oraz spadek udziału firm małych i średnich (odpowiednio o 0,7 p.p. i 0,2 p.p.). W 2019 r., względem 2018 r., wzrosła liczba aktywnych przedsiębiorstw w grupie firm mikro (o 3,1% r/r) oraz dużych (o 2,1% r/r). Spadła natomiast liczba przedsiębiorstw małych i średnich (odpowiednio o 7,1% i 2,8% r/r) (Wykres 1.3)⁸.

⁶ Obliczenia własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 roku*, 2021.

⁷ Obliczenia własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych z lat 2009–2021*.

⁸ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 roku*, GUS, 2021.

Wykres 1.3. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w poszczególnych grupach według wielkości w latach 2008–2019 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* (lata 2009–2021).

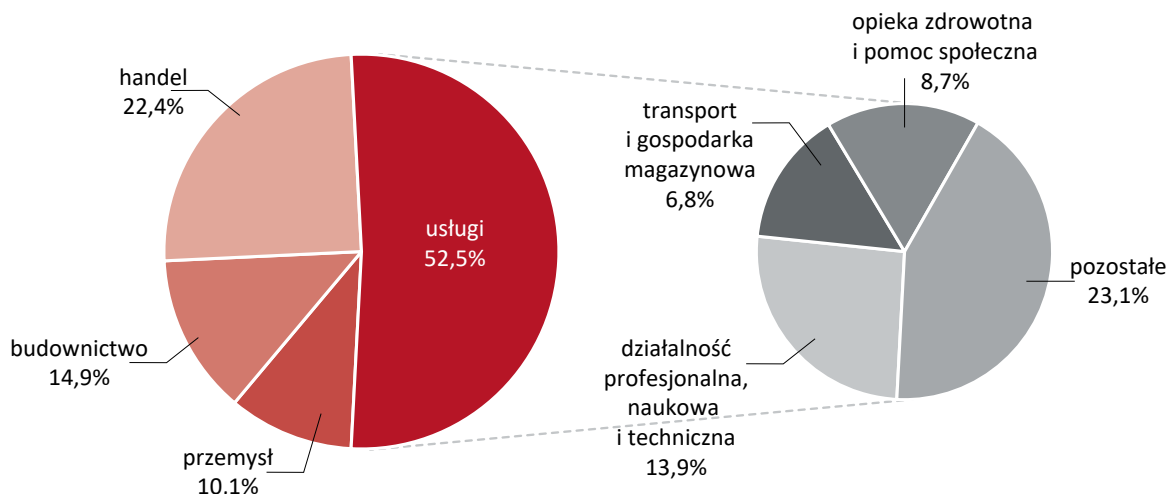
Polskie MSP działają przede wszystkim w Usługach i Handlu rzadziej zaś w Budownictwie i Przetwórstwie przemysłowym

Analiza struktury branżowej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw pokazuje, że najliczniejszą grupę stanowią firmy z sektora Usług (52,5%).

Co czwarta firma działa w Handlu (22,4%), a co ósma – w Budownictwie (14,9%). Co dziesiąte przedsiębiorstwo z sektora MSP (10,1%) działa w Przemysle (Wykres 1.4).

Struktura branżowa dużych firm działających w Polsce różni się istotnie od tej dla sektora MSP. Ponad połowa (51,5%) dużych podmiotów prowadzi działalność przemysłową. Rzadziej natomiast niż MSP duże firmy działają w Usługach (31,5%), Handlu (13,6%) i w Budownictwie (3,5%)⁹.

⁹ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

Wykres 1.4. Struktura MSP w Polsce według podstawowego obszaru działalności

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021 (sekcje B-J, L-N, P-S PKD 2007).

Większość (87,0%) wszystkich przedsiębiorców z sektora MSP to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej stanowią 13,0% małych i średnich przedsiębiorstw¹⁰.

Powstawanie i likwidowanie przedsiębiorstw

Według danych z rejestru REGON¹¹ w 2020 roku zarejestrowano 329 tys. nowych przedsiębiorstw, wykreślono natomiast 170 tys. firm. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba nowo powstałych przedsiębiorstw spadła o 13,2%, natomiast zlikwidowanych – aż o 25,0%¹².

Na przestrzeni lat 2008–2020 liczba przedsiębiorstw nowo powstałych była (poza latami 2009 i 2011) wyższa niż zlikwidowanych. Liczba przedsiębiorstw wyrejestrowanych

Na przestrzeni ostatnich lat liczba przedsiębiorstw nowo powstałych była wyższa niż zlikwidowanych

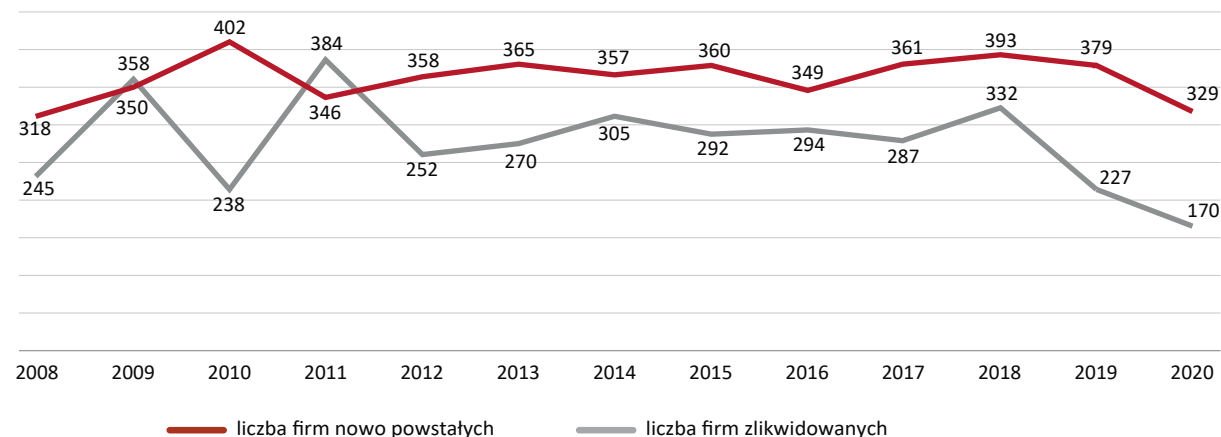
¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ Dane te pokazują liczbę nowo zarejestrowanych firm, nie mówią natomiast o liczbie firm, które faktycznie rozpoczęły działalność gospodarczą.

¹² W 2019 r. GUS wykreślił z rejestru REGON ok. 27 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których wpisach w CEIDG nie uzupełniono numeru PESEL i które w związku z tym zostały wykreślone z CEIDG.

wykazuje większe wahania w poszczególnych latach (w roku 2020 r. była najniższa w analizowanym okresie, o 30,5% niższa niż w 2008 r.)¹³ (Wykres 1.5).

Wykres 1.5. Liczba przedsiębiorstw nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce w latach 2008–2020 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z publikacji GUS *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON* z lat 2009–2021.

W 2020 r., podobnie jak w latach poprzednich, **najwięcej firm powstało w następujących działach gospodarki: Budownictwo** (68,4 tys.; 20,8% ogółu nowo powstałych firm), **Handel i naprawa pojazdów samochodowych** (56,5 tys.; 17,2%), a następnie w **Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna** (36,0 tys.; 10,9%) oraz **Przetwórstwo przemysłowe** (22,7 tys., 6,9%). Te same działy charakteryzują się także największą liczbą podmiotów wykreślonych z rejestru (Handel i naprawa pojazdów samochodowych 42,7 tys. – 25,1%; Budownictwo 27,4 tys. – 16,1%; Przetwórstwo przemysłowe 15,1 tys. – 8,9%; Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 14,4 tys. – 8,5%)¹⁴.

Zdecydowana większość nowo powstałych firm to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (80,1%)¹⁵.

¹³ Opracowanie własne na podstawie danych z publikacji GUS *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON* z lat 2009–2021.

¹⁴ Na podstawie publikacji *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON*, 2020 r., GUS, 2021.

¹⁵ *Ibidem*.

Przeżywalność przedsiębiorstw¹⁶

Pierwszy rok działalności przeżywają w Polsce dwie na trzy firmy W 2019 r. powstały i rozpoczęły działalność 278 583 przedsiębiorstwa. Do 2020 r. na rynku aktywnych było 193 173 z nich. Dane te pokazują, że pierwszy rok działalności przeżywają w Polsce nieco ponad dwie na trzy firmy (spośród firm założonych w 2019 roku do 2020 r. przetrwało 69,3%)¹⁷.

Gdy pod uwagę weźmiemy formę prawną przedsiębiorstwa, nieco wyższa przeżywalność pierwszego roku charakteryzuje osoby prawne niż fizyczne (odpowiednio – 72,9% vs 68,7%)¹⁸. Przedsiębiorstwa zatrudniające pracowników najemnych mają nieco większą szansę na przetrwanie pierwszego roku niż podmioty bez pracowników najemnych (odpowiednio 77,2% i 64,7%).

Spośród przedsiębiorstw utworzonych w 2019 r. **najwyższe wskaźniki przeżycia pierwszego roku odnotowano w sekcjach: Informacja i komunikacja (78,3%) oraz Edukacja (75,6%)**. Najniższe natomiast w sekcjach – Zakwaterowanie i gastronomia (59,7%) oraz Obsługa rynku nieruchomości (64,1%).

W układzie wojewódzkim najwyższą przeżywalność nowo powstałych firm odnotowano w województwach małopolskim (81,8%) oraz podlaskim (78,9%), najniższą zaś w warmińsko-mazurskim (43,9%) oraz świętokrzyskim (51,0%).

Przeciętna liczba pracujących przypadająca na jedno przedsiębiorstwo powstałe w 2019 r., w rok po jego utworzeniu, wynosiła 2 osoby. Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego to 3,6 tys. zł.

¹⁶ Dane dotyczące przeżywalności przedsiębiorstw opracowano na podstawie publikacji GUS *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2015–2019*, GUS, 2021.

¹⁷ Wskaźnik przeżycia to odsetek jednostek aktywnych w momencie przeprowadzenia badania w porównaniu ze zbiorowością jednostek aktywnych w roku referencyjnym (dotyczącym prowadzonego badania), które rozpoczynały działalność w kolejnych latach analizowanego okresu. Stan aktywności jednostek uczestniczących w badaniu ustalono na podstawie rejestru statystycznego. Definicja pochodzi z publikacji *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2015–2019*, GUS, 2021.

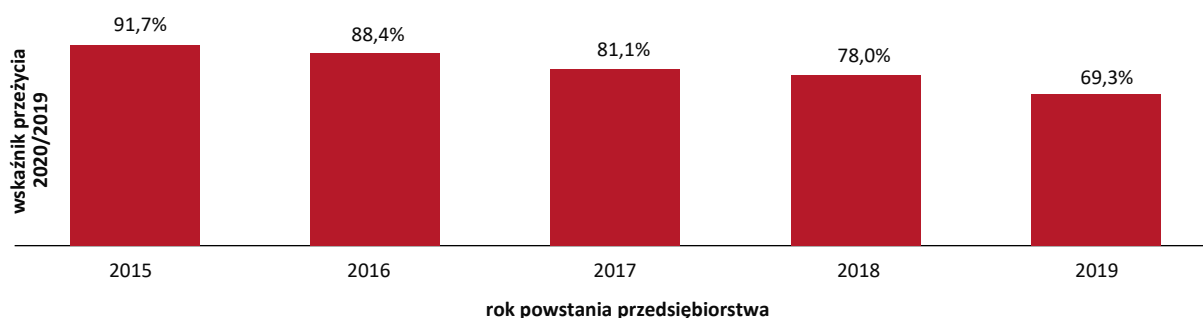
¹⁸ Spośród przedsiębiorstw, które powstały i rozpoczęły działalność w 2019 r., 15% miało osobowość prawną, a 85% stanowiły przedsiębiorstwa osób fizycznych.

Spośród przedsiębiorstw utworzonych w 2019 r. w pierwszym roku działalności nakłady na rzeczowe aktywa trwałe¹⁹ poniosło 24,6% podmiotów. Źródłem finansowania inwestycji były przede wszystkim środki własne (76,0%), a w dalszej kolejności kredyty i pożyczki krajowe (6,7%), środki bezpośrednio z zagranicy (3,4%) i inne środki (13,9%). Blisko trzy czwarte przedsiębiorstw powstałych w 2018 r. osiągnęło zysk (73,9%).

Wskaźnik przeżycia jest wyższy w kolejnych latach prowadzenia działalności. W przypadku przedsiębiorstw powstałych w roku 2015 w roku 2020 nadal aktywnych było 104,4 tys. z nich, a wskaźnik przeżycia piątego roku (2020/2019) wyniósł 91,7%. Najwięcej przedsiębiorstw upada w pierwszym roku działalności (Wykres 1.6).

Najwięcej firm upada w pierwszym roku działalności – w kolejnych latach wskaźnik przeżycia jest wyższy

Wykres 1.6. Przedsiębiorstwa powstałe w latach 2015–2019 i nadal aktywne w roku 2020 – wskaźnik przeżycia 2020/2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2015–2019*, GUS, 2021.

Analiza rodzajów działalności pokazuje, że najwyższą przeżywalnością wśród firm powstałych w 2015 r. i działających do roku 2020 charakteryzują się sekcje: Przemysł (93,3%), Pozostała działalność usługowa (93,2%) oraz Transport i gospodarka magazynowa (93,1%). Najniższą natomiast – Kultura i rekreacja (78,0%) oraz Obsługa rynku nieruchomości (85,5%).

¹⁹ Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe to nakłady inwestycyjne oraz wydatki na zakup używanych środków trwałych.

39,3% przedsiębiorstw, które przetrwały pięć lat, działa na rynku lokalnym, blisko jedna trzecia – na rynku krajowym (29,7%), co szóste na rynku regionalnym (16,2%), a blisko co siódme – na międzynarodowym (14,9%).

Przeciętna liczba pracujących przypadająca na jedno przedsiębiorstwo powstałe w 2015 r., w pięć lat po jego utworzeniu wynosi 4,5 osoby. Miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego to 4,3 tys. zł.

85,9% przedsiębiorstw powstałych w 2015 r. i aktywnych do 2020 r. osiągnęło zysk.

Ponad dwie trzecie firm powstałych w 2015 r. i działających do 2020 r. nie napotkało żadnych trudności w prowadzeniu działalności (68,0%). Jedna czwarta (24,8%) wskazała na trudności popytowe i podażowe, 5,3% przedsiębiorstw zgłaszało trudności podażowe, a 1,9% – popytowe. Wśród trudności popytowych najczęściej wskazywano na zbyt dużą konkurencję na rynku i niewystarczające środki klientów, natomiast wśród podażowych – wysokie pozapłacowe koszty pracy, wysokie obciążenia na rzecz budżetu państwa oraz niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne.

Liczba przedsiębiorstw, które powstały w latach 2015–2019 i były aktywne do 2020 r., wynosiła 675,8 tys.

1.2. Udział MSP w wytwarzaniu PKB²⁰

Sektor przedsiębiorstw wytwarza blisko trzy czwarte wartości PKB (72,7%), przy czym małe i średnie przedsiębiorstwa generują blisko co drugą złotówkę PKB (49,1%). Największy udział w tworzeniu PKB mają mikroprzedsiębiorstwa – około 29,0% (dane za 2018 r.).

Udział przedsiębiorstw w tworzeniu PKB od 2008 r. do 2018 zwiększył się o 1,6 p.p. (z 71,1% do 72,7%), głównie za sprawą małych i średnich firm – ich udział w PKB w tym okresie wzrósł z 47,2% do 49,1%. Poprawa nastąpiła w grupie małych i średnich firm (małe –

²⁰ Jeśli nie zaznaczono inaczej, dane GUS obejmują przedsiębiorstwa należące do sekcji B-J, L-N, P-S PKD 2007, dane Eurostat B-N i S95 NACE Rev.2 (sekcja K jest objęta jedynie częściowo i dotyczy usług ubezpieczeniowych, instytucji kredytowych i funduszy emerytalnych), a dane Komisji Europejskiej (Arkusze Informacyjne SBA): B-J, L-N NACE Rev.2.

z 7,4% do 9,1%, średnie – z 9,9% do 11,1%), natomiast w grupie mikroprzedsiębiorstw – udział nieznacznie spadł z (29,9% do 29,0%). W przypadku dużych podmiotów również odnotowano niewielki spadek udziału w tworzeniu PKB w analizowanym okresie (23,9% – w 2008 r., 23,6% – w 2018 r.). W tym okresie (2008 vs 2018) liczba aktywnych firm zwiększyła się o 15,5%, przy czym wzrosła liczba przedsiębiorstw mikro (o 16,3%) i dużych (o 14,6%), spadła natomiast liczba podmiotów średnich (o 5,4%) i małych (o 2,9%). Niezależnie od zmiany liczby firm w poszczególnych klasach wielkości, ich produktywność rośnie, szczególnie w przedsiębiorstwach średnich i małych.

Przedsiębiorstwa działające w Polsce generują blisko trzy czwarte polskiego PKB. Największy wkład w PKB przedsiębiorstw mają MSP

Wykres 1.7. Udział w tworzeniu PKB grup przedsiębiorstw według liczby pracujących w Polsce w 2018 r.

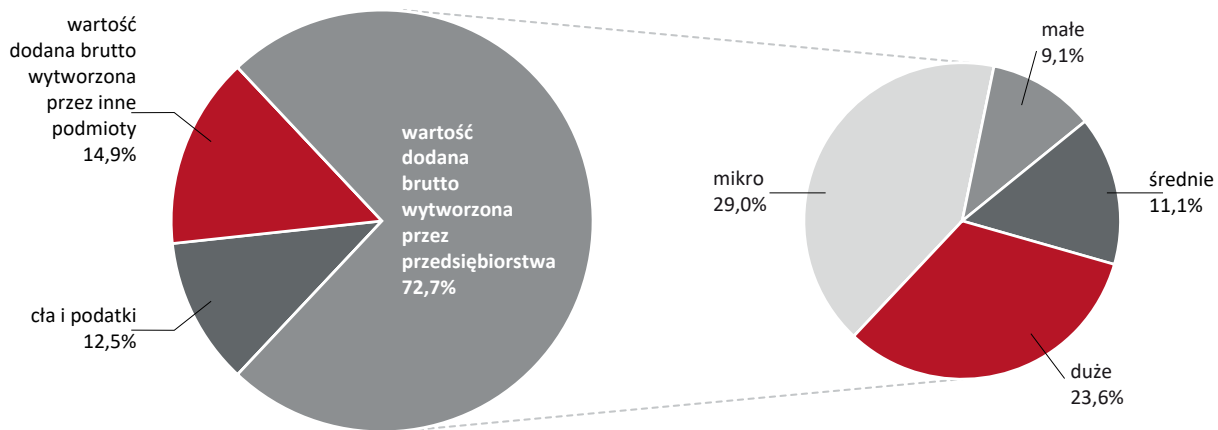

Tabela 1.1. Udział wartości dodanej brutto wytworzonej przez przedsiębiorstwa w PKB – lata 2008–2018

Rok	PKB (mln zł)	Firmy ogółem	MSP razem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	Inne podmioty	Cła i podatki ²¹ w relacji do PKB
2008	1275432	71,1%	47,2%	29,9%	7,4%	9,9%	23,9%	16,5%	12,5%
2009	1343366	72,3%	48,4%	30,4%	7,9%	10,1%	23,9%	16,5%	11,1%
2010	1416447	71,6%	47,6%	29,6%	7,7%	10,4%	24,0%	16,5%	11,9%
2011	1528127	71,8%	47,3%	29,4%	7,8%	10,1%	24,5%	16,1%	12,2%
2012	1596378	73,0%	48,5%	29,7%	7,8%	11,0%	24,5%	15,6%	11,4%
2013	1662678	73,5%	50,1%	30,8%	8,8%	10,6%	23,4%	15,3%	11,2%
2014	1719146	73,4%	50,0%	30,2%	8,9%	11,0%	23,4%	15,2%	11,2%
2015	1799321	74,0%	49,9%	30,5%	8,1%	11,3%	24,1%	14,7%	11,3%
2016	1858468	73,6%	49,8%	30,2%	8,5%	11,1%	23,8%	14,9%	11,6%
2017	1989314	72,3%	49,1%	30,3%	8,2%	10,7%	23,2%	15,5%	12,2%
2018	2120480	72,7%	49,1%	29,0%	9,1%	11,1%	23,6%	14,9%	12,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

W 2018 r. w porównaniu z poprzednim odnotowano niewielki wzrost udziałów przedsiębiorstw w generowaniu PKB (o 0,4 p.p. r/r). Wzrost dotyczył wszystkich grup wielkości poza mikroprzedsiębiorstwami, których udział w tworzeniu PKB w porównaniu z poprzednim rokiem spadł o 1,3 p.p. r/r).

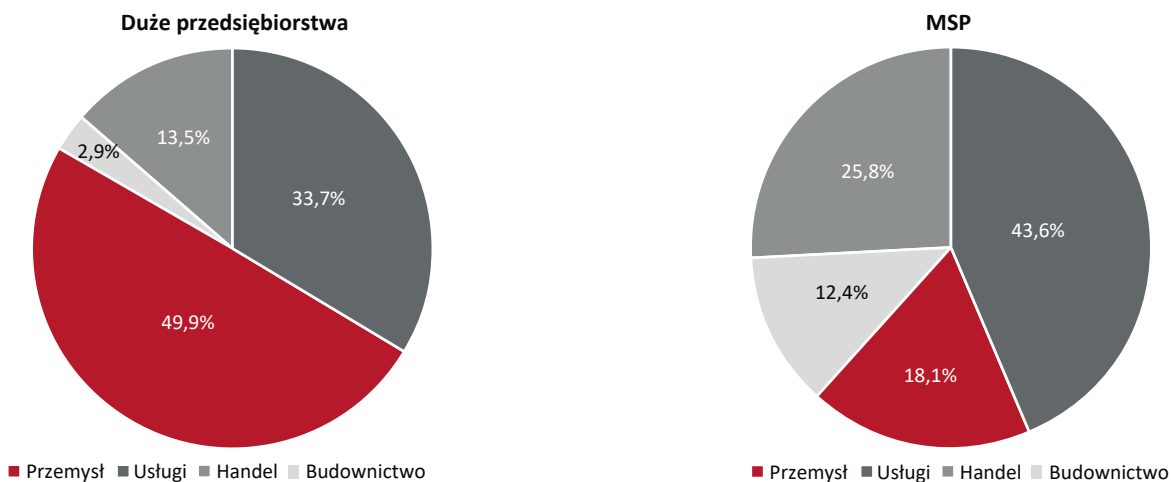
W przypadku MSP największy wkład w tworzenie PKB ma sektor Usługi, w dużych przedsiębiorstwach – Przemysł

Analiza udziału przedsiębiorstw w tworzeniu PKB ze względu na sektor gospodarki pokazuje istotne różnice pomiędzy dużymi przedsiębiorstwami a MSP (Wykres 1.8). W przypadku MSP największe znaczenie

²¹ Pozycja ta obejmuje podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym), VAT – podatek od towarów i usług (od produktów krajowych i zagranicznych), podatek akcyzowy od produktów krajowych, podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych), wpłaty (składki) dokonywane przez budżet państwa do budżetu Unii Europejskiej z tytułu tzw. tradycyjnych środków własnych, tj. opłaty celne, rolne, cukrowe oraz wpłaty (składki) obliczane na podstawie podatku VAT, dotacje do produktów.

ma sektor Usługi, którego udział w tworzeniu PKB wynosi 43,6%, podczas gdy w dużych firmach – 33,7%²². Drugi w kolejności jest Handel (25,8% – MSP; 13,5% – duże firmy). Z kolei w dużych przedsiębiorstwach widocznie większy wkład w tworzenie PKB w porównaniu z sektorem MSP ma Przemysł (49,9% – duże firmy; 18,1% – MSP), najmniejszy zaś Budownictwo (2,9% – duże firmy; 12,4% – MSP).

Wykres 1.8. Udział w tworzeniu PKB przedsiębiorstw dużych i sektora MSP według podstawowego obszaru działalności w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

1.3. Tworzenie miejsc pracy

Liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie a wielkość przedsiębiorstw w Polsce²³

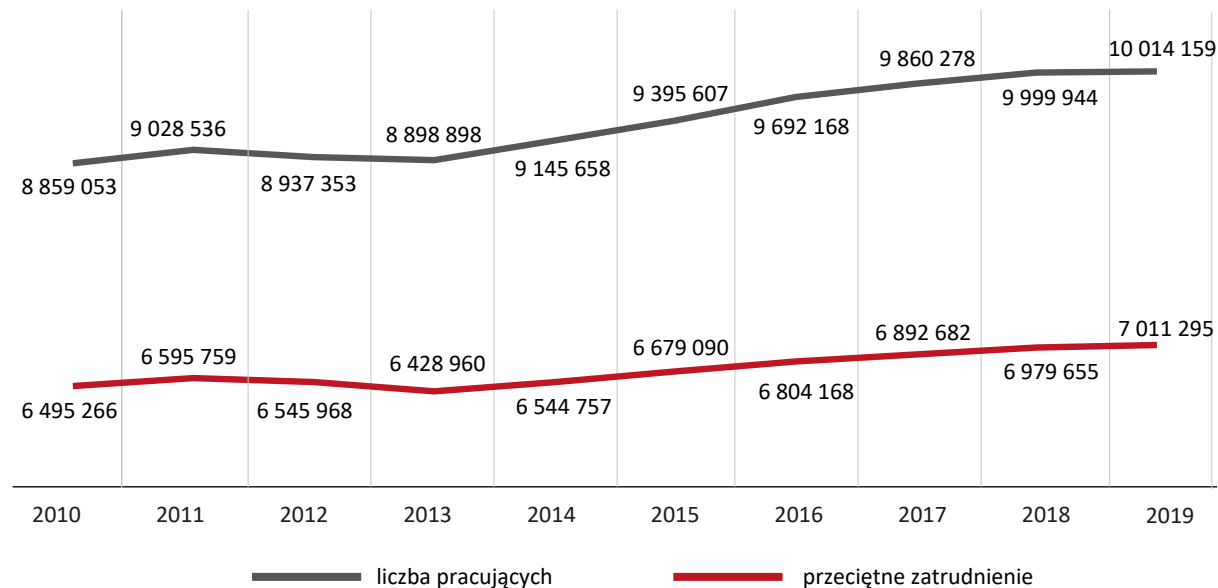
Według stanu na 31 grudnia 2019 r. w sektorze przedsiębiorstw pracowało nieco ponad 10 mln osób, co oznacza śladowy wzrost (o 0,14%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Liczba pracujących w tym sektorze nieprzerwanie rośnie od 2013 r., choć dynamika tego wzrostu w poszczególnych latach jest różna (Wykres 1.9).

Liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw w ostatnich latach systematycznie rośnie – w 2019 r. wynosiła blisko 10 mln

²² Na podstawie danych GUS opracowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

²³ Na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych za lata 2010–2019.

Wykres 1.9. Liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2010–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* za lata 2009–2019.

W przedsiębiorstwach sektora MSP liczba pracujących wyniosła ponad 6,75 mln osób, tj. 67,4% ogólnej liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw. Tak jak w poprzednich latach najczęściej osób pracowało w mikroprzedsiębiorstwach (ponad 4,1 mln osób – 41,2% ogólnej liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw), a następnie w dużych przedsiębiorstwach (prawie 3,3 mln osób – 32,6% ogólnej liczby pracujących). W średnich firmach pracowało prawie 1,6 mln osób, a w małych – 1,0 mln.

W sektorze MSP pracuje 6,75 mln osób, z czego 4,1 mln w mikrofirmach

Przeciętne zatrudnienie w całym sektorze przedsiębiorstw w 2019 r. wynosiło ponad 7,0 mln osób i było wyższe od notowanego w poprzednim roku o 31,6 tys. osób. Przy czym należy zwrócić uwagę, że systematyczny i znaczny wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw widoczny jest już od 2014 r. (Wykres 1.9).

Udział sektora MSP w strukturze przeciętnego zatrudnienia wyniósł 56,0%

Największy udział w strukturze przeciętnego zatrudnienia, tak jak i w latach poprzednich, miały przedsiębiorstwa duże (43,9%), najmniejszy zaś – małe (13,7%). W sektorze MSP przeciętne zatrudnienie w 2019 r. wyniosło ponad 3,93 mln osób (56,0% – o 0,8 p.p. mniej niż w roku poprzednim). Od kilku lat widoczny jest nieznaczny spadek udziału firm małych i średnich w strukturze przeciętnego zatrudnienia przy wzroście udziału firm dużych.

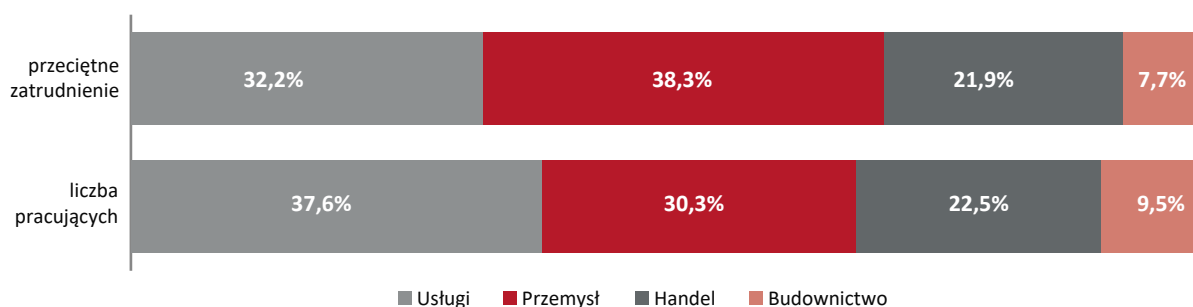
Przeciętna wielkość przedsiębiorstwa w Polsce to 4,5 pracujących i 3,2 zatrudnionych.

Struktura liczby pracujących i przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach według branż

Pod względem branżowym najwięcej pracujących notuje się w Usługach (37,6%), natomiast jeśli chodzi o przeciętne zatrudnienie – w Przemysle (38,3%). Najmniej pracujących, ale też i zatrudnionych jest w Budownictwie (odpowiednio 9,5% oraz 7,7%) (Wykres 1.10).

Najwięcej pracujących jest w Usługach, a zatrudnionych – w Przemysle

Wykres 1.10. Struktura branżowa liczby pracujących i przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach w Polsce w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

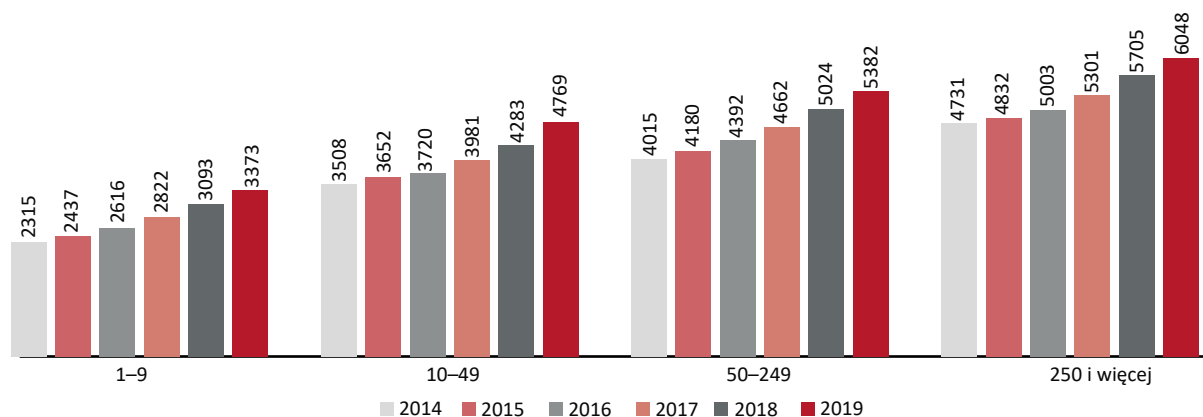
Wynagrodzenia w przedsiębiorstwach

Podobnie jak rok wcześniej, w 2019 r. we wszystkich klasach wielkości przedsiębiorstw nastąpił widoczny wzrost miesięcznego wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego²⁴. Ogółem miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw wynosiło 5168 zł i było wyższe o 7,3% r/r.

Poziom wynagrodzenia brutto w przeliczeniu na jednego zatrudnionego jest silnie skorelowany z klasą wielkości przedsiębiorstw – najniższy występuje w mikroprzedsiębiorstwach, najwyższy zaś w przedsiębiorstwach dużych (Wykres 1.11).

Na przestrzeni ostatnich lat obserwujemy systematyczny wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto na jednego zatrudnionego – w 2019 r. było ono wyższe o 7,3% r/r

Wykres 1.11. Wynagrodzenie miesięczne na jednego zatrudnionego w przedsiębiorstwach poszczególnych klas wielkości w latach 2014–2019

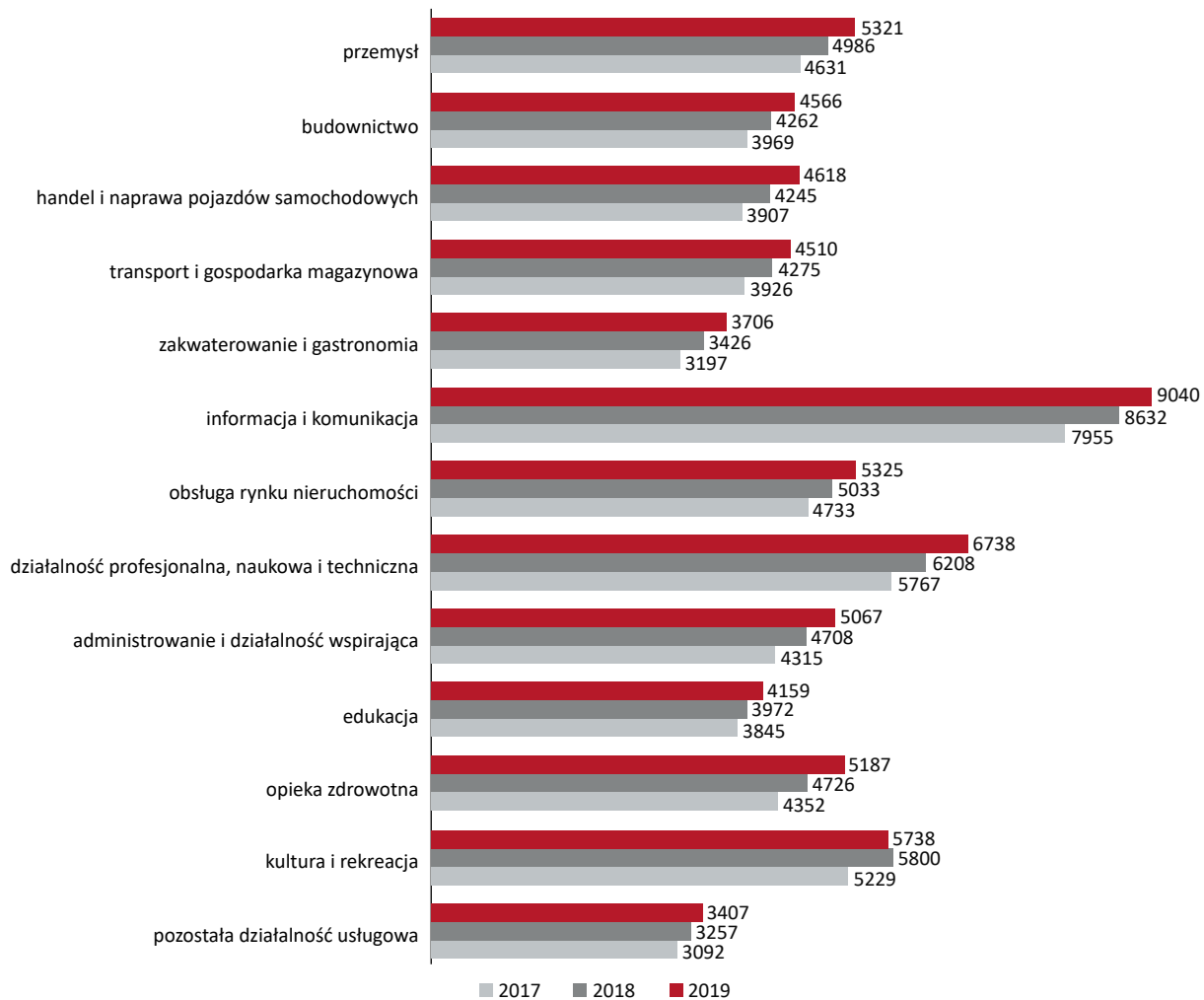

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* za lata 2014–2019.

²⁴ Zgodnie z metodologią GUS miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego obejmuje wynagrodzenia brutto przypadające miesięcznie na jeden pełny etat (przeciętne zatrudnienie).

Wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego jest także silnie zróżnicowane w zależności od branży. Tradycyjnie najwyższe jest w sekcji J – Informacja i komunikacja (9040 zł), najniższe zaś w sekcji S – Pozostała działalność usługowa (3407 zł). Warto jednak zauważyć, że we wszystkich sekcjach, poza Kulturą, rozrywką i rekreacją, przeciętne wynagrodzenie brutto na jednego zatrudnionego było w 2019 r. wyższe niż rok wcześniej (Wykres 1.12).

Wykres 1.12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) na jednego zatrudnionego wg sekcji PKD w latach 2017–2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS: *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* za lata 2017–2019.

1.4. Inwestycje przedsiębiorstw

W 2019 r. nakłady inwestycyjne ogółem we wszystkich podmiotach gospodarki w Polsce wyniosły 320,9 mld zł (i były o 6% wyższe niż w 2018 r.). Z kolei nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw osiągnęły 240,6 mld zł, a ich wzrost wyniósł 10% r/r. Na nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw składają się nakłady inwestycyjne (219,9 mld zł) i zakup używanych środków trwałych (20,6 mld zł).

Tabela 1.2. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe w 2019 r. (w mln zł)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	240 570	43 044	19 212	42 869	135 444	105 125
Nakłady inwestycyjne ogółem	219 927	34 059	15 833	38 965	131 070	88 857
Wydatki na zakup używanych środków trwałych	20 643	8 985	3 379	3 904	4 374	16 268

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

W 2019 r., w porównaniu z rokiem 2018, widać wzrost nakładów na rzeczowe aktywa trwałe we wszystkich grupach przedsiębiorstw, jedynie w przypadku małych firm ten wzrost był symboliczny (0,4%). Największy wzrost nastąpił w dużych firmach (o 14,1%). Dobry wynik zanotowały także mikroprzedsiębiorstwa (wzrost o 11,1%). Natomiast w średnich firmach nakłady na rzeczowe aktywa trwałe wzrosły w 2019 r. o 3,1%.

W 2019 r. nakłady na rzeczowe aktywa trwałe wzrosły we wszystkich kategoriach wielkości przedsiębiorstw

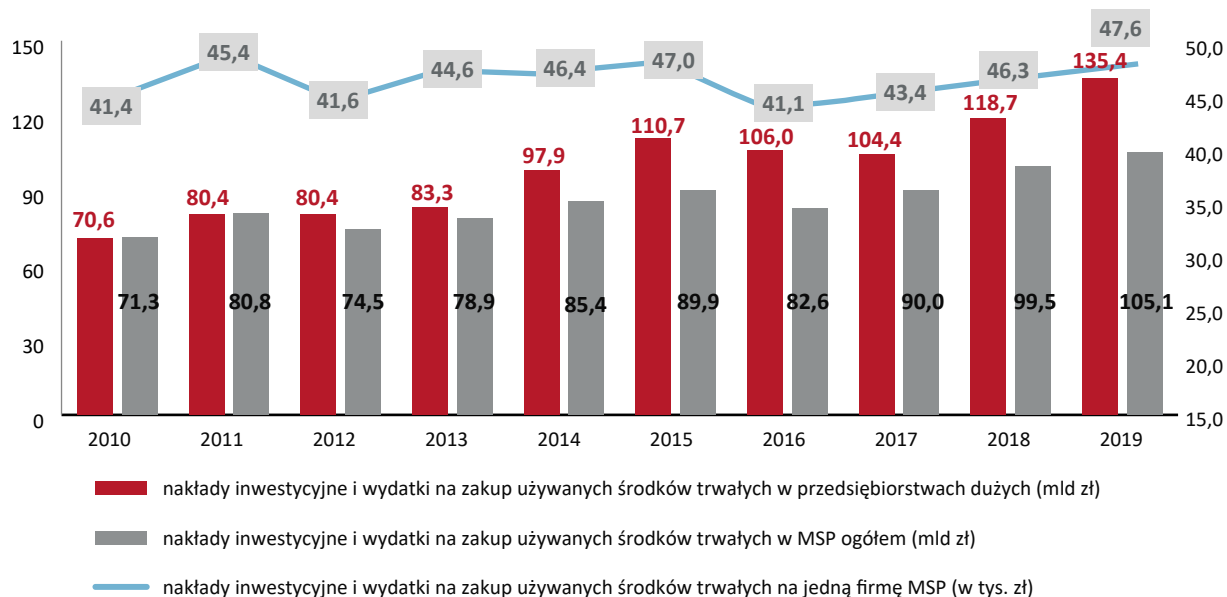
Tabela 1.3. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w 2019 r. (rok 2018 = 100)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	110,2%	111,1%	100,4%	103,1%	114,1%	105,7%
Nakłady inwestycyjne ogółem	110,7%	110,9%	103,0%	103,6%	114,0%	106,2%
Wydatki na zakup używanych środków trwałych	105,5%	111,6%	90,0%	97,9%	115,8%	103,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

43,7% nakładów na rzeczowe aktywa trwałe jest ponoszona przez MSP, a 56,3% – przez firmy duże Największy udział w nakładach na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw ogółem mają duże podmioty (56,3%), co oznacza, że wartość nakładów ponoszonych przez te podmioty jest większa niż całego sektora małych i średnich przedsiębiorstw (135,4 mld zł wobec 105,1 mld zł). W dalszej kolejności są firmy mikro i średnie z odpowiednio 17,9 i 17,8-proc. udziałem w nakładach inwestycyjnych firm. Najmniejszy udział w wartości nakładów ogółem mają firmy małe (8%).

Wykres 1.13. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010–2019 (niebieska linia – nakłady na jedną firmę MSP)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

W 2019 r. odnotowano 7,2-proc. wzrost nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na jedno przedsiębiorstwo

Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w Polsce w przeliczeniu na jedną firmę w 2019 r. były wyraźnie wyższe niż rok wcześniej (o 7,2%), co wynika ze znacznego wzrostu nakładów w grupie dużych firm (średni wzrost na dużą firmę o 11,7%).

W pozostałych kategoriach firm nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przypadające na jeden podmiot wzrosły przeciętnie o 6–8% r/r. W grupie mikro, małych, średnich przedsiębiorstw nakłady przeciętnej firmy wzrosły rok do roku odpowiednio o 7,7%, 8,1% i 6,1%, osiągając poziom 20 tys. zł, 393 tys. zł i 2,9 mln zł.

Tabela 1.4. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na jedno przedsiębiorstwo w latach 2015–2019 (w tys. zł)

	Ogółem	Mikro	Małe	Średnie	Duże	MSP
2015	104,81	16,17	349,06	2 582,37	32 263,99	47,04
2016	93,67	15,63	293,33	2 315,16	29 733,52	41,09
2017	93,61	17,13	319,49	2 512,55	28 672,62	43,43
2018	101,48	18,64	363,30	2 734,19	32 317,64	46,34
2019	108,8	20,07	392,7	2 900,47	36 108,77	47,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

Źródła finansowania inwestycji²⁵

Podobnie jak w poprzednich latach, w 2018 r. blisko trzy czwarte nakładów inwestycyjnych MSP (bez mikrofirm) było finansowanych środkami własnymi (72,7%), jedna dziesiąta z kredytów i pożyczek krajowych (10,1%), a 6,7% stanowiły środki ze źródeł zagranicznych. Pozostałe źródła finansowania inwestycji miały mniejsze znaczenie.

Tabela 1.5. Struktura źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (bez mikroprzedsiębiorstw) w 2018 r. (w %)

	Środki własne	Środki budżetowe	Kredyty i pożyczki krajowe	Środki bezpośrednio z zagranicy – razem	Środki bezpośrednio z zagranicy – kredyty bankowe	Inne źródła razem	Nakłady niesfinansowane
Firmy ogółem	72,7	3,6	10,1	6,7	0,6	3,8	3,1
MSP (bez mikro)	69,6	2,8	17,7	3,7	0,9	4,6	1,0
Małe	72,1	3,3	15,6	3,7	0,5	4,6	0,7
Średnie	68,5	2,6	18,6	4,6	1,0	4,6	1,2
Duże	74,3	4,0	6,5	7,8	0,4	3,4	4,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

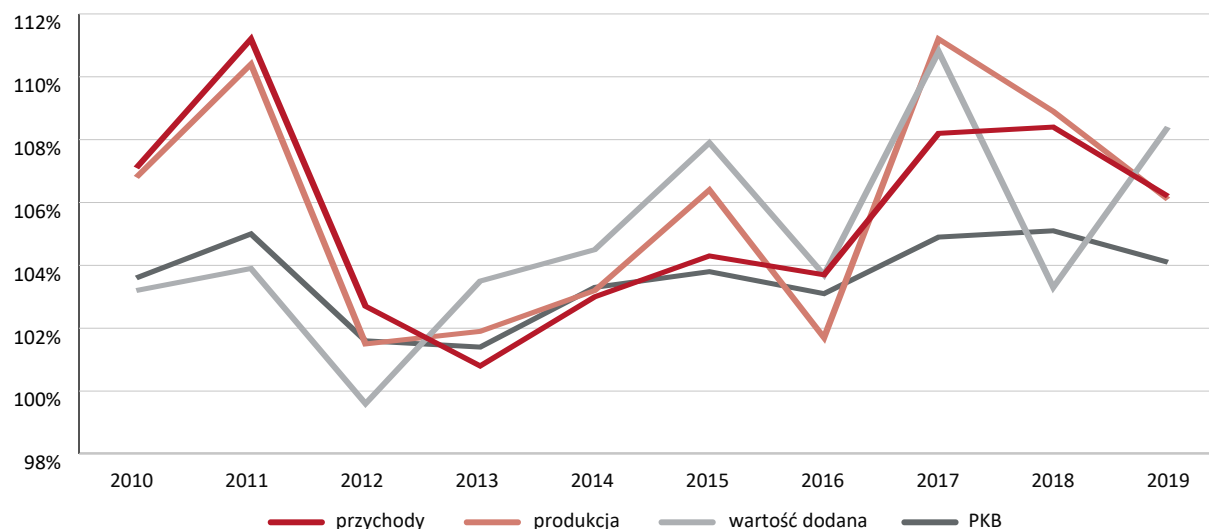
²⁵ Opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu. Dane za 2018 r. nie obejmują mikroprzedsiębiorstw. Dane dostępne na czas przygotowywania Raportu, tj. styczeń 2021 r.

1.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw

Zgodnie z szacunkiem wstępnym GUS, w 2019 r. gospodarka Polski urosła o 4,5% r/r. (wobec 5,1% w 2018 r.). Dzięki nadal dobrej koniunkturze przychody firm zwiększyły się o 6,2%, co wskazuje na rozszerzenie skali działalności ekonomicznej przedsiębiorstw w ślad za wzrostem popytu, głównie konsumpcji. Silnym motorem wzrostu obrotów firm był nadal eksport. W 2019 r. zwiększył się on o 7,6%. Wysokie tempo wzrostu odnotowano także w produkcji, która zwiększyła się o 6,1% r/r – czyli poniżej poziomu z 2018 r. (8,8%). Pogorszył się jednak wskaźnik rentowności obrotu brutto (spadek z 7,3% w 2018 r. do 6,9%). Wartość dodana rosła szybciej niż pozostałe podstawowe kategorie ekonomiczne. Zwiększyła się o 8,4% r/r w 2019 r., w porównaniu z 3,3% w 2018 r.

Dobra koniunktura przyczyniła się do znaczącej poprawy wyników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw w 2019 r.

Wykres 1.14. Dynamika nominalna przychodów ogółem (poprzedni rok = 100%), produkcji i wartości dodanej w sektorze przedsiębiorstw na tle dynamiki realnej PKB w Polsce w latach 2010–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS 2021 i wydań poprzednich.

W 2019 r. wszystkie grupy przedsiębiorstw zwiększyły swoje przychody rok do roku, poza małymi firmami, których przychody spadły o 1,4%. Najszybciej przychody rosły w mikrofirmach (wzrost o 13,1%), potem kolejno – w dużych (5,6%) i w średnich (3,7%). Sektor MSP jako całość wykazał się szybszym tempem wzrostu przychodów (6,6%) niż duże przedsiębiorstwa.

Jeśli chodzi o wskaźniki rentowności, zanotowano pogorszenie we wszystkich grupach przedsiębiorstw za wyjątkiem grupy małych firm, w której rentowność wzrosła z 6,5% w 2018 r. do 6,7% w 2019. Najwyższą rentownością cechowały się mikroprzedsiębiorstwa (14,3%), potem kolejno – małe (6,7%) i średnie (4,3%). Najstąbiej w tym zestawieniu wypadły duże firmy (z wynikiem 3,9%).

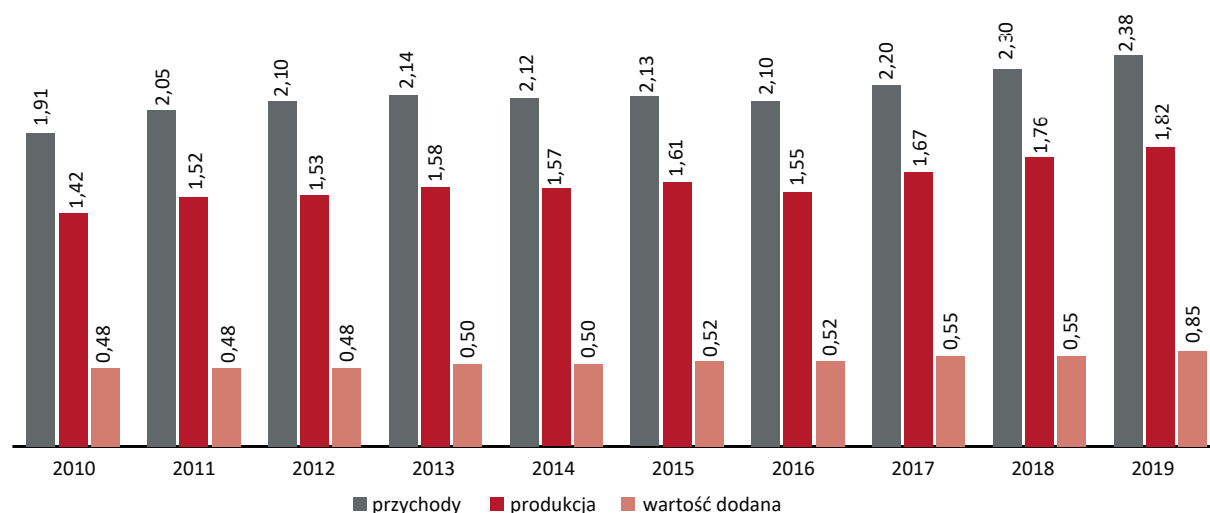
Przeciętna polska firma w 2019 r. nadal była ekonomicznie stosunkowo mała. Jej przychody wyniosły 2,4 mln zł, produkcja – 1,8 mln zł a wartość dodana i eksport po 0,6 mln zł. Jednak w 2019 r. zwiększyła nieco swoją aktywność ekonomiczną, choć w mniejszym stopniu niż rok wcześniej.

Wysoki wzrost produktywności przedsiębiorstw w 2019 r. w ujęciu produkcji, przychodów i wartości dodanej przypadających na jedną firmę

Przychody wzrosły o 3,2% r/r (vs 4,7% w 2018 r.). Do wzrostu przychodów przeciętnej firmy silnie kontrybuował eksport wyrobów i usług. Problematicznym wskaźnikiem polskiej przeciętnej firmy od lat pozostaje wartość dodana. W 2019 r. stanowiła zaledwie 24% obrotów. Wzrost (o 5,4%)

w porównaniu z 2018 r. był drugim najwyższym w tej dekadzie.

Wykres 1.15. Produktywność przedsiębiorstw: przychody ogółem, produkcja i wartość dodana przypadająca na przeciętną firmę w latach 2010–2019 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS 2021 i wydań poprzednich.

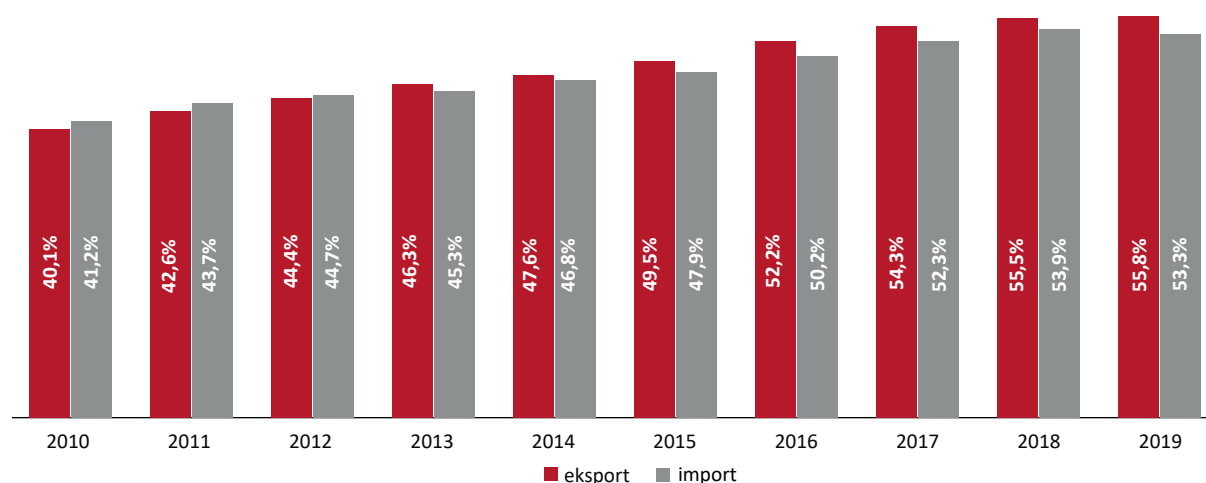
1.6. Internacjonalizacja polskich przedsiębiorstw

Tendencje w handlu zagranicznym

Proces umiędzynarodowienia polskiej gospodarki postępuje dynamicznie. Relacja eksportu wyrobów i usług do PKB systematycznie rośnie. W latach 2010–2019 r. zwiększyła się z 40,1% do 55,8%. Od 2016 r. polska gospodarka jest bardziej zależna od popytu zewnętrznego niż krajowego, a polskie przedsiębiorstwa zajmują się w coraz większym stopniu zaspokajaniem popytu konsumentów zagranicznych niż polskich. Podobnie rzecz się ma z importem. W 2016 r. import zaspokajał już połowę popytu wewnętrznego (50,2%). W 2019 r. jego udział wyniósł 53,3% (pomimo zmniejszenia o 0,6 p.p. w stosunku do 2018 r.), podczas gdy w 2010 r. stanowił jedynie 41,2%. Obie te tendencje wskazują, jak szybko postępuje proces włączania się gospodarki polskiej do gospodarki światowej, głównie unijnej, i wchodzenia w stan głębokich wzajemnych współzależności gospodarki krajowej i innych krajów.

**Szybkie tempo
umiędzynarodowienia
polskiej gospodarki
w ostatnich latach**

Wykres 1.16. Poziom umiędzynarodowienia polskiej gospodarki – relacja eksportu do PKB i relacja importu do popytu krajowego w latach 2010–2019

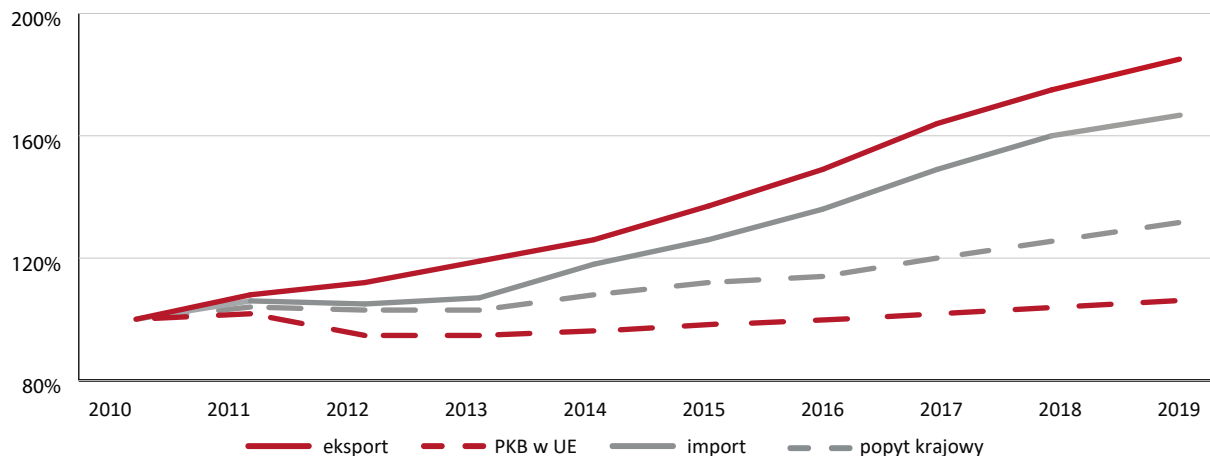
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z publikacji *Roczne wskaźniki makroekonomiczne*, aktualizacja 1 lutego 2021 r.

Postęp w zakresie internacjonalizacji polskich firm, zarówno pod względem liczby przedsiębiorstw współpracujących z zagranicą, jak i rozmiarów handlu zagranicznego, jest w dużej mierze zależny od sytuacji gospodarczej w UE. W 2019 r. eksportowi polskich firm w mniejszym stopniu niż rok wcześniej sprzyjało tempo wzrostu gospodarki UE-28 (wzrost PKB UE w 2018 r. to 2,0% r/r, a w 2019 – 1,5%). W efekcie w 2019 r. nastąpiło niewielkie wyhamowanie wzrostu eksportu (do 5,1% r/r z 6,9% w 2018 r.). W 2019 r. polski eksport osiągnął dynamikę wzrostu jedną z najniższych w obecnej dekadzie.

Wyhamowanie wzrostu PKB w UE miało niekorzystny wpływ na tempo wzrostu polskiego eksportu

W 2019 r. jeszcze wolniej niż eksport rósł import, w ślad za zmniejszeniem się dynamiki popytu krajowego. Ten ostatni wzrósł w 2019 r. o 3,5%, tj. 2,1 p.p. mniej niż rok wcześniej. Tempo zmian popytu krajowego miało istotne przełożenie na dynamikę importu ogółem – w 2019 r. wzrósł zaledwie o 3,3% r/r, najmniej od 2013 r. Na przestrzeni lat 2010–2019 polski import zwiększył się o 65,4%, a więc w wyraźnie mniejszym stopniu niż eksport (83,7%).

Wykres 1.17. Dynamika realna eksportu na tle dynamiki realnej PKB w UE oraz dynamika realna importu na tle dynamiki realnej popytu krajowego w latach 2010–2019 (2010 = 100%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (eksport, import, popyt krajowy) i Eurostatu (PKB w UE).

Skłonność polskich przedsiębiorstw do eksportu i importu wyrobów

Jedną z podstawowych miar internacjonalizacji gospodarki jest liczba przedsiębiorstw zajmujących się eksportem lub importem. Niestety obszar ten nadal nie należy do silnych stron naszej gospodarki.

Z szacunków własnych, opartych na danych GUS za 2019 r., wynika, że **2,9% firm w Polsce (tj. 62,8 tys.) sprzedaje wyroby za granicę²⁶, a zaledwie 0,95% (20,9 tys.) – usługi²⁷**. Te niskie odsetki w dużej mierze wynikają z bardzo słabych wyników mikroprzedsiębiorstw.

Utrzymujący się niski odsetek eksporterów wśród polskich firm

Analogiczne szacunki w zakresie importu wskazują na nieco większe rozmiary umiędzynarodowienia polskich przedsiębiorstw, jednak również w tym przypadku trudno mówić o rozwiniętej współpracy z zagranicą.

W 2019 r. **odsetek firm sprowadzających wyroby z zagranicy wyniósł 3,9% (87,2 tys.)²⁸, a usługi – 1,42% (31,4 tys.)**. Tak jak w eksporcie, najmniejszy odsetek importerów występował wśród mikrofirm. Wyraźnie częściej importem zajmują się większe podmioty.

Wyższy odsetek importerów niż eksporterów

Rozmiary handlu zagranicznego polskich przedsiębiorstw

Eksport osiągnął 1,28 bln zł, a import – 1,15 bln zł.

Nastąpił wzrost relacji eksportu do importu

Według danych GUS za 2019 r. eksport przedsiębiorstw działających w Polsce, łącznie w zakresie wyrobów i usług, wyniósł 1,28 bln zł, a import 1,15 bln zł. Eksport wyrobów ukształtował się na poziomie 1016,6 mld zł, a usług –

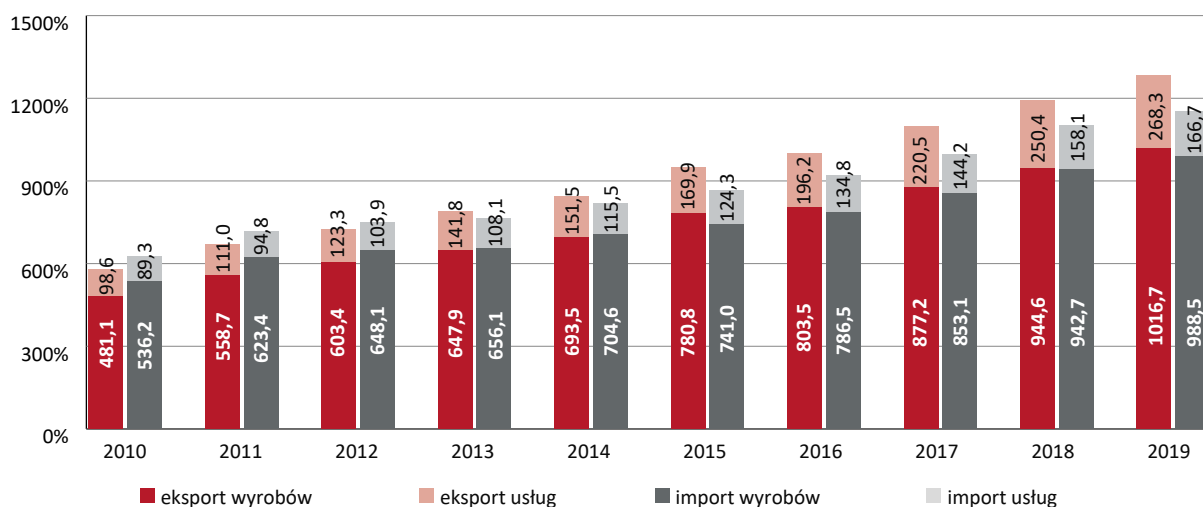
²⁶ Dane za 2019 r. są nieporównywalne z danymi publikowanymi w poprzednich edycjach Raportu z uwagi na zmianę metodyki przetwarzania tych danych przez Krajową Administrację Skarbową i Główny Urząd Statystyczny. Zmiany te wynikają ze zmiany systemu zbierania tych danych, jak również zastosowania metody przyrostowej.

²⁷ Są to wartości przybliżone z uwagi na odmienną metodykę zbierania danych dotyczących liczby eksporterów i liczby przedsiębiorstw ogółem. Odsetek przedsiębiorstw eksportujących obliczono, przedstawiając relację liczby eksporterów wyrobów i usług, wyliczonej przez GUS na potrzeby niniejszego Raportu, do liczby przedsiębiorstw niefinansowych, publikowanej przez GUS w *Działalności przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.* i wydaniach poprzednich.

²⁸ Dane za 2019 r. są nieporównywalne z danymi publikowanymi w poprzednich edycjach Raportu z uwagi na zmianę metodyki przetwarzania tych danych przez Krajową Administrację Skarbową i Główny Urząd Statystyczny. Zmiany te wynikają ze zmiany systemu zbierania tych danych, jak również zastosowania metody przyrostowej.

268,3 mld zł. Z kolei import wyrobów wyniósł 988,5 mld zł, a usług – 166,7 mld zł. W 2019 r. nastąpiła wyraźna poprawa relacji wartości eksportu do importu. W 2019 r. wyniosła ona 111%, natomiast w 2017 r. – 110%, a w 2018 r. – 108,5%. Nadwyżka w handlu wyrobami i usługami wyniosła 129,5 mld zł. Rosła ona dynamicznie na przestrzeni ostatnich lat, jedynie w 2018 r. zanotowano jej spadek.

Wykres 1.18. Wartość eksportu oraz importu wyrobów i usług w latach 2010–2019 (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne według danych GUS opracowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

Szacunki oparte na danych GUS wskazują, że sprzedaż za granicę przeciętnego polskiego eksportera jest niewielka. Przekiętny eksporter wyrobów w Polsce sprzedał za granicę

w 2019 r. towary o wartości 16,2 mln zł, a eksporter usług – usługi o wartości 12,8 mln. Mikroprzedsiębiorstwa zdecydowanie odstawały od pozostałych grup na tym tle. Wartość eksportu, która przypadała na przeciętnego mikroeksportera, wyniosła 1,2 mln zł w przypadku wyrobów i 2,6 mln zł w usługach. Większe podmioty wypadły dużo lepiej – przeciętny mały eksporter sprzedał za granicę wyroby o wartości 3,7 mln zł i usługi wycenione na 5,1 mln zł, wartość sprzedaży średniego eksportera wyniosła odpowiednio: 18,4 mln zł i 11,1 mln zł, a dużego odpowiednio: 201,8 mln zł i 48,7 mln zł²⁹.

Eksport przeciętnego eksportera wyrobów osiągnął 16,2 mln zł, a usług – 12,8 mln zł

²⁹ Dane za 2019 r. są nieporównywalne z danymi publikowanymi w poprzednich edycjach Raportu z uwagi na zmianę metodyki ich przetwarzania przez Krajową Administrację Skarbową i Główny Urząd Statystyczny. Zmiana wynika z modyfikacji systemu zbierania tych danych, jak również zastosowania metody przyrostowej.

Prawie jedna czwarta (24,4%) przychodów polskich przedsiębiorstw pochodzi z eksportu. Udział ten powoli rośnie

Polskie firmy generują relatywnie duży odsetek swoich przychodów z eksportu. Według szacunków bazujących na danych GUS w 2019 r. 24,4% przychodów przedsiębiorstw pochodziło z eksportu wyrobów i usług. Najlepsze wyniki pod tym względem osiągają mikrofirmy (4,7%), wyraźnie lepsze małe (15,3%), średnie (20,0%) i duże podmioty (26,7%). Na przestrzeni lat 2010–2019 widać wyraźny wzrost umiędzynarodowienia

działalności przedsiębiorstw, mierzonego odsetkiem eksportu wyrobów i usług w przychodach ogółem przedsiębiorstw. W latach 2010–2019 udział eksportu w przychodach polskich przedsiębiorstwa rósł systematycznie z 17,6% w 2010 r. do 24,4% w 2019 r.

Tabela 1.6. Udział eksportu wyrobów i usług w przychodach ogółem w grupach przedsiębiorstw według liczby pracujących w latach 2010–2019

	Ogółem*	0–9	10–49	50–249	> 249
2010	17,6%	4,5%	11,1%	13,7%	21,3%
2011	18,3%	4,4%	10,7%	14,7%	22,5%
2012	19,3%	5,3%	11,5%	16,2%	22,6%
2013	20,8%	5,6%	12,7%	16,3%	22,5%
2014	21,6%	5,7%	13,0%	18,4%	24,5%
2015	22,6%	5,8%	13,2%	18,6%	25,6%
2016	23,6%	5,9%	13,9%	19,7%	26,2%
2017	24,0%	5,2%	13,9%	19,6%	26,2%
2018	24,1%	4,9%	14,5%	19,2%	26,5%
2019	24,4%	4,7%	15,3%	20,0%	26,7%

Źródło: Opracowanie własne według danych GUS pozyskanych na potrzeby niniejszego Raportu oraz publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS 2021 i wydań poprzednich.

* Pozycja ogółem zawiera wszystkie grupy firm wg wielkości liczby pracujących przedstawione w tabeli a także grupę podmiotów, których liczba pracujących jest nieokreślona.

Specjalizacja eksportowa i importowa polskich przedsiębiorstw

Polski eksport generowany jest głównie przez eksporterów wyspecjalizowanych³⁰.

6,1 tys. eksporterów wyspecjalizowanych (32,7% ogółu eksporterów) odpowiada za ponad dwie trzecie (71,2%) eksportu polskich przedsiębiorstw. Osiągają oni ponad pięć razy większe obroty z eksportu przypadające na przeciętnego eksportera (99,7 mln zł) niż pozostali eksporterzy (19,5 mln zł). Co więcej, prawie połowa eksportu (49,2%) realizowana jest przez eksporterów wysoce wyspecjalizowanych³¹ (3,9 tys. podmiotów, 20,1% ogółu eksporterów). Jedna tego typu firma osiąga przeciętnie 107,5 mln zł przychodów z eksportu – ponad pięć razy więcej niż eksporterzy niewyspecjalizowani.

Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym w eksporcie polskich firm

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego odgrywają dominującą rolę w polskim eksporcie³². Od tej grupy przedsiębiorstw pochodzi blisko dwie trzecie wartości polskiego eksportu (64,2%), choć stanowią niespełna jedną trzecią polskich eksporterów (32%; 6,0 tys. podmiotów). Przeciętny eksporter z udziałem kapitału zagranicznego osiąga blisko cztery razy większe przychody z eksportu (91,7 mln zł) niż pozostałe podmioty (24,1 mln zł). Import również jest zdominowany przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego, które generują blisko dwie trzecie (64,8%) importu przedsiębiorstw, stanowiąc jedną trzecią (33,9%) liczby importerów w Polsce.

³⁰ Eksporterów, których przychody z eksportu wyniosły powyżej 50% przychodów ogółem. Dane w ramce dotyczą podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

³¹ Chodzi o eksporterów, których przychody z eksportu wyniosły powyżej 75% przychodów ogółem.

³² Dane w ramce dotyczą podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Rozdział 2. Ranking małej i średniej przedsiębiorczości³³ w układzie wojewódzkim. Wskaźnik syntetyczny

W latach 2008–2018 Mazowsze było niekwestionowanym liderem rankingu przedsiębiorczości. W 2019 r. kolejny raz zajęło pierwsze miejsce w 19 z 27 analizowanych kategorii. Wartość syntetycznego wskaźnika przedsiębiorczości dla województwa mazowieckiego wyniosła 82,5 i była niższa niż rok wcześniej (85,7). Drugie miejsce w rankingu zajęło województwo wielkopolskie (70,9), trzecie – dolnośląskie (69,5). Najgorzej ponownie wypadły województwa: lubelskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (z wynikiem wskaźnika syntetycznego odpowiednio: 18,0; 23,4; 25,1).

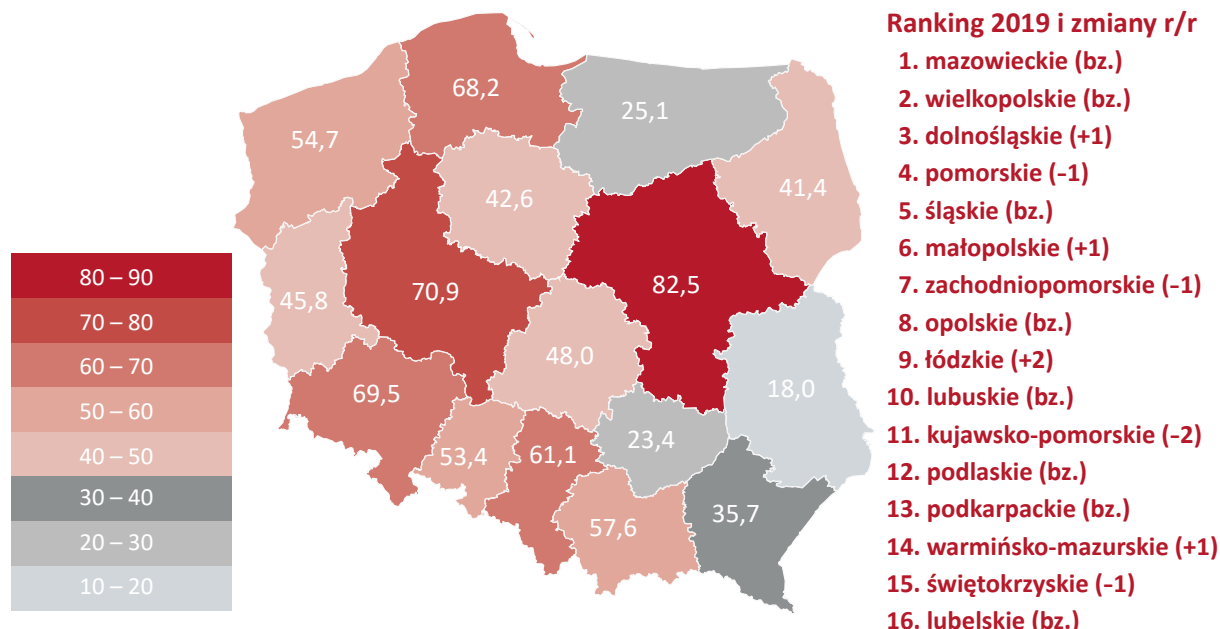
³³ Rankingi sporządzono na podstawie następujących wskaźników:

- liczba przedsiębiorstw aktywnych na 1000 mieszkańców (dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich);
- liczba pracujących na aktywny podmiot w firmach mikro, małych i średnich;
- pracujący w przedsiębiorstwach aktywnych (mikro, małych i średnich) na 1000 mieszkańców;
- przychody na aktywne przedsiębiorstwo mikro, małe i średnie;
- przychody na pracującego w aktywnej firmie mikro, małej, średniej;
- udział kosztów w przychodach w aktywnych przedsiębiorstwach mikro, małych i średnich;
- przeciętne wynagrodzenie w przedsiębiorstwach aktywnych, małych i średnich;
- nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo aktywne;
- nakłady na rzeczowe aktywa trwałe na pracującego w aktywnym przedsiębiorstwie mikro, małym

i średnim;

Wskaźnik syntetyczny (WS) został sporządzony według wzoru: $WS = (p * n - x) * 100 / \max(p * n - x)$

gdzie: n – liczba zmiennych, x – liczba punktów za zmienne stanowiące sumę miejsc zajętych przez region w rankingu w poszczególnych podrankingach, p – liczba miejsc w rankingu, $\max(p * n - x)$ – maksymalna liczba punktów, jakie można uzyskać w przypadku zajęcia pierwszego miejsca we wszystkich podrankingach. Wartość wskaźnika to poziom zrealizowania przez region maksymalnego wyniku, czyli zajęcia pierwszego miejsca we wszystkich podrankingach.

Mapa 2.1. Poziom przedsiębiorczości w regionach – wskaźnik syntetyczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

Osiem województw, mimo zmian w poziomie wskaźników, utrzymało swoją pozycję w tabeli rankingowej. Przesunięcia pozostałych województw były niewielkie, rzędu $\pm 1-2$ pozycji.

Zwycięzcy rankingu

I miejsce: województwo mazowieckie

Firmy mikro

Nr 1 pod względem:

- liczby firm aktywnych na 1000 mieszkańców (77,9),
- liczby pracujących w mikrofirmach na 1000 mieszkańców (142,6),
- wielkości przychodów przypadających na jedną mikrofirmę (922 tys. zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w mikrofirmie (504 tys. zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w mikrofirmie (4317 zł),
- nakładów inwestycyjnych na mikrofirmę (35,6 tys.),
- nakładów inwestycyjnych na pracującego w mikrofirmie (19,5 tys. zł).

Firmy małe

Nr 1 pod względem:

- wielkości przychodów przypadających na jedną małą firmę (21,2 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w małej firmie (989 tys. zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w małej firmie (6471 zł),
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na małą firmę (537 tys. zł),
- nakładów na rzeczowe aktywa trwałe na pracującego w małej firmie (25,0 tys. zł).

Firmy średnie

Nr 1 pod względem:

- liczby firm aktywnych na 1000 mieszkańców (0,50),
- liczby pracujących w średnich firmach na 1000 mieszkańców (53,2),
- wielkości przychodów przypadających na jedną średnią firmę (109,3 mln zł),
- wielkości przychodów przypadających na pracującego w średniej firmie (1021 tys. zł),
- nakładów inwestycyjnych na średnią firmę (4546,9 tys. zł),
- nakładów inwestycyjnych na pracującego w średniej firmie (42,5 tys. zł),
- przeciętnego wynagrodzenia brutto w średniej firmie (7122 zł).

II miejsce: województwo wielkopolskie

Województwo wielkopolskie zajęło pierwsze miejsce w dwóch kategoriach:

liczba firm małych aktywnych na 1000 mieszkańców (1,5) i liczba pracujących w małych firmach na 1000 mieszkańców (32,4).

II miejsce województwo to zajęło pod względem 4 wskaźników, tj.: liczby firm średnich na 1000 mieszkańców (0,47), liczby pracujących w mikrofirmach na podmiot aktywny (62), liczby pracujących w średnich firmach na 1000 mieszkańców (50,2), liczby pracujących w mikrofirmach na 1000 mieszkańców (124,7) oraz nakładów inwestycyjnych na mikrofirmę (22,6).

III miejsce: województwo dolnośląskie

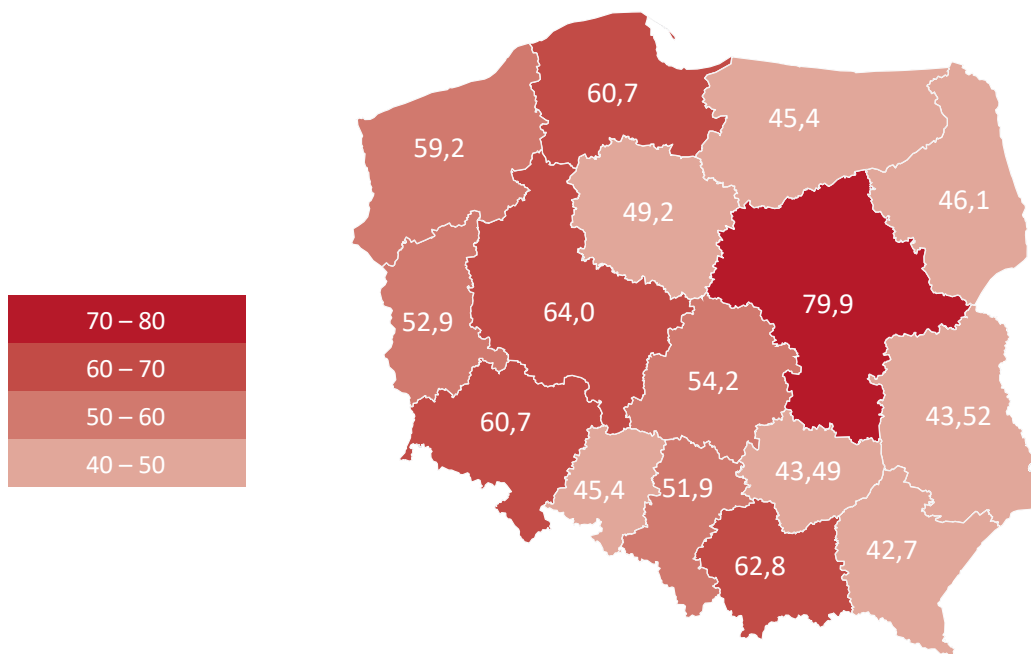
Województwo dolnośląskie zajęło pierwsze miejsce w jednej kategorii – liczba pracujących na jeden średni podmiot aktywny (110,1).

Natomiast drugie miejsce wśród województw zajęło ono w kategoriach: przeciętne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach małych (5,3 tys. zł) i średnich (5,7 tys. zł).

Porównanie województw pod względem najważniejszych wskaźników przedsiębiorczości

Dla oceny poziomu przedsiębiorczości w układzie regionalnym porównano wartości wskaźnika – liczba MSP aktywnych na 1000 mieszkańców.

Mapa 2.2. Liczba MSP aktywnych na 1000 mieszkańców w Polsce w 2019 r. – ujęcie regionalne

Źródło: obliczenia własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

Pod względem liczby przedsiębiorstw aktywnych z sektora MSP na 1000 mieszkańców (Mapa 2.2) najlepiej wypada województwo mazowieckie (79,9), a za nim wielkopolskie (64,0) i małopolskie (62,8). Wysoko plasują się również województwa: pomorskie (60,67), dolnośląskie (60,7), zachodniopomorskie (59,2). Najniższe wartości osiągnęły województwa: podkarpackie (42,7), świętokrzyskie (43,5) oraz lubelskie (43,52).

Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 1000 mieszkańców

Podstawowe wskaźniki dotyczące przedsiębiorstw powstałych w 2018 r. i 2019 r. oraz przeżywalność tych podmiotów w pierwszym roku działalności wskazują z jednej strony na spadek przedsiębiorczości w poszczególnych regionach, a z drugiej – na wyraźne wahania na przestrzeni lat.

W Polsce w 2019 r. powstało mniej przedsiębiorstw niefinansowych niż rok wcześniej (278 583 wobec 283 914). To przełożyło się na niższą wartość wskaźnika nowo powstałych firm na 1000 mieszkańców (7,26 w 2019 r. wobec 7,39 – w 2018 r.). Najwięcej przedsiębiorstw niefinansowych na 1000 mieszkańców powstało w województwach mazowieckim (9,90), pomorskim (8,25) i małopolskim (8,17).

Sytuacja wygląda mniej korzystnie niż rok wcześniej również pod względem przeżywalności podmiotów w pierwszym roku działalności. Odsetek firm, które powstały w 2018 r. i przetrwały pierwszy rok swojej działalności, wyniósł około 67,6%. Przeżywalność pierwszego roku firm, które powstały w 2019 r., była niższa o nieco ponad 1,7 p.p. (69,3%). Najwyższą przeżywalnością 2020/2019 cechują się przedsiębiorstwa z województw: małopolskiego (81,8%), podlaskiego (78,9%) i podkarpackiego (77,4%). Przeżywalność pierwszego roku poniżej 60% odnotowano w województwach warmińsko-mazurskim (43,9), świętokrzyskim (51,0) i wielkopolskim (52,9).

Tabela 2.1. Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w 2018 i 2019 roku na 1000 mieszkańców oraz ich przeżywalność – ujęcie regionalne

	Liczba przedsiębiorstw powstałych w 2019 r. na 1000 mieszkańców	Liczba przedsiębiorstw powstałych w 2018 r. na 1000 mieszkańców	Wskaźnik przeżycia pierwszego roku (%) 2019/2018	Wskaźnik przeżycia pierwszego roku (%) 2020/2019
Polska	7,26	7,39	67,6	69,3
dolnośląskie	7,90	8,13	71,2	64,8
kujawsko-pomorskie	6,20	6,36	65,2	74,4
lubelskie	5,70	6,28	64,1	62,4
lubuskie	7,26	7,07	61,0	67,5
łódzkie	6,45	6,27	74,4	74,6
małopolskie	8,17	8,14	76,7	81,8
mazowieckie	9,90	9,97	71,6	73,0
opolskie	5,42	5,36	73,9	70,3
podkarpackie	5,27	5,56	81,9	77,4
podlaskie	6,11	5,95	72,2	78,9
pomorskie	8,25	8,73	59,2	64,9
śląskie	6,14	6,10	65,9	74,5
świętokrzyskie	5,38	6,16	70,3	51,0
warmińsko-mazurskie	5,92	5,95	71,9	43,9
wielkopolskie	7,79	8,15	52,7	52,9
zachodniopomorskie	7,66	7,54	52,8	74,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z publikacji *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2015–2019*, GUS, 2020.

Przychody i nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przypadające na aktywne MSP

W 2019 r. przeciętne przychody na jedno aktywne przedsiębiorstwo z sektora MSP wyniosły 1,32 mln zł i były wyższe średnio o 50 tys. zł w porównaniu z 2018 r. Najwyższe średnie przychody aktywnych MSP zanotowano w województwie mazowieckim – 1,98 mln zł i wynik ten był wyższy w porównaniu z przychodami z poprzedniego roku o 160 tys. zł. W 2019 r. wzrosty przychodów zanotowano w większości województw (Tabela 2.2).

Tabela 2.2. Przychody (w mln zł) i nakłady na rzeczowe aktywa trwałe (w tys. zł) w MSP w 2018 i 2019 r.

	Przychody na aktywne MSP 2018	Nakłady na aktywne MSP 2018	Przychody na aktywne MSP 2019	Nakłady na aktywne MSP 2019	Różnica w przychodach r/r na jedno aktywne MSP	Różnica w nakładach r/r na jedno aktywne MSP
Polska	1,27	46,34	1,32	47,61	0,05	1,27
dolnośląskie	1,12	45,17	1,17	44,29	0,05	-0,88
kujawsko-pomorskie	1,14	41,16	1,11	35,45	-0,03	-5,71
lubelskie	0,92	32,34	0,95	30,01	0,03	-2,33
lubuskie	1,11	37,28	1,11	35,07	0,00	-2,21
łódzkie	1,07	34,74	1,07	37,14	0,00	2,40
małopolskie	1,10	36,83	1,03	39,70	-0,07	2,87
mazowieckie	1,82	65,63	1,98	73,03	0,16	7,40
opolskie	1,22	47,58	1,20	50,86	-0,02	3,28
podkarpackie	1,07	44,69	1,00	50,52	-0,07	5,83
podlaskie	1,08	36,78	1,11	39,24	0,03	2,46
pomorskie	1,21	43,09	1,28	39,76	0,07	-3,33
śląskie	1,28	47,88	1,36	44,90	0,08	-2,98
świętokrzyskie	0,98	33,78	1,00	31,80	0,02	-1,98
warmińsko-mazurskie	0,89	36,40	0,94	39,89	0,05	3,49
wielkopolskie	1,34	47,29	1,34	46,54	0,00	-0,75
zachodniopomorskie	0,98	42,38	1,06	43,00	0,08	0,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ogólnym wzrostom przeciętnych przychodów przypadających na aktywne MSP towarzyszył w większości województw wzrost nakładów na rzeczowe aktywa trwałe. Średnie nakłady przypadające na aktywne MSP w 2019 r. wyniosły **47,6 tys. zł** i **wzrosły przeciętnie o 1,27 tys. zł w porównaniu z 2018 r.** Najwyższe średnie nakłady na rzeczowe aktywa trwałe poniosły MSP w województwie mazowieckim – 73,03 tys. zł, o 7,4 tys. zł wyższe niż rok wcześniej. Wzrost nakładów zanotowano w ośmiu województwach, również w ośmiu zanotowano spadek.

Przeciętne wynagrodzenia w aktywnych MSP

Wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach aktywnych w 2019 r. wyniosła odpowiednio: **3373, 4769 i 5382 zł.**

Tabela 2.3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w mikro, małych i średnich firmach w 2019 r. (w zł)

	Mikro	Małe	Średnie
Polska	3373	4769	5382
dolnośląskie	3442	5261	5686
kujawsko-pomorskie	3238	4160	4614
lubelskie	2722	3685	4359
lubuskie	2980	4005	4715
łódzkie	2901	4699	4687
małopolskie	3216	4501	5396
mazowieckie	4317	6471	7122
opolskie	2880	4198	5160
podkarpackie	2690	3611	4128
podlaskie	2935	3743	4328
pomorskie	3515	4924	5476
śląskie	3293	4663	5130
świętokrzyskie	2699	3688	4601
warmińsko-mazurskie	2816	3834	4229
wielkopolskie	3341	4385	4997
zachodniopomorskie	3225	4552	5403

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowano w województwach: mazowieckim, dolnośląskim i pomorskim. Najniżej opłacano pracujących w województwach: podkarpackim, warmińsko-mazurskim i podlaskim. Na poziomie województw różnica pomiędzy najwyższym przeciętnym wynagrodzeniem a najniższym w mikrofirmie wynosi – 1627 zł, w małym przedsiębiorstwie – 2860 zł i średnim – 2893 zł.

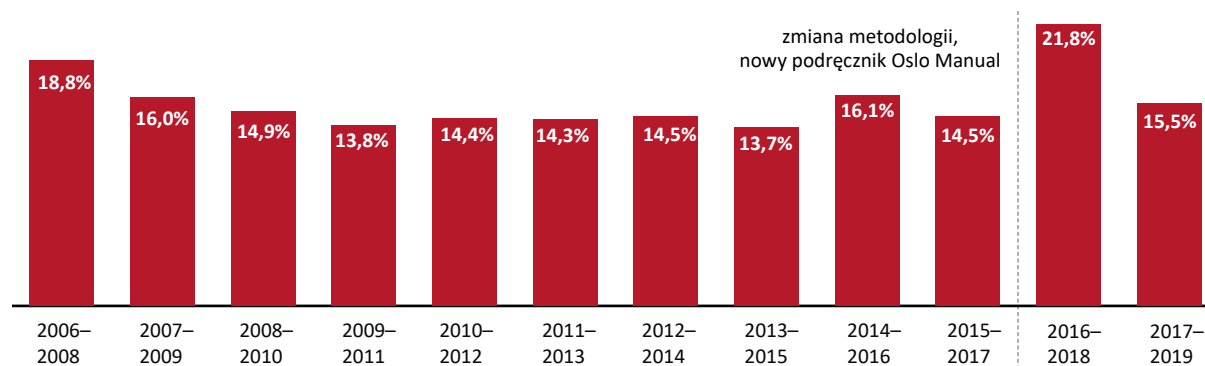
Rozdział 3.

Innowacyjność przedsiębiorstw

Według najnowszych badań GUS dotyczących działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, w latach 2017–2019 innowacyjność przedsiębiorstw ogółem była na poziomie niemal 15,5%, tj. taki odsetek badanych firm wdrażało innowacje. Wyniku tego nie powinno się odnosić wprost do wyników z okresu 2015–2017 i wcześniejszych, ze względu na zmianę metodologii, w szczególności definicji innowacyjności³⁴. Badania innowacyjności prowadzone przez GUS obejmują przedsiębiorstwa z liczbą pracujących powyżej 9 pracowników, co oznacza, że nie dostarczają wiedzy na temat działalności innowacyjnej mikroprzedsiębiorstw.

Co szóste polskie przedsiębiorstwo (bez mikrofirm) wdraża innowacje

Wykres 3.1. Średni udział innowacyjnych przedsiębiorstw w ogólnej liczbie przedsiębiorstw sektora usług i sektora przemysłu w latach 2006–2019

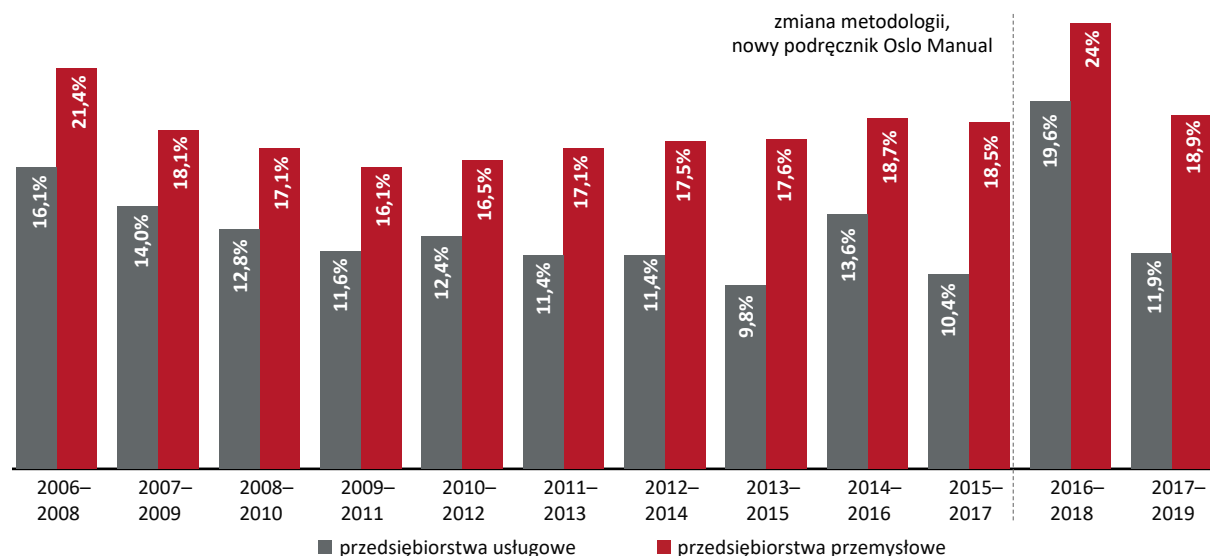

Źródło: Strateg, GUS, 22.03.2021 r.

W latach 2017–2019 udział firm innowacyjnych w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych wyniósł odpowiednio 18,9% i 11,9%.

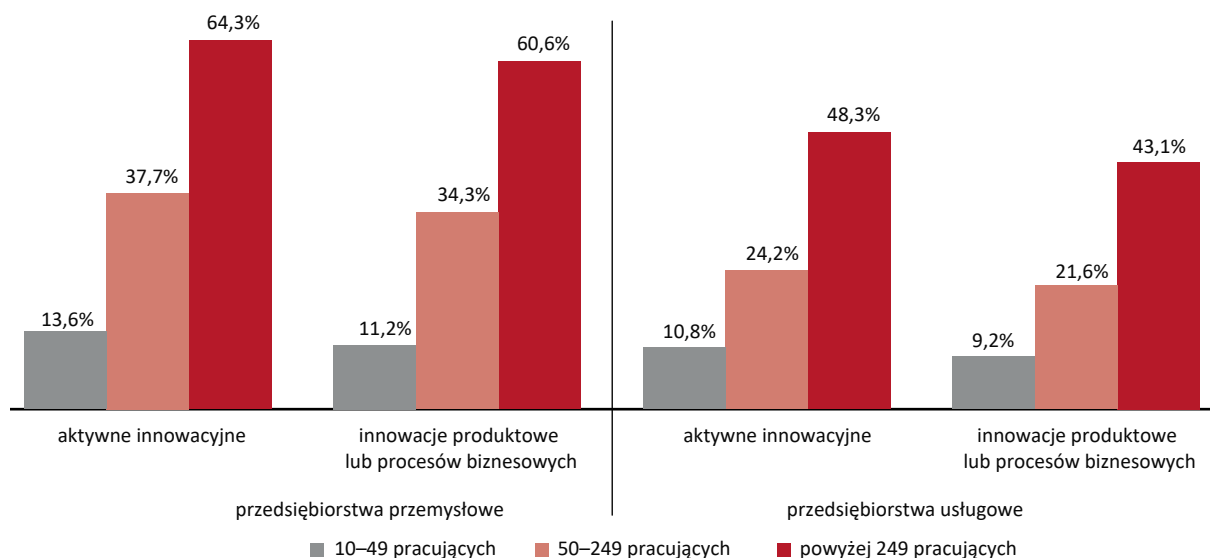
Udział innowacyjnych przedsiębiorstw w sektorze przemysłowym jest większy niż w sektorze usługowym

³⁴ W porównaniu do lat 2015–2017 i wcześniejszych w kolejnych badaniach z części pytań zrezygnowano, w zamian pojawiły się nowe, a część pytań przeredagowano lub pogrupowano w inny sposób, np. pytania o metody organizacyjne i marketingowe zostały włączone do innowacji procesów biznesowych. Innowacja, zgodnie z szeroką definicją przyjętą w badaniu, jest to wdrożenie nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu biznesowego, znacznie różniącego się od poprzednio oferowanych w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem. Źródło: GUS.

Wykres 3.2. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w sektorze przemysłowym i usługowym

Źródło: Strateg, 22.03.2021 r.

Podobnie jak w latach poprzednich, innowacje produktowe lub procesów biznesowych najczęściej wprowadzały podmioty zatrudniające 250 osób i więcej (60,6% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 43,1% usługowych wobec odpowiednio 62,3% i 46,6% w poprzednim okresie).

Wykres 3.3. Innowacyjne przedsiębiorstwa w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w latach 2017–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021.

W latach 2017–2019 wśród przedsiębiorstw przemysłowych najwyższy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w działach:

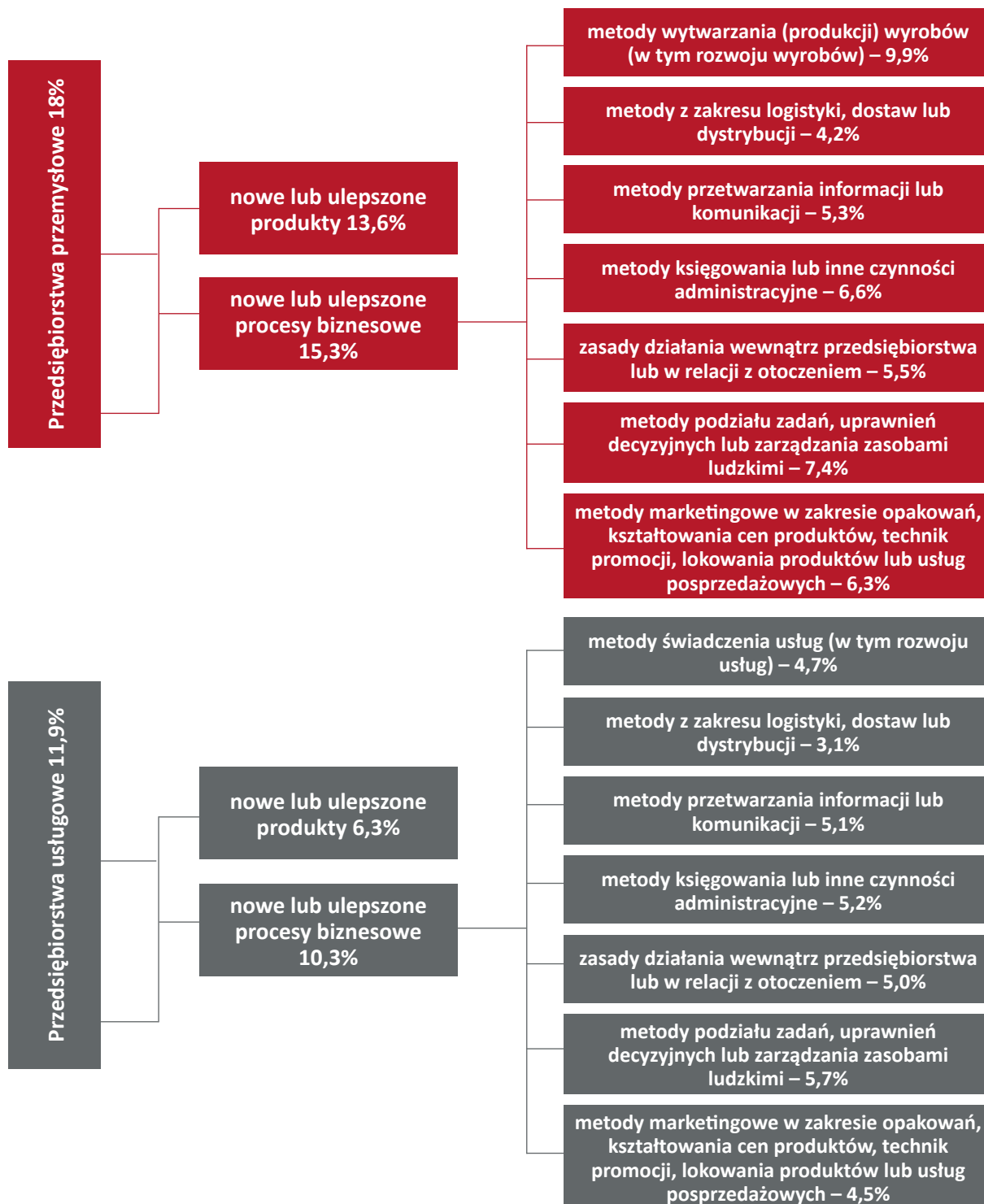
- Produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej – 55,1%
 - Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu) – 52,9%
 - Produkcja wyrobów farmaceutycznych – 45,9%
 - Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 39,6%
- natomiast najmniej innowacyjna branża to:
- Produkcja odzieży – 8,0%.

Największym odsetkiem przedsiębiorstw innowacyjnych cechowały się następujące branże sektora usług:

- Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego – 67,7%,
 - Badania naukowe i prace rozwojowe – 52,7%,
 - Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki – 29,8%,
- natomiast najmniej innowacyjna branża to:
- Transport lądowy i rurociągowy (4,5%).

W przedsiębiorstwach przemysłowych innowacje procesów biznesowych najczęściej dotyczyły nowych lub ulepszonych metod wytwarzania (produkcji) wyrobów lub świadczenia usług (w tym rozwoju wyrobów lub usług) – 9,9% przedsiębiorstw, a wprowadzone przez przedsiębiorstwa usługowe – nowych lub ulepszonych metod podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi – 5,7% przedsiębiorstw (Rysunek 3.1)

Rysunek 3.1. Rodzaje innowacji wprowadzane w przedsiębiorstwach przemysłowych i usługowych w latach 2017–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019*, 2021.

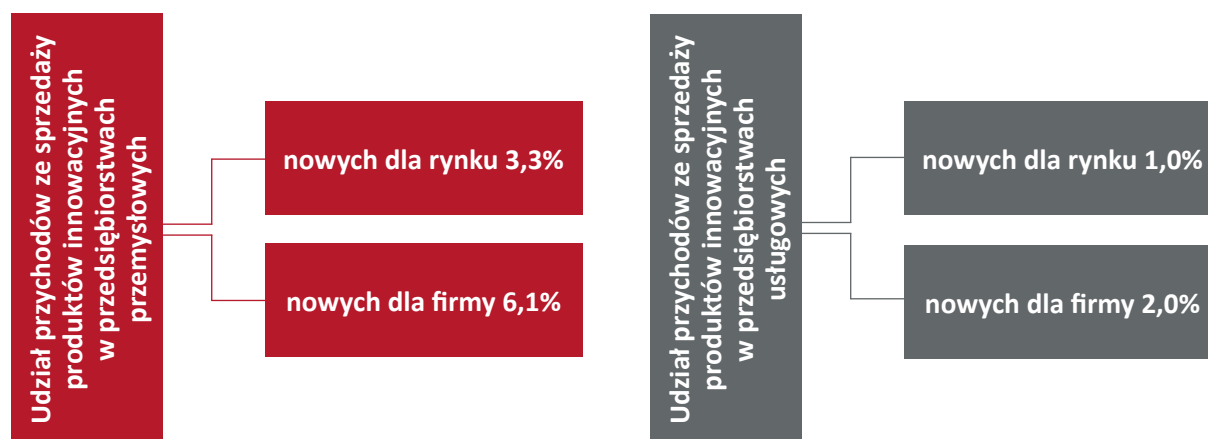
Przychody ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych

Jako wskaźnik oceny efektów działalności innowacyjnej przedsiębiorstwa stosuje się wskaźnik udziału w badanym roku przychodów ze sprzedaży nowych lub ulepszonych produktów wprowadzonych na rynek w ciągu ostatnich trzech lat w wartości przychodów ze sprzedaży ogółem. Wskazuje on na zmiany w zakresie unowocześnienia asortymentu produktów oraz ich konkurencyjności.

W badaniach przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych uwzględnia się:

- produkty nowe lub ulepszone dla rynku, na którym działa przedsiębiorstwo oraz
- produkty nowe lub ulepszone tylko dla przedsiębiorstwa wprowadzone na rynek w ciągu ostatnich trzech lat.

Rysunek 3.2. Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem w 2019 r. ze względu na skalę nowości

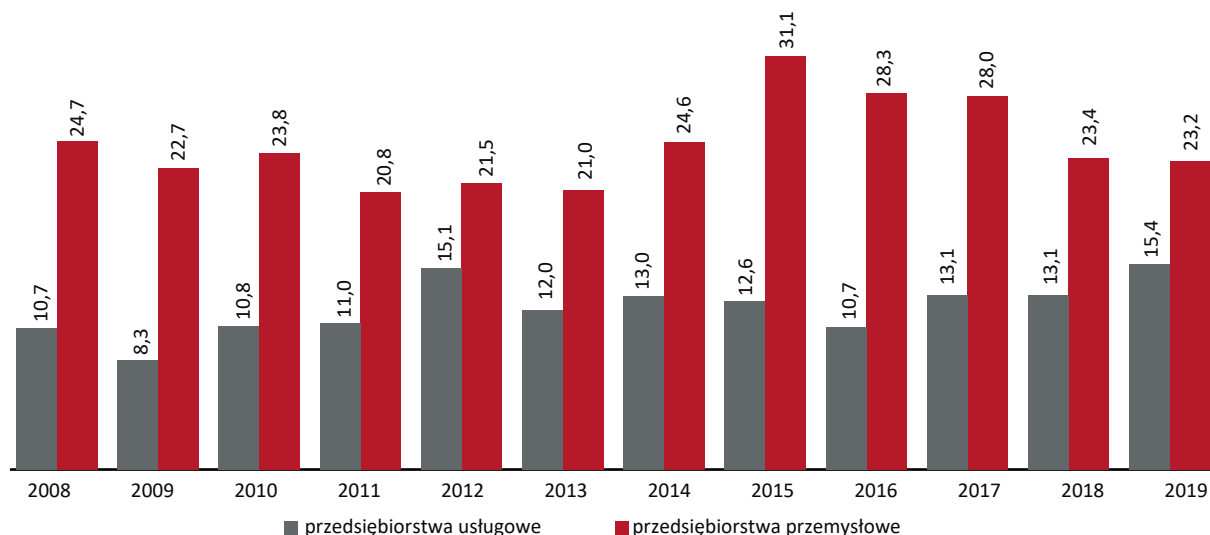
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021*.

Nakłady na działalność innowacyjną

Nakłady przedsiębiorstw na działalność innowacyjną w 2019 r. wyniosły 38,6 mld zł. Przedsiębiorstwa przemysłowe przeznaczyły na ten cel 23,2 mld i było to o 0,2 mld zł mniej niż w 2018 r.

W przypadku przedsiębiorstw usługowych, wartość nakładów wyniosła 15,4 mld zł i była o 2,3 mld zł wyższa niż rok wcześniej.

38,6 mld zł – nakłady firm na działalność innowacyjną w 2019 r.

Wykres 3.4. Nakłady na działalność innowacyjną (mld zł)

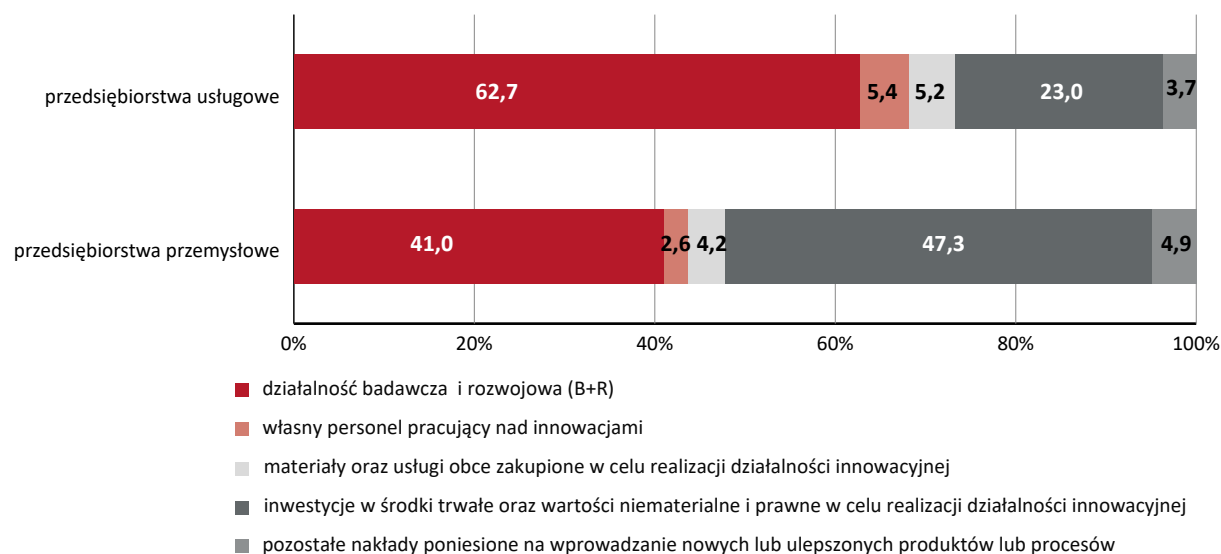
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021* i wydań poprzednich.

W strukturze nakładów firm usługowych dominują nakłady na B+R, a w firmach przemysłowych – nakłady inwestycyjne w środki trwałe

Struktura nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych znacznie się różni od struktury nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw usługowych. W przypadku przedsiębiorstw przemysłowych kluczową rolę odgrywają nakłady inwestycyjne na środki trwałe

(47,3% nakładów na działalność innowacyjną), w tym m.in.: maszyny i urządzenia techniczne, budynki, grunty. W przypadku przedsiębiorstw usługowych najwięcej środków jest przeznaczanych na działalność B+R (62,7%).

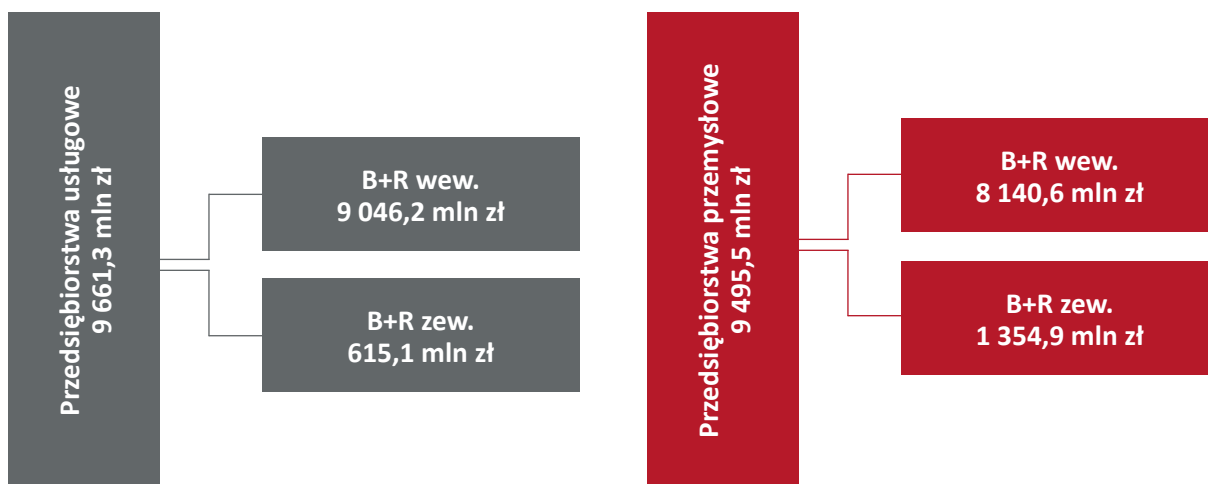
Wykres 3.5. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach według rodzajów tej działalności

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021*.

Działalność badawczo-rozwojowa

Prace badawcze i rozwojowe (B+R) związane z opracowywaniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów (innowacji produktowych) i procesów (innowacji procesowych), wykonane przez własne zaplecze rozwojowe lub nabyte od innych jednostek zasługują na szczególną uwagę. Są one bardzo ważne, gdyż prowadzą do powstawania nowej wiedzy, a następnie do nowych produktów, które mają szansę komercjalizacji.

Rysunek 3.3. Działalność B+R wśród przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021*.

Wśród przedsiębiorstw przemysłowych nakłady na działalność B+R ponosiło około 9,0% podmiotów. Zdecydowanie częściej firmy prowadzą wewnętrzną działalność B+R, co oznacza, że wykorzystują wiedzę swoich pracowników. Wartościowo nakłady na B+R przedsiębiorstw przemysłowych (9,5 mld) są na zbliżonym poziomie do wartości nakładów B+R ponoszonych przez przedsiębiorstwa sektora usługowego (9,7 mld). W przypadku przedsiębiorstw usługowych odsetek firm, które prowadzą działalność B+R, jest znacznie mniejszy – 4,0%.

Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw i na B+R w relacji do PKB

GERD od lat systematycznie rośnie – w 2019 r. wyniósł 1,32% PKB

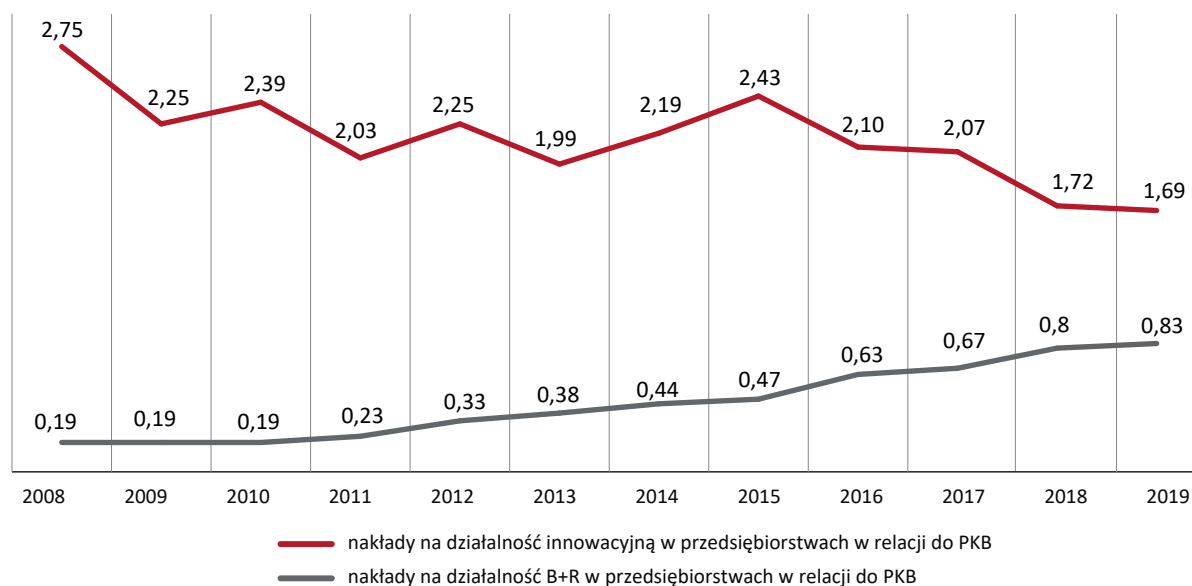
na działalność B+R równy 1,7% PKB (dla UE – 3%)³⁵. Wskaźnik ten obejmuje wszystkie

Intensywność prac B+R określa się relacją nakładów B+R w stosunku do PKB. W Polsce wskaźnik ten od lat systematycznie rośnie. W 2019 r. wyniósł 1,32%, a do 2020 r. planowano osiągnąć poziom nakładów

³⁵ Na podstawie Strategii Europa 2020.

nakłady wewnętrzne poniesione na działalność badawczą i rozwojową przez wszystkie jednostki (zgrupowane w cztery sektory: sektor rządowy, przedsiębiorstw, szkolnictwa wyższego i sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych) w kraju, prowadzące tę działalność, niezależnie od źródeł pochodzenia środków, w relacji do PKB.

Wykres 3.6. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach oraz nakłady na B+R w sektorze przedsiębiorstw w relacji do PKB, (w %)

Źródło: <https://strateg.gov.pl>

Nieco innym miernikiem znaczenia sektora przedsiębiorstw dla innowacyjności gospodarki, jest wskaźnik nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB.

Pokazuje, sumę nakładów na działalność innowacyjną poniesionych w przedsiębiorstwach przemysłowych i usługowych o liczbie pracujących 10 osób i więcej, w relacji do PKB.

W badaniu innowacyjności pod uwagę brane są wszelkie wydatki na innowacje produktowe i procesowe bieżące i inwestycyjne, w tym również wydatki na B+R, poniesione

w roku sprawozdawczym na prace zakończone sukcesem (tzn. wdrożeniem innowacji), niezakończone (kontynuowane) oraz przerwane lub zaniechane, niezależnie od źródeł ich finansowania. Krzywa łamana prezentująca ten wskaźnik obrazuje zachowania inwestycyjne przedsiębiorców w zależności od różnych czynników gospodarczych, np. koniunktury lub dekoniunktury.

Źródła finansowania działalności innowacyjnej

Środki własne przedsiębiorstw są głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną. W 2019 r. stanowiły one 75% wszystkich poniesionych na ten cel nakładów w przedsiębiorstwach przemysłowych (tyle samo co rok wcześniej) oraz 83% – w przedsiębiorstwach usługowych (o 5,2 p.p. mniej).

Tabela 3.1. Źródła finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych w 2019 r.

Przedsiębiorstwa przemysłowe	Nakłady ogółem (w mln)	Środki własne	Krajowe (otrzymane od instytucji dysponujących środkami publicznymi)	Pozyskane z zagranicy – ogółem	Pozyskane z UE	Pozyskane z UE z PO IR	Kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych
Ogółem	23178,8	75%	3%	5,4%	5,2%	2,7%	6,6%
10–49	1655,3	55%	11,4%	22,1%	21,6%	9,3%	9,3%
50–249	3945,1	65%	5%	12,7%	12,4%	5,3%	16,1%
>249	17578,5	79%	1,7%	2,2%	2%	1,5%	4,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019*, 2021.

W zależności od wielkości firmy udział środków własnych w finansowaniu działalności innowacyjnej jest zróżnicowany – ze środków własnych w największym stopniu korzystają przedsiębiorstwa duże (79% firm przemysłowych i 91% firm usługowych). Małe przedsiębiorstwa z sektora przemysłu czy usług posiadają w znacznym stopniu środki z zagranicy – z UE (odpowiednio 22% i 24%) czy korzystają z kredytów bankowych (9%, 12%). Dla średnich firm przemysłowych, podobnie jak dla dużych, środki własne są kluczowe (65%), kredyty są dość znaczące, gdyż stanowią 16,1% środków, z których są finansowane innowacje, środki z zagranicy – 12,7%.

Firmy finansują działalność innowacyjną przede wszystkim ze środków własnych

Tabela 3.2. Źródła finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw usługowych w 2019 r.

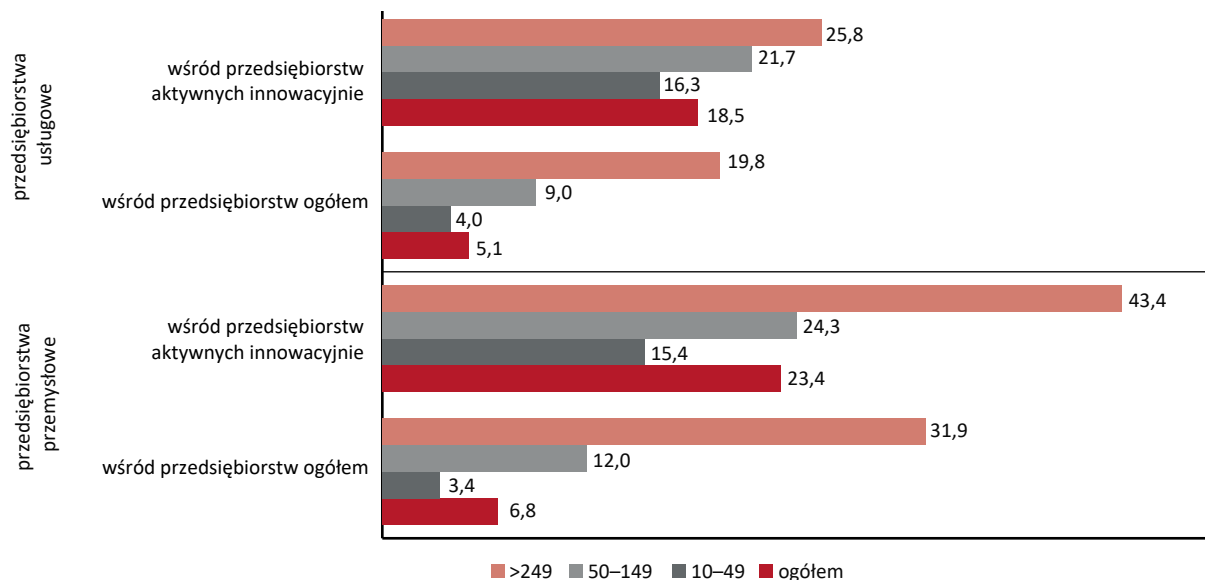
Przedsiębiorstwa usługowe	Nakłady ogółem (w mln)	Środki własne	Krajowe (otrzymane od instytucji dysponujących środkami publicznymi)	Pozyskane z zagranicy – ogółem	Pozyskane z UE	Pozyskane z UE z PO IR	Kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych
Ogółem	15 400,8	82,8%	2,4%	7,6%	6,9%	2,1%	3,7%
10–49	2761,0	56,9%	5,4%	24,1%	23,7%	4,6%	12,5%
50–249	2937,7	81,3%	2,8%	8,7%	5,9%	3,8%	3,4%
>249	9702,1	90,6%	1,4%	2,6%	2,4%	0,9%	1,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019*, 2021.

Współpraca

Badanie innowacyjności przedsiębiorstw za lata 2017–2019 wskazuje, że **przedsiębiorstwa przemysłowe wykazują większą aktywność w zakresie współpracy z innymi podmiotami – 23,4% (spadek z 25,4% w 2018 r.), w porównaniu z przedsiębiorstwami z sektora usług, w których ta aktywność była niższa, ale w porównaniu z wynikiem z lat 2015–2017 wzrosła – 18,5% (było 17,4%).**

Wykres 3.7. Odsetek przedsiębiorstw współpracujących w zakresie innowacji z przedsiębiorstwami lub innymi instytucjami (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017-2019, 2021*.

Wśród ogółu przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2017–2019 współpracowało 6,8% podmiotów (poprzedni wynik to 9,5%), a wśród przedsiębiorstw usługowych – 5,1% (poprzednio 8,4%).

Odsetek firm podejmujących współpracę z innymi podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej wzrasta wraz z wielkością firmy: wśród przedsiębiorstw przemysłowych

Wielkość firmy determinuje współpracę z innymi podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej

fakt współpracy potwierdziło 15,4% (było 19,2%) małych aktywnych innowacyjnie firm, średnich – 24,3% (było 26,4%) i dużych – 43,4% (było 46,3%). Z kolei wśród przedsiębiorstw usługowych współpracuje – 16,3% małych (było 16%), 21,7% średnich (było 17%) i 25,8% dużych firm (było 31,3%).

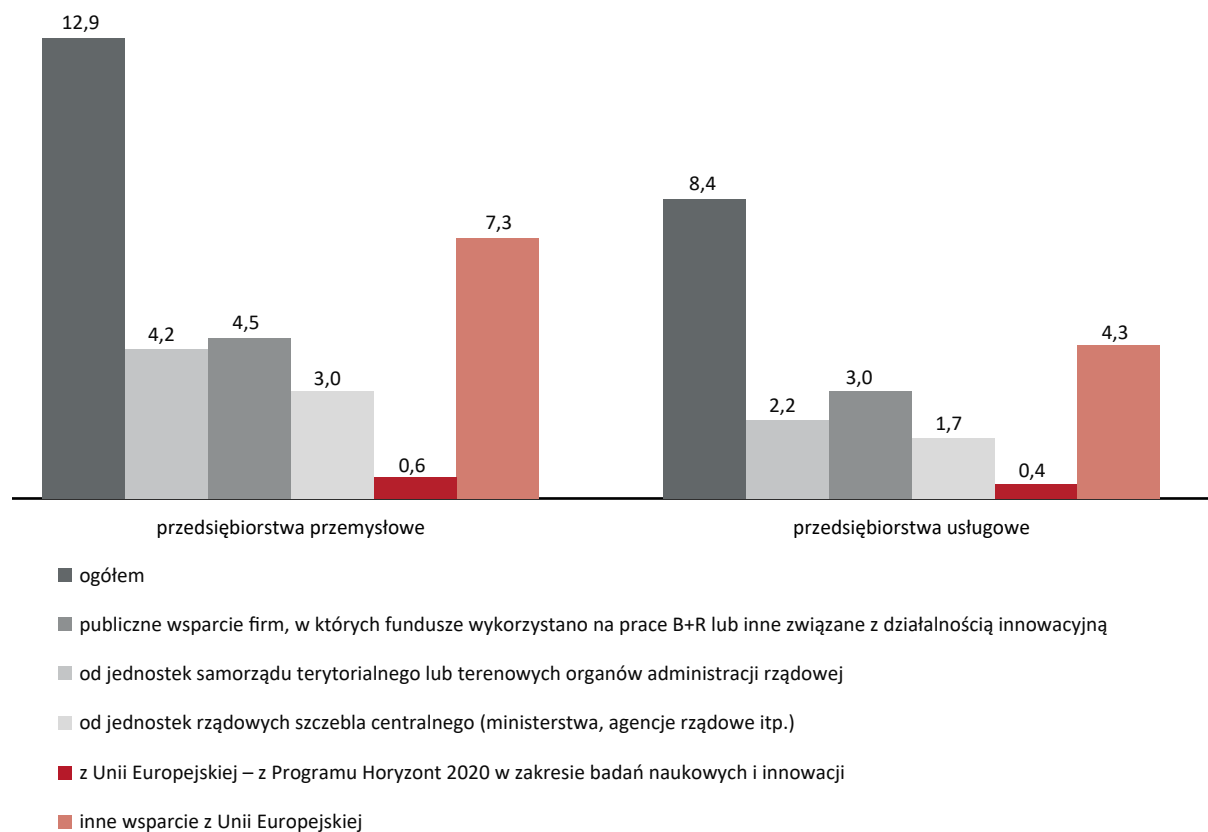
Publiczne wsparcie

Pomoc publiczna obejmuje wiele narzędzi skierowanych do przedsiębiorstw.

Mniej więcej co dziesiąte przedsiębiorstwo korzysta z pomocy publicznej, w tym na działalność innowacyjną

Wśród ogółu przedsiębiorstw przemysłowych z takiego wsparcia korzystało 12,9% i niemal 8,4% przedsiębiorstw usługowych. Szczególnym rodzajem pomocy publicznej są fundusze wykorzystane na prace B+R lub inne związane z działalnością innowacyjną – z tego typu środków skorzystało 4,2% przedsiębiorstw przemysłowych i 2,2% przedsiębiorstw usługowych.

Wykres 3.8. Udział przedsiębiorstw, które otrzymały publiczne wsparcie (w formie grantów, dotacji, subwencji, kredytów preferencyjnych i/lub gwarancji/poręczeń kredytowych, itp.) w % przedsiębiorstw ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2020*.

Ochrona własności intelektualnej w przedsiębiorstwach

Przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe najczęściej zgłaszają do ochrony znaki towarowe (3,7% i 3,5%). Znakiem towarowym może być każde oznaczenie, które można przedstawić w sposób graficzny (w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy), jeżeli oznaczenie takie nadaje się do odróżnienia w obrocie towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa³⁶. Potocznie na znak towarowy mówi się „znak handlowy”, „znak firmowy”, „firmowa nazwa” lub „logo”. Przez uzyskanie prawa ochronnego nabywa się prawo wyłącznego używania znaku towarowego w *sposób zarobkowy lub zawodowy* na określonym obszarze. Uprawniony może wskazać, że jego znak został zarejestrowany, poprzez umieszczenie w sąsiedztwie znaku towarowego litery „R”.

Tabela 3.3. Udział przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych, które dokonały zgłoszeń do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (UPRP) w latach 2017–2019

Typ przedsiębiorstwa	Znaki towarowe	Wzory przemysłowe	Wzory użytkowe	Wynalazki
Przemysłowe	3,7%	1,1%	1,4%	2,8%
Usługowe	3,5%	0,1%	0,5%	0,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019*, 2021.

Tabela 3.4. Liczba zgłoszeń dokonanych do UPRP przez przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe w latach 2017–2019

Typ przedsiębiorstwa	Znaki towarowe	Wzory przemysłowe	Wzory użytkowe	Wynalazki
Przemysłowe – ogółem	5054	1243	935	1938
Przemysłowe – małe	1274	320	315	513
Przemysłowe – średnie	1451	436	355	773
Przemysłowe – duże	2329	487	265	651
Usługowe – ogółem	4829	190	372	506
Usługowe – małe	2780	26	302	265
Usługowe – średnie	907	26	53	107
Usługowe – duże	1142	138	16	135

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019*, 2021.

³⁶ <https://www.uprp.pl/co-to-jest-znak-towarowy/Lead05,160,1710,4,index,pl,text/>

Rozdział 4. Mikroprzedsiębiorstwa

Znaczenie mikroprzedsiębiorstw w gospodarce

Polska gospodarka, podobnie jak większość gospodarek, jest zdominowana przez mikroprzedsiębiorstwa³⁷. Ich udział w strukturze wszystkich przedsiębiorstw wynosi aż 97,0%.

Mikroprzedsiębiorstwa mają największy, spośród wszystkich grup przedsiębiorstw, udział w tworzeniu PKB – 29,0% (dane za 2018 r.), a przyjmując wartość PKB generowaną przez sektor przedsiębiorstw jako 100% – 39,8%.

Polskie mikroprzedsiębiorstwa charakteryzuje pozytywny trend rozwojowy: na przestrzeni ostatnich lat rośnie ich liczba, wartość produkcji, przychody, liczba pracujących i zatrudnionych

Podobnie wysoki udział charakteryzuje polskie mikrofirmy pod względem liczby pracujących w poszczególnych klasach wielkości przedsiębiorstw. Podmioty mikro generują 41,2% miejsc pracy w całym sektorze (liczba pracujących w takich firmach wynosi ponad 4,1 mln osób). Większość mikroprzedsiębiorstw to firmy jednoosobowe, a przeciętna liczba zatrudnionych w tej grupie podmiotów to ok. 1,5 mln osób.

Liczba i struktura mikroprzedsiębiorstw w Polsce

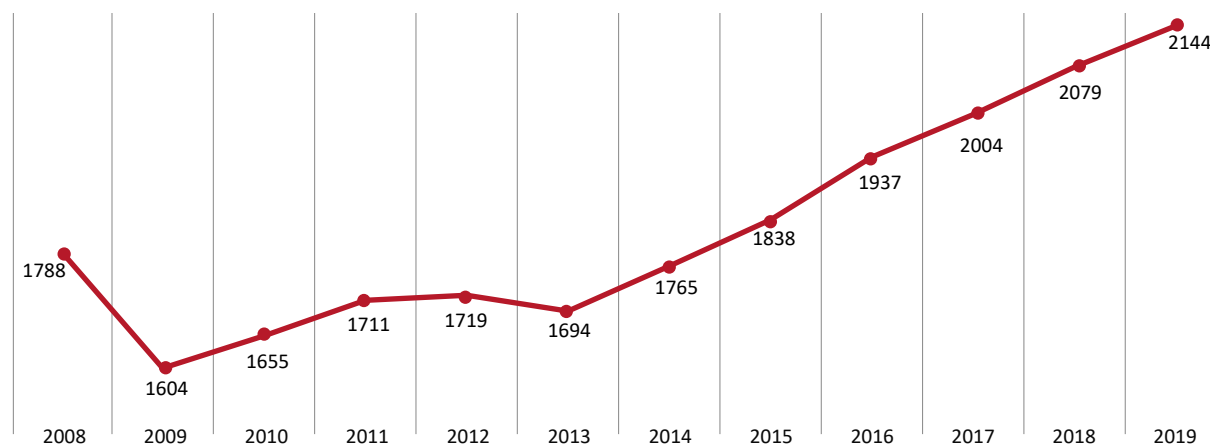
W roku 2019 odnotowano istotny wzrost liczby aktywnych mikroprzedsiębiorstw (o 3,1% r/r)

Analiza danych dotyczących liczby polskich mikroprzedsiębiorstw w latach 2008–2019 pokazuje rosnący trend w tym obszarze.

Po zauważalnym spadku r/r liczebności tej grupy firm w 2009 r., w kolejnych latach nastąpił wzrost ich liczby i w roku 2019 była ona o blisko 20% wyższa w porównaniu z rokiem 2008. Największe procentowo wzrosty liczby mikrofirm miały miejsce w latach

2014–2016 (o 4,2% r/r w latach 2014 i 2015, o 5,4% r/r w roku 2016). W 2019 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, liczba mikroprzedsiębiorstw wzrosła o 3,1% (Wykres 4.1, Tabela 4.1).

³⁷ Podmioty zatrudniające od 0 do maksymalnie 9 osób (bez względu na ich formę prawną).

Wykres 4.1. Liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2019 (w tys.)

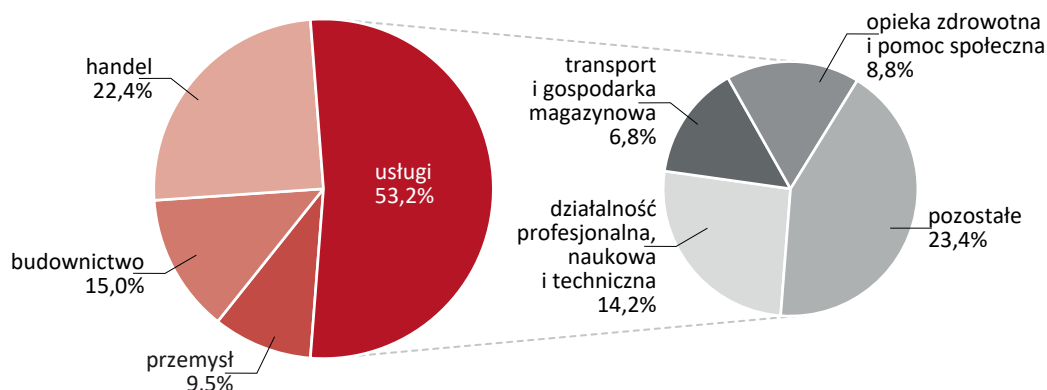
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2020.

Tabela 4.1. Liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2019 (w tys.)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba mikroprzedsiębiorstw	1788,9	1604,4	1655,1	1710,6	1719,2	1693,8	1764,6	1838,4	1937,3	2004,3	2078,7	2144,2
w tym firmy osób fizycznych	1701,1	1514,3	1567,3	1612,9	1612,9	1585,1	1644,7	1691,1	1754,7	1791,1	1855,4	1901,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2020.

Najwięcej mikroprzedsiębiorstw działa w usługach (53,2%) i handlu (22,4%). Blisko co siódma firma prowadzi działalność w budownictwie (15,0%), a co dziesiąta w przemyśle (9,5%) (Wykres 4.2). Struktura branżowa mikroprzedsiębiorstw nie zmieniła się istotnie na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 4.2. Struktura branżowa mikroprzedsiębiorstw w Polsce w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

Najpopularniejszą formą ewidencji księgowej stosowaną przez mikroprzedsiębiorstwa jest prowadzenie podatkowej księgi przychodów i rozchodów (66,7% – 1,4 mln firm). Blisko co piąta mikrofirma prowadzi ewidencję przychodów (18,4% – 394 tys. firm), co dziewiąta – księgę rachunkową (11,4% – 245 tys. firm), a tylko 3,5% – kartę podatkową (75 tys. firm). Na przestrzeni lat 2008–2019 widoczny jest trend wzrostowy w liczbie firm korzystających z podatkowej księgi przychodów i rozchodów³⁸ oraz księgi rachunkowej (choć w 2019 r. odnotowano nieznaczny spadek udziału tej formy w porównaniu z wynikiem z poprzedniego roku), spadła natomiast liczba prowadzących ewidencję przychodów i kartę podatkową (Tabela 4.2).

³⁸ Choć w 2018 r. udział firm korzystających z tej formy ewidencji księgowej wśród wszystkich mikroprzedsiębiorstw spadł i był jednym z najniższych w analizowanym okresie, to gdy weźmiemy pod uwagę liczbę mikrofirm, była ona o 2,5% wyższa niż w 2017r. (2018 – 1,38 mln, 2017 – 1,35 mln).

Tabela 4.2. Struktura mikroprzedsiębiorstw według form ewidencji księgowej w latach 2008–2019 (w %)

Mikroprzedsiębiorstwa prowadzące	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
– księgę rachunkową	6,0	6,8	6,1	6,6	7,1	7,4	7,7	9,0	9,4	10,4	12,9	11,4
– podatkową księgę przychodów i rozchodów	64,5	66,5	66,9	67,5	68,3	69,4	69,8	68,5	68,2	67,2	65,1	66,7
– ewidencję przychodów	23,5	21,3	21,2	20,9	19,6	18,7	18,5	18,1	18,1	18,5	18,0	18,4
– kartę podatkową	6,0	5,4	5,8	5,1	4,9	4,6	4,1	4,4	4,3	4,0	3,9	3,5
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2020.

Sytuacja gospodarcza i finansowa mikroprzedsiębiorstw w 2019 r.

W latach 2008–2019 odnotowano wzrostowy trend wartości produkcji w przedsiębiorstwach niefinansowych ogółem (o blisko 67%, 2019 do 2008 r.). Jednak w przypadku mikroprzedsiębiorstw w roku 2009 obserwujemy istotny spadek wartości produkcji tej grupy (o 30% w stosunku do 2008 r.), znacznie większy niż przedsiębiorstw ogółem (o 4,7%). W kolejnych latach wartość produkcji mikrofirm była niższa niż w 2008 r. i dopiero w 2017 r. odnotowano jej wzrost (o 5,7% w stosunku do 2008 r.). W latach 2018–2019 wartość produkcji nadal rosła (w 2019 r. była ona wyższa o 29,2% w porównaniu do 2008 r.). Warto dodać, że w latach 2008–2019 liczba mikroprzedsiębiorstw wzrosła o 19%.

W krótkim okresie (porównanie 2019 r. z 2018 r.) wartość produkcji mikrofirm ogółem wzrosła o 8,0%, przy czym największy wzrost dotyczył mikroprzedsiębiorstw osób prawnych (o 9,0%³⁹). W przypadku mikrofirm osób fizycznych wartość produkcji wzrosła o 7,2%.

³⁹ Liczba mikroprzedsiębiorstw osób prawnych w 2018 r., w porównaniu z 2017 r., wzrosła o ok. 5%.

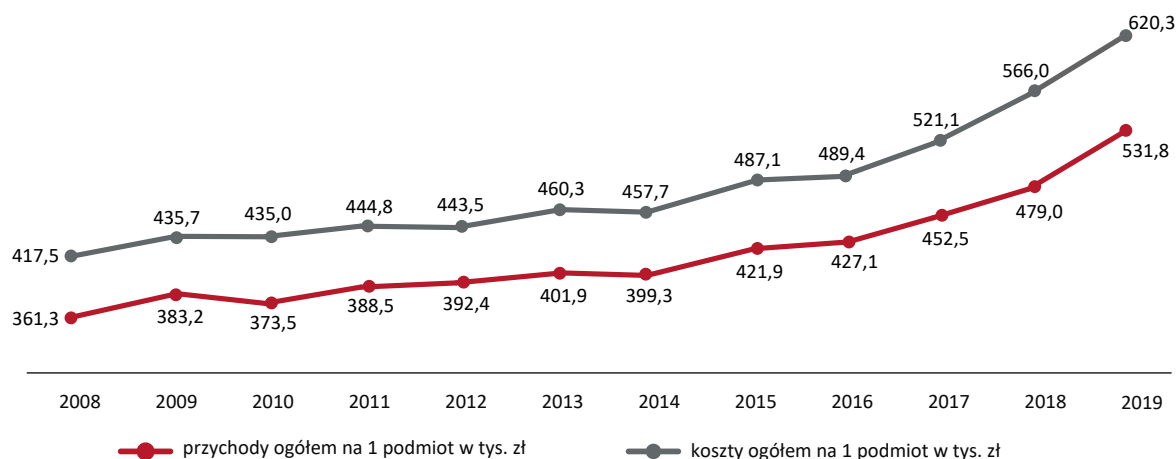
Tabela 4.3. Wartość produkcji w mld zł w latach 2008-2019

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	2412,9	2298,8	2454,8	2709,0	2749,0	2801,7	2890,3	3075,3	3127,4	3478,3	3787,3	4020,2
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem, w tym:	987,1	691,2	703,1	754,0	749,2	774,5	797,7	886,6	940,2	1042,9	1180,4	1275,1
mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych	397,9	226,5	242,8	238,8	234,2	270,4	271,0	311,1	368,8	436,2	519,9	566,7
mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych	589,2	464,7	460,3	515,2	515,0	504,1	526,7	575,5	571,5	606,6	660,6	708,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2021.

Dane za lata 2008–2019 pokazują także systematyczny wzrost przychodów i kosztów mikroprzedsiębiorstw. Zarówno przychody, jak i koszty przypadające na jedno przedsiębiorstwo, rosły w analizowanym okresie w podobnym tempie – w roku 2019 w porównaniu z rokiem 2008 przychody były wyższe o 48,6%, a koszty – o 47,2%. W roku 2019, w porównaniu z poprzednim, wzrost kosztów na jedno przedsiębiorstwo był nieco wyższy niż przychodów (koszty – 11,0% r/r, przychody – 9,6% r/r). Wskaźnik poziomu kosztów, czyli procentowa relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem, w analizowanym okresie nie ulegał większym wahaniom (w roku 2008 wynosił około 87%, w 2018 – 86%).

Wykres 4.3. Przychody i koszty ogółem przypadające na jedno mikroprzedsiębiorstwo w latach 2008–2019 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2021.

W latach 2008–2019 odnotowano także wzrost wartości dodanej wytworzonej przez mikroprzedsiębiorstwa (z 221 166 mln zł do 382 101 mln zł – o 72,8%). Przy tym w latach

Mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych rozwijają się szybciej niż osób prawnych – biorąc pod uwagę wzrost nakładów inwestycyjnych przypadających na jedno przedsiębiorstwo czy wskaźnik rentowności obrotu brutto

2009–2012 wystąpił nieznaczny spadek tej wartości, a w latach kolejnych odnotowano jej wzrost (w roku 2019 – o 12,5% r/r).

Na przestrzeni lat 2008–2019 wystąpił natomiast spadek rentowności sektora przedsiębiorstw niefinansowych⁴⁰. Na tle całej populacji przedsiębiorstw najwyższą rentownością charakteryzują się mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych.

W analizowanym okresie wartość wskaźnika rentowności obrotu brutto tej grupy firm ulegała wahaniom, ale w roku 2019 była na najwyższym poziomie w analizowanym okresie (23,2%).

⁴⁰ Mierzonej wskaźnikiem rentowności obrotu brutto – procentową relacją wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem.

W przypadku całej populacji przedsiębiorstw w roku 2019 wskaźnik ten był niższy o 1,3 p.p. niż w roku 2008 i o 0,4 p.p. niż w 2018 r. W 2019 r. w porównaniu do roku poprzedniego spadek wartości wskaźnika rentowności obrotu brutto dotyczył także dużych firm (o 0,4 p.p. r/r) oraz mikroprzedsiębiorstw ogółem (o 1,1 p.p.). Przy tym w przypadku tej ostatniej grupy był on spowodowany spadkiem jego wartości w mikrofirmach osób prawnych (o 3,3 p.p. – choć w tej grupie wartość wskaźnika ulegała istotnym wahaniom na przestrzeni ostatnich lat) (Tabela 4.4).

Tabela 4.4. Wskaźniki rentowności obrotu brutto w mikroprzedsiębiorstwach na tle wybranych przedsiębiorstw w latach 2008–2019 (w %)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe	8,2	8,3	8,8	8,1	5,9	6,4	6,5	6,3	6,6	7,1	7,3	6,9
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem	15,6	15,1	16,8	15,0	11,5	12,7	12,8	13,4	12,7	13,2	15,4	14,3
Mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych	8,2	11,6	14,5	9,7	2,6	6,7	4,1	4,3	3,1	4,2	7,4	4,1
Mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych	18,9	16,8	18,1	17,5	15,6	16,0	17,4	18,5	19,0	19,7	21,7	23,2
Duże przedsiębiorstwa	5,4	6,2	6,2	6,6	4,3	4,6	4,2	3,0	4,6	5,3	4,3	3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2021.

Kolejna kwestia to nakłady inwestycyjne⁴¹. W 2019 r. dla przedsiębiorstw ogółem wzrosły one o 10,2% w porównaniu z poprzednim rokiem (z 218,2 mld zł do 240,6 mld zł) i były najwyższe w analizowanym okresie. Przy tym w 2019 r. mikroprzedsiębiorstwa osiągnęły nieco wyższą dynamikę nakładów inwestycyjnych niż przedsiębiorstwa ogółem – 11,1% r/r. W przypadku mikroprzedsiębiorstw osób prawnych wynosiła ona 12,6% r/r., natomiast fizycznych – 8,7% r/r.

Nakłady inwestycyjne na jedno mikroprzedsiębiorstwo stanowiły przeciętnie 11,3% wytworzonej wartości dodanej (udział ten był wyższy w przypadku mikrofirm osób prawnych – 15,6%, niższy zaś w przypadku tych prowadzonych przez osoby fizyczne – 7,8%).

⁴¹ Prezentowane wartości obejmują nakłady inwestycyjne oraz wydatki na zakup używanych środków trwałych.

Mikrofirmy osób fizycznych charakteryzował też wyższy niż ogółu przedsiębiorstw udział nakładów na zakup używanych środków trwałych w nakładach ogółem (w 2019 r. wynosił on 17,0% w porównaniu z 8,6% dla ogółu firm) (Tabela 4.5).

Tabela 4.5. Nakłady inwestycyjne na jedno przedsiębiorstwo (w tys. zł) i udział nakładów (w %) wartości dodanej w latach 2008–2019

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe <i>jako procent wartości dodanej</i>	86,2 19,5%	85,9 17,9%	82,2 17,1%	90,4 18,7%	86,3 18,0%	91,6 18,2%	99,5 19,7%	104,8 20,0%	93,7 18,2%	93,6 16,9%	101,5 18,4%	108,8 18,7%
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem <i>jako procent wartości dodanej</i>	11,4 9,2%	13,6 10,0%	15,0 11,6%	16,5 13,2%	14,2 11,5%	15,6 11,9%	17,0 12,6%	16,2 11,1%	15,6 10,4%	17,1 10,5%	18,6 11,4%	20,1 11,3%
Mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych <i>jako procent wartości dodanej</i>	744,7 41,3%	114,3 12,8%	150,6 17,5%	150,6 20,8%	101,7 16,2%	143,2 20,0%	150,9 21,5%	111,5 16,9%	94,1 14,8%	92,6 14,7%	105,5 15,8%	109,4 15,6%
Mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych <i>jako procent wartości dodanej</i>	6,8 131,3%	7,6 8,4%	7,4 8,4%	8,4 9,4%	8,4 9,4%	6,9 7,5%	7,2 7,7%	7,9 7,8%	7,5 7,5%	8,1 7,6%	8,2 8,0%	8,7 7,8%
Udział nakładów na zakup używanych środków trwałych w % w nakładach ogółem (mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych)	10,7%	15,6%	17,6%	17,1%	16,0%	16,5%	15,8%	15,9%	19,1%	19,5%	17,7%	17,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2021.

Mikroprzedsiębiorstwa a rynek pracy

W mikroprzedsiębiorstwach w roku 2019 pracowało ponad 4,1 mln osób, w tym blisko 1,5 mln zatrudnionych. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba pracujących w tej grupie podmiotów wzrosła o 1,3% (o 54,1 tys. osób), a zatrudnionych o 3,5% (o 50,6 tys. osób).

W porównaniu z 2008 r. liczba pracujących w roku 2019 była wyższa o 10,8%, a zatrudnionych – o 5,6%.

Tylko niewiele ponad jedna trzecia pracujących w mikrofirmach to pracownicy najemni (35,8% w 2019 r.). Udział osób pracujących w mikroprzedsiębiorstwach wśród wszystkich pracujących w sektorze przedsiębiorstw wynosił w 2019 r. 41,2%. Obniżył się poziom bezrobocia rejestrowanego, wzrósł wskaźnik zatrudnienia⁴².

W ostatnich latach obserwujemy rosnący trend, jeżeli chodzi o liczbę pracujących i zatrudnionych w mikrofirmach. Nadal wysoka jest liczba osób samozatrudnionych, których w IV kw. 2020 r. było blisko 1,4 mln

Tabela 4.6. Liczba pracujących i zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach (w tys. osób i w %) w latach 2008–2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba pracujących	3727,2	3464,2	3399,1	3508,6	3459,5	3371,5	3495,1	3667,6	3862,0	3985,6	4075,3	4129,5
Liczba zatrudnionych	1398,1	1361,0	1282,2	1303,0	1269,8	1203,7	1246,4	1325,3	1374,5	1414,9	1425,8	1476,4
– odsetek pracujących (bez zatrudnionych)	62,5%	60,7%	62,3%	62,9%	63,3%	64,3%	64,3%	63,9%	64,6%	64,5%	65,0%	64,2%
– odsetek zatrudnionych	37,5%	39,3%	37,7%	37,1%	36,7%	35,7%	35,7%	36,1%	35,6%	35,5%	35,0%	35,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2021.

Mikroprzedsiębiorstwa w 2019 r. były miejscem pracy dla przeciętnie prawie dwóch pracujących (1,9) oraz dla niespełna jednego zatrudnionego (0,7).

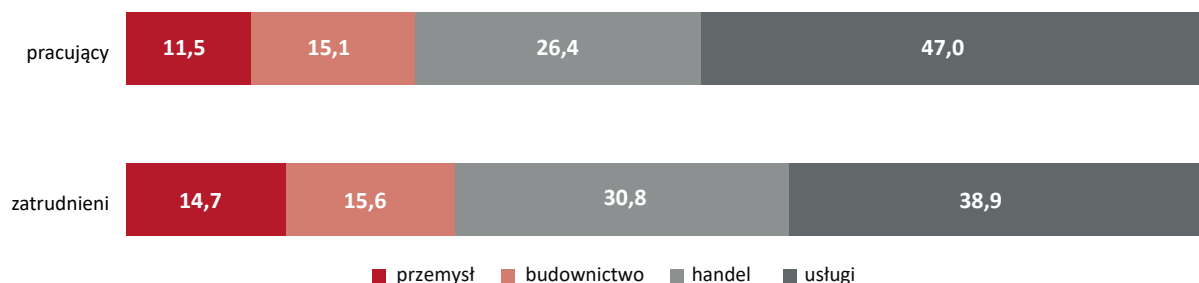
Gdy analizie poddamy branżę działalności mikroprzedsiębiorstw, to zarówno pod względem pracujących, jak i zatrudnionych dominują Usługi i Handel (Wykres 4.4). Na przestrzeni

⁴² Stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła pod koniec 2019 r. 5,2% i była niższa o 0,6 p.p. niż rok wcześniej. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym (15-64 lata) w IV kw. 2019 r. wyniósł 74,9% – wzrost o 1,3 p.p. w stosunku do IV kw. 2018 r. Dane za publikacją *Rynek pracy w Polsce w 2019 r.*, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 2020.

ostatnich lat struktura ta nie uległa większym zmianom. Branże o największym nasyceniu pod względem pracujących i zatrudnionych to: Zakwaterowanie i gastronomia (3,0 pracujących i 1,3 zatrudnionych na jeden podmiot) oraz Przemysł (2,3 pracujących i 1,1 zatrudnionych). Z kolei branże, w których udział zatrudnionych na przedsiębiorstwo jest znikomy to: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Edukacja, Informacja i komunikacja oraz Kultura, rozrywka i rekreacja.

Zdecydowana większość mikrofirm działa w Usługach i Handlu (75,5%), dlatego te sekcje są też najczęstszym miejscem pracy dla pracujących i zatrudnionych w tej grupie przedsiębiorstw

Wykres 4.4. Struktura pracujących i zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach w 2019 r. wg branż (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.*, GUS, 2021.

Samozatrudnieni

Zmieniające się warunki rynkowe sprawiają, że coraz większe znaczenie mają elastyczne formy pracy i działalności gospodarczej. Jedną z nich jest samozatrudnienie. Samo pojęcie samozatrudnienia nie jest jednoznaczne – w różnych krajach stosuje się odmienne definicje tego zjawiska. Na potrzeby niniejszego raportu przyjęliśmy, że samozatrudnienie jest formą pracy realizowaną jednoosobowo na własny rachunek, jako samodzielna, pozarolnicza działalność gospodarcza w ramach jednoosobowego przedsiębiorstwa (które nie zatrudnia pracowników)⁴³.

⁴³ Na podstawie: B. Lasocki, M. Skrzek-Lubasińska *Samozatrudnienie w Polsce – problemy definicyjne, dostępność danych i ich interpretacja w Wiadomości statystyczne* nr 7, lipiec 2016, GUS, 2016.

Według danych GUS⁴⁴ w IV kwartale 2020 r. liczba pracujących ogółem (bez sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) wynosiła blisko 15 mln osób. Liczba pracujących na własny rachunek osiągnęła blisko 2 mln, przy czym 597 tys. z nich to pracodawcy, czyli osoby zatrudniające co najmniej jednego pracownika najemnego. **Liczba osób** pracujących na własny rachunek, które mogą zgodnie z przytoczoną wyżej definicją być uznane za **samozatrudnionych wynosi więc blisko 1,4 mln**.

Samozatrudnieni stanowią 9,3% pracujących ogółem. Większość z nich, bo ponad dwie trzecie, to mężczyźni (69,3%) i osoby pracujące w miastach (66,2%) (Tabela 4.7). W IV kw. 2020 r. w porównaniu z IV kw. 2019 r. odnotowano wzrost liczby samozatrudnionych – o 111 tys. osób (8,7%).

Tabela 4.7. Liczba samozatrudnionych w 2020 r.

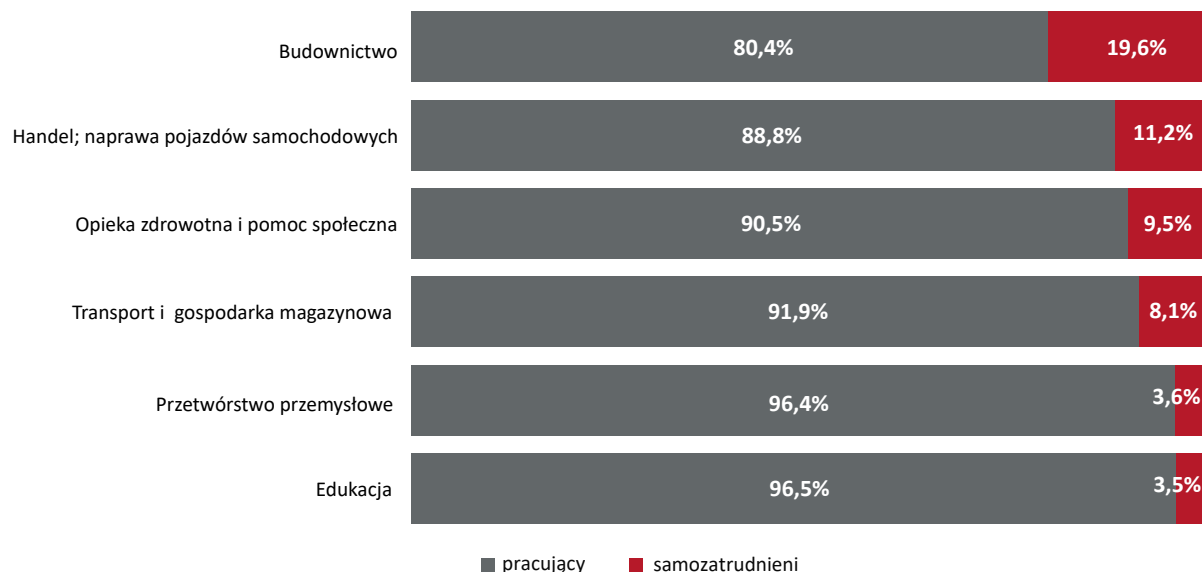
	Pracujący ogółem (tys.)	Samozatrudnieni (tys.)	Udział samozatrudnionych w pracujących ogółem
Ogółem	14 950	1394	9,3%
Mężczyźni	8170	966	11,8%
Kobiety	6780	427	6,3%
Miasta	9720	923	9,5%
Wieś	5231	463	8,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Aktywność ekonomiczna ludności Polski. IV kwartał 2020 r.*, GUS, 2021.

Firmy osób samozatrudnionych najczęściej działają w sekcjach: *Budownictwo* (19,6%), *Handel i naprawa pojazdów samochodowych* (11,2%), oraz *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (9,5%) (Wykres 4.5).

⁴⁴ Na podstawie publikacji *Aktywność ekonomiczna ludności Polski – IV kwartał 2020 r.*, GUS, 2021.

Wykres 4.5. Udział samozatrudnionych w ogóle pracujących w wybranych sekcjach gospodarki w IV kw. 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji *Aktywność ekonomiczna ludności Polski. IV kwartał 2020 r.*, GUS, 2021.

Wynagrodzenia w mikroprzedsiębiorstwach

Przeciętne wynagrodzenie w mikroprzedsiębiorstwach wynosiło w 2019 r. 3373 zł, co stanowiło 65,3% przeciętnego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach ogółem. W 2019 r., w porównaniu do poprzedniego roku, wynagrodzenie w najmniejszych firmach wzrosło o 9,1% r/r. W latach 2008–2019 obserwujemy systematyczny wzrost wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach, przy czym dynamika zmian jest większa niż w przypadku ogółu przedsiębiorstw. W roku 2019 w porównaniu z 2008 r. przeciętne wynagrodzenie w mikrofirmach wzrosło o 95,4%, podczas gdy w przypadku ogółu przedsiębiorstw – o 72,3% (Tabela 4.8).

Wynagrodzenia w mikrofirmach w ostatnich latach rosną szybciej niż przeciętnie w sektorze przedsiębiorstw

W 2019 r. najwyższe zarobki odnotowano w mikroprzedsiębiorstwach z sekcji Informacja i komunikacja (5697 zł), oraz Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (4106 zł), najniższe zaś w firmach działających w branżach Pozostała działalność usługowa (2603 zł). Zakwaterowanie i gastronomia (2707 zł) oraz Transport i gospodarka magazynowa (3007 zł).

Tabela 4.8. Wysokość średnich miesięcznych wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach w latach 2008–2019

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe – w zł	3000	3139	3300	3481	3628	3761	3899	4017	4182	4454	4816	5168
Mikroprzedsiębiorstwa ogółem – w zł, w tym:	1726	1879	2006	2059	2172	2210	2315	2437	2616	2822	3093	3373
– mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych – w zł	3050	3042	3402	3368	3344	3276	3425	3480	3696	3878	4856	5114
– mikroprzedsiębiorstwa osób fizycznych – w zł	1422	1585	1642	1735	1831	1891	1965	2060	2179	2337	2366	2659
Średnie wynagrodzenie w mikroprzedsiębiorstwie ogółem jako % średniego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach niefinansowych – w %	57,5	59,9	60,8	59,1	59,9	58,8	59,4	60,7	62,6	63,4	64,2	65,3
Średnie wynagrodzenie w mikrofirmie osoby fizycznej jako % średniego wynagrodzenia w przedsiębiorstwach niefinansowych – w %	47,4	50,5	49,8	49,8	50,5	50,3	50,4	51,3	52,1	52,5	49,1	51,5
Średnie wynagrodzenie w mikrofirmie osoby fizycznej jako % wynagrodzenia minimalnego – w %	126,3	124,2	124,7	125,2	122,1	118,2	117,0	117,7	117,8	116,9	112,7	118,2
Minimalne wynagrodzenie za pracę – w zł	1126	1276	1317	1386	1500	1600	1680	1750	1850	2000	2100	2250

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z lat 2009–2021 oraz danych ZUS (<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/minimalne-wynagrodzenie-za-prace-od-2003-r>).

Analiza danych dotyczących wynagrodzeń w mikrofirmach pokazuje ich duże zróżnicowanie między przedsiębiorstwami osób fizycznych i osób prawnych.

Wynagrodzenia pracowników zatrudnionych przez osoby fizyczne są znacznie niższe niż w firmach należących do osób prawnych i w roku 2019 stanowiły 52% przeciętnego wynagrodzenia w mikroprzedsiębiorstwach osób prawnych.

Jednak, gdy porównamy dynamikę zmian przeciętnego wynagrodzenia w mikrofirmach osób fizycznych do zmian minimalnego wynagrodzenia o pracę (lata 2008-2019), to widzimy, że wynagrodzenia w takich podmiotach rosną wolniej niż minimalne wynagrodzenie. W roku 2008 średnie wynagrodzenie pracownika zatrudnionego w firmie osoby fizycznej stanowiło 126% minimalnego wynagrodzenia za pracę, a w roku 2019 – relacja ta spadła do niecałych 118% (Tabela 4.9).

Tabela 4.9. Zmiany minimalnego wynagrodzenia oraz średnich wynagrodzeń w mikroprzedsiębiorstwach osób fizycznych w latach 2008–2019

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Minimalne wynagrodzenie – w zł	1126	1276	1317	1386	1500	1600	1680	1750	1850	2000	2100	2250
Minimalne wynagrodzenie – zmiana w zł	190	150	41	69	114	100	80	70	100	150	100	150
Minimalne wynagrodzenie – zmiana w %	20,3	13,3	3,2	5,2	8,2	6,7	5,0	4,2	5,7	8,1	5,0	7,1
Średnie wynagrodzenie pracowników – w zł	1422	1585	1642	1735	1831	1891	1965	2060	2179	2337	2366	2659
Średnie wynagrodzenie pracowników – zmiana w zł	-73	163	57	93	96	60	74	95	119	158	29	293
Średnie wynagrodzenie pracowników – zmiana w %	-4,9	11,5	3,6	5,7	5,5	3,3	3,9	4,8	5,8	7,3	1,2	12,4
Przeciętna liczba zatrudnionych – w tys. osób	1138	1087	1017	1045	983	926	948	973	979	969	1010	1047
Przeciętna liczba zatrudnionych – zmiana w %	6,8	-4,5	-6,4	2,7	-5,9	-5,8	2,3	2,7	0,6	-1,0	4,1	3,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* (lata 2008–2021) oraz danych ZUS (<https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/minimalne-wynagrodzenie-za-prace-od-2003-r>).

Rozdział 5.

Wykorzystanie ICT w polskich przedsiębiorstwach⁴⁵

W 2020 r., kiedy świat ogarnęła pandemia, wykorzystanie technologii cyfrowych odegrało bardzo istotną rolę i ułatwiło funkcjonowanie społeczeństwa w wielu aspektach życia. Szybki przepływ informacji na temat aktualnej sytuacji, możliwy dzięki tym technologiom, umożliwiał natychmiastowe reagowanie zarówno władzom, jak i przedsiębiorstwom oraz podejmowanie kluczowych decyzji w zakresie ochrony zdrowia i funkcjonowania gospodarki w tej wyjątkowej sytuacji.

Dostęp do Internetu w przedsiębiorstwach

W 2020 r. dostęp do Internetu poprzez łącze szerokopasmowe wykazało 98,6% przedsiębiorstw w Polsce. Wśród przedsiębiorstw dużych wartość ta wynosiła 100%.

Polskie firmy nie odbiegają znacząco od średniej unijnej. W 2019 r. odsetek przedsiębiorstw w Polsce posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu poprzez stałe łącze szerokopasmowe był o 5 p.p. niższy od średniej dla Unii Europejskiej wynoszącej 91%. Tuż nad Polską, ale poniżej średniej unijnej znalazły się Włochy oraz Austria. Najwyższe wskaźniki odnotowano w Danii, Holandii (po 100%) oraz Słowenii (99%).

Urządzenia przenośne umożliwiające mobilny dostęp do Internetu

Dzięki wykorzystaniu urządzeń przenośnych pozwalających na mobilne połączenie z Internetem, możliwa stała się praca poza siedzibą przedsiębiorstwa, na przykład w trakcie podróży służbowej. Pracownik wyposażony w taki sprzęt może mieć bowiem

⁴⁵ Dane w całym rozdziale dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracowników powyżej dziewięciu osób. Źródłem danych statystycznych jest publikacja *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.*, GUS, 2020 (dane za 2019 lub 2020 r.). Dane dotyczące krajów UE pochodzą z *Bazy danych Eurostatu* (dane za 2019 r.).

dostęp do swojego konta e-mail lub aplikacji firmowych i pracować tak, jakby przebywał w przedsiębiorstwie.

W 2020 r. ponad trzy czwarte (78,3%) przedsiębiorstw wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne, umożliwiające mobilny dostęp do Internetu (wzrost o 2,1 p.p. r/r). Wśród przedsiębiorstw dużych wartość wyniosła 98,1%, średnich – 88,2%, a wśród małych – 75,7%.

W 2019 r. wskaźnik wykorzystania urządzeń przenośnych w przedsiębiorstwach w Polsce (76%) był na wyższym poziomie niż średnia dla Unii Europejskiej (69%). Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w Finlandii (96%) i Danii (92%), a najniższy – w Bułgarii (46%). Zaskakująca może wydawać się tutaj pozycja niektórych wysoko rozwiniętych krajów, które uplasowały się poniżej średniej unijnej – Francji (67%), Niemiec (65%), Holandii (64%) i Włoch (62%).

Specjaliści ICT

W zależności od wielkości przedsiębiorstwa oraz rodzaju prowadzonej działalności obserwuje się znaczne zróżnicowanie odsetka przedsiębiorstw, które zatrudniają specjalistów ICT. W 2020 r. w Polsce 25,2% firm zatrudniało takie osoby (wzrost o 1,7 p.p. r/r). Wśród przedsiębiorstw dużych odsetek zatrudnienia specjalistów ICT wyniósł 83,3%, średnich – 45,5%, a wśród małych – 19,1%.

Podobnie duże zróżnicowanie obserwuje się wśród firm, które w ciągu roku zatrudniły lub próbowały zatrudnić pracowników na stanowiska wymagające specjalistycznych umiejętności w dziedzinie ICT. W 2019 r. co trzecie przedsiębiorstwo duże (33,8%) było zainteresowane zatrudnieniem specjalistów ICT, natomiast wśród podmiotów małych było to zaledwie 2,3%.

W 2019 r. odsetek przedsiębiorstw zatrudniających specjalistów ICT w Polsce był o 4 p.p. wyższy niż w Unii Europejskiej (19%). Największą wartość tego wskaźnika odnotowano w Irlandii (32%) i Danii (30%), najmniejszą natomiast – w Rumunii (10%). Poniżej średniej UE znalazły się m.in. Szwecja, Francja, Hiszpania i Włochy.

Zdecydowana większość polskich przedsiębiorstw w 2019 r. zlecała zadania związane z ICT podmiotom zewnętrznym (80,9%).

Odsetek jednostek zlecających obsługę technologii informacyjno-komunikacyjnych na zewnątrz najwyższy był w podmiotach dużych (88,6%), chociaż różnice ze względu na klasę wielkości przedsiębiorstwa były nieznaczne (przedsiębiorstwa małe – 80,2%, średnie – 82,9%). Duże rozbieżności tego odsetka odnotowano natomiast w przypadku, gdy zadania związane z ICT wykonywali pracownicy. W jednostkach dużych wartość wskaźnika była prawie czterokrotnie większa (85,1%) niż w podmiotach małych (22,4%). Blisko połowa przedsiębiorstw średnich (47,5%) zleca tego typu zadania swoim pracownikom.

Strona internetowa

W dobie powszechnego dostępu do Internetu z każdym rokiem coraz więcej przedsiębiorstw zaczyna postrzegać swoją stronę internetową jako narzędzie marketingowe. Strona internetowa daje nie tylko możliwość promocji własnej działalności w sieci, ale także jest użytecznym źródłem danych na temat potencjalnych klientów. Dzieje się tak dzięki skryptom identyfikującym umożliwiającym zbieranie informacji o wejściach i zachowaniu osób odwiedzających stronę. Przykładowo może to być czas spędzony na konkretnej podstronie, kliknięcia w poszczególne elementy witryny lub monitorowanie ruchu kursora na ekranie. Możliwe jest także sprawdzenie skąd kierowany jest ruch na stronę, jaka jest lokalizacja użytkownika, czy też jakiego urządzenia używa do przeglądania. Informacje te umożliwiają przedsiębiorstwom profilowanie klientów na podstawie zachowań online, dostosowanie oferty oraz optymalizację obecności marketingowej.

Współczesne strony internetowe stają się coraz bardziej zaawansowane technologicznie i spełniają oprócz funkcji prezentacyjnych również inne role. Umożliwiają one np. składanie zamówień, sprawdzanie stanu ich realizacji online, zamieszczanie informacji o wolnych stanowiskach pracy i wiele innych.

W 2020 r. własną stronę internetową posiadało 71,3% przedsiębiorstw (wzrost o 1,1 p.p. r/r). Miała ją większość firm dużych (92,5%) i blisko 7 na 10 małych (67,3%). W przypadku firm średnich odsetek ten wyniósł 87,5%.

W 2020 r. ponad 70% przedsiębiorstw posiadało własną stronę internetową

W 2019 r. odsetek przedsiębiorstw w Polsce posiadających stronę internetową kształtował się na poziomie o 7 p.p. niższym niż przeciętnie w Unii Europejskiej (77%).

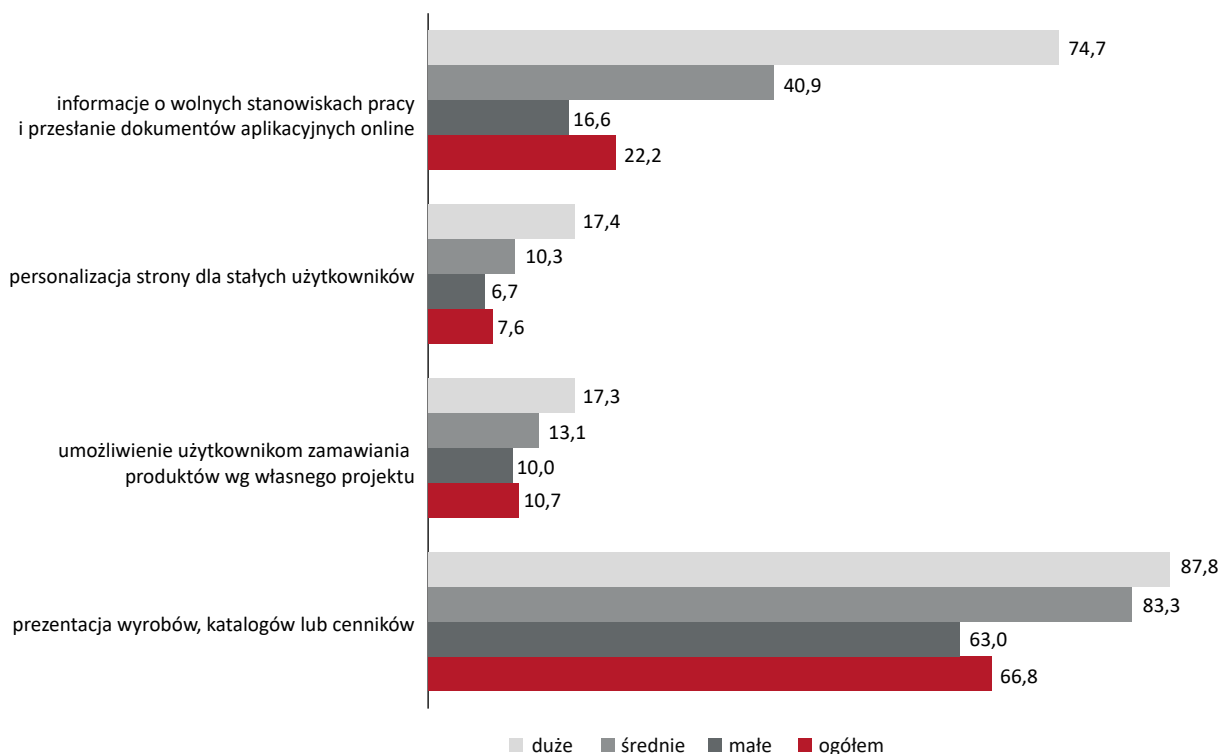
Najwyższy wskaźnik odnotowano w Danii (94%), Holandii (92%) oraz Szwecji (90%), z kolei najniższy – w Rumunii (47%) i Bułgarii (51%).

Większość przedsiębiorstw w Polsce postrzega swoją stronę internetową przede wszystkim jako narzędzie marketingowe.

Najczęściej strona jest wykorzystywana do prezentacji wyrobów, katalogów, cenników produktów bądź usług przedsiębiorstwa (66,8% firm ogółem). Kolejną chętnie udostępnianą funkcją (22,2%) jest zamieszczanie informacji o wolnych stanowiskach pracy i przesyłanie dokumentów aplikacyjnych online. Szczególnie chętnie korzystają z niej firmy duże (74,7%). Firmowe strony umożliwiają także m.in. składanie zamówień i sprawdzanie stanu ich realizacji online – z tej funkcji korzysta 13% przedsiębiorstw. Do najrzadziej używanych w przedsiębiorstwach funkcji strony należy jej personalizacja dla stałych użytkowników (7,6%).

Firmy najczęściej wykorzystują stronę internetową do prezentacji katalogów wyrobów i usług

Wykres 5.1. Przeznaczenie stron internetowych w przedsiębiorstwach w 2020 r. (w % firm)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.*, GUS, 2020.

Chmura obliczeniowa⁴⁶

W 2020 r. z płatnych usług chmury obliczeniowej korzystało 24,4% przedsiębiorstw (wzrost o 6,9 p.p. r/r), przy czym największą popularność usługi te zyskały wśród firm dużych (59,5%). Najmniejsze zainteresowanie tego rodzaju technologiami odnotowano w firmach małych (20,6%). Odsetek firm średnich korzystających z usług chmury był niemal dwukrotnie wyższy (37,7%). W 2020 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, wykorzystanie rozwiązań chmurowych wyraźnie wzrosło we wszystkich klasach wielkości firm – w dużych o 7,5 p.p. r/r, w średnich o 9,8 p.p. r/r oraz w małych o 6,5 p.p. r/r.

Spośród płatnych usług oferowanych w chmurze obliczeniowej najczęściej kupowano usługi związane z udostępnieniem poczty e-mail (18,3% ogółu przedsiębiorstw), z oprogramowaniem biurowym (15,7%), a także z przechowywaniem plików przedsiębiorstwa (12,9%).

Wykorzystanie robotów przemysłowych i usługowych

W 2020 r. roboty w swojej działalności wykorzystywało 7,1% przedsiębiorstw w Polsce (o 0,4 p.p. mniej niż w roku poprzednim), w tym roboty przemysłowe⁴⁷ – 5,9%, a także roboty usługowe⁴⁸ – 2,2%. Wykorzystanie robotów rośnie wraz z wielkością firmy – znalazły one zastosowanie w 5,2% małych firm, 12% średnich i 30,7% dużych.

Roboty przemysłowe znajdują coraz szersze zastosowanie w różnych dziedzinach gospodarki. Stosuje się je w celu zwiększenia precyzji, szybkości oraz wydajności produkcji i usług przedsiębiorstwa. Dzięki robotyzacji, uciążliwe i niebezpieczne stanowiska pracy obsługiwane są przez maszyny, co pozytywnie wpływa na optymalizację zatrudnienia.

Odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących w swojej działalności roboty przemysłowe lub usługowe w Polsce był o 1 p.p. niższy niż średnia w Unii Europejskiej. Największą wartość

⁴⁶ Przez pojęcie chmura obliczeniowa (ang. *cloud computing*) rozumie się udostępnianie skalowalnych usług ICT za pośrednictwem Internetu. Usługi mogą obejmować dostęp do oprogramowania, korzystanie z określonej mocy obliczeniowej, przechowywanie danych.

⁴⁷ Robot przemysłowy – automatycznie sterowany manipulator, stacjonarny lub mobilny, który jest programowalny w trzech lub więcej osiach, przeznaczony do automatyzacji procesów przemysłowych.

⁴⁸ Robot usługowy – maszyna posiadająca pewien poziom autonomii zdolna do działania w złożonym i dynamicznym środowisku mogącym wymagać interakcji z ludźmi, obiektami lub innymi urządzeniami. Do kategorii tej nie należy zaliczać robotów znajdujących zastosowanie w automatyzacji procesów przemysłowych.

tego wskaźnika odnotowano w Hiszpanii (11%), najmniejszą natomiast – na Cyprze (1%). Poniżej średniej UE znalazły się m.in. Czechy, Austria i Niemcy.

Analizy big data

Prowadzenie analiz big data odnosi się do wykorzystania technik, technologii i oprogramowania w celu analizy dużych wolumenów danych, pozyskanych z własnego przedsiębiorstwa lub z innych źródeł. Duże wolumeny danych to wielka ilość informacji, które pozwalają na bardziej efektywne zarządzanie procesami w firmie i lepsze spełnianie oczekiwań klientów. Wiedza dostarczana przez big data jest ogromna i tym samym pozwala na precyzyjne spersonalizowanie oferty skierowanej do konkretnego klienta. Technologia ta stanowi doskonałe narzędzie mogące w znacznym stopniu usprawnić ten proces. W Polsce analizę big data wykorzystują między innymi banki i instytucje finansowe, branża telekomunikacyjna oraz e-commerce. Big data mogą być przydatne także dla mniejszych firm.

W 2019 r. w Polsce odsetek przedsiębiorstw prowadzących analizy big data wyniósł 8,5%. Największe zainteresowanie usługami tego rodzaju wykazały podmioty duże, wśród których 28,4% prowadziło analizy dużych wolumenów danych. W przypadku przedsiębiorstw średnich odsetek ten wyniósł 12,8%, z kolei małych – 6,9%.

Dane tworzące big data mogą pochodzić z różnych źródeł. W 2019 r. przedsiębiorstwa wykorzystywały głównie dane geolokalizacyjne pozyskane z urządzeń przenośnych⁴⁹ (4,3%) oraz dane generowane przez media społecznościowe (4%). Najrzadziej źródłem danych były czujniki i urządzenia inteligentne⁵⁰ (2% ogółu firm). Wśród podmiotów dużych, czujniki i urządzenia inteligentne stanowiły jednak najczęściej wykorzystywane źródło pozyskiwania danych (15,8%).

Bezpieczeństwo ICT

W dobie powszechnej cyfryzacji, internetyzacji oraz harmonizacji procesów, kwestia bezpieczeństwa systemów informacyjno-komunikacyjnych nabiera coraz większego znaczenia. Przedsiębiorstwa mają do wyboru szereg środków służących zapewnieniu

⁴⁹ Na przykład z urządzeń przenośnych wykorzystujących komórkowe sieci telekomunikacyjne, z połączeń bezprzewodowych lub GPS.

⁵⁰ Na przykład z wykorzystaniem komunikacji między urządzeniami (maszynami M2M), czujników cyfrowych, etykiet RFID.

bezpieczeństwa lub przynajmniej minimalizowaniu ryzyka wystąpienia incydentów ICT, które mogą mieć destrukcyjny wpływ na działalność podmiotu. Oprócz samych środków bardzo ważny jest „czynniki ludzki”, dlatego przedsiębiorstwa coraz częściej posiadają sformalizowaną strategię bezpieczeństwa teleinformatycznego i przykładają coraz większą wagę do odpowiedniego wykszolenia kadr w tym obszarze.

W 2020 r. odsetek przedsiębiorstw stosujących jakiekolwiek środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 95,2%. Tego rodzaju środki wykorzystywano najczęściej w dużych przedsiębiorstwach (99,6%), a biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności – w sekcji finanse i ubezpieczenia (99,5%).

Najczęściej stosowanymi środkami bezpieczeństwa ICT w Polsce były bieżąca aktualizacja oprogramowania oraz uwierzytelnianie silnym hasłem (odpowiednio 83,1% i 78%). Mniej popularne jest wykonywanie zapasowych kopii danych i przekazywanie ich do innych lokalizacji (61,3%), natomiast najrzadziej korzystano z identyfikacji i uwierzytelniania metodami biometrycznymi (7,1%).

W 2020 r. 28,4% przedsiębiorstw przeprowadziło audyt bezpieczeństwa systemu informacyjnego firmy. Najczęściej przeprowadzały je podmioty duże (70,8%), a najrzadziej małe (23,7%).

Internet rzeczy

W 2020 r. 16,6% przedsiębiorstw wykorzystywało w swojej działalności „inteligentne” urządzenia lub systemy połączone ze sobą za pośrednictwem Internetu. Pod względem klasy wielkości najczęściej były to podmioty duże (39,7%). Wśród przedsiębiorstw średnich odnotowano ten wskaźnik na poziomie 27,5%, z kolei wśród małych – 13,6%.

Najczęściej wykorzystywanym sposobem korzystania z Internetu rzeczy w 2020 r. była łączność za pośrednictwem czujników monitorujących stan techniczny maszyn, urządzeń i pojazdów (12,7%). Z tego typu systemów najczęściej korzystały firmy duże (30%).

Najrzadziej polskie przedsiębiorstwa używały systemów wykorzystujących czujniki lub etykiety RFID używane w celu monitorowania lub automatyzacji procesów produkcyjnych (2,2%).

Rozdział 6. Koniunktura i otoczenie biznesu 2021

Na potrzeby niniejszego opracowania przeanalizowano ilościowe dane z badania *Koniunktura i otoczenie biznesu*, zrealizowanego przez PARP w ramach Panelu Polskich Przedsiębiorstw w 2021 roku. Skoncentrowano się na wynikach badania, które pozwalają bliżej przyjrzeć się zagadnieniom wpływającym na przedsiębiorczość w naszym kraju. Punktem odniesienia do wszystkich analiz są dane z lat poprzednich, przede wszystkim roku 2019.

Podobnie jak w analizach przygotowywanych przez PARP w latach poprzednich (patrz: poprzednie raporty „Koniunktura i otoczenie biznesu”) skupiono się na takich wskaźnikach koniunktury, jak: postrzeganie obecnej i przyszłej koniunktury, strategię konkurencyjności oraz kondycja polskich przedsiębiorstw.

Koniunktura według Panelu Polskich Przedsiębiorstw PARP

Informacje o badaniu:

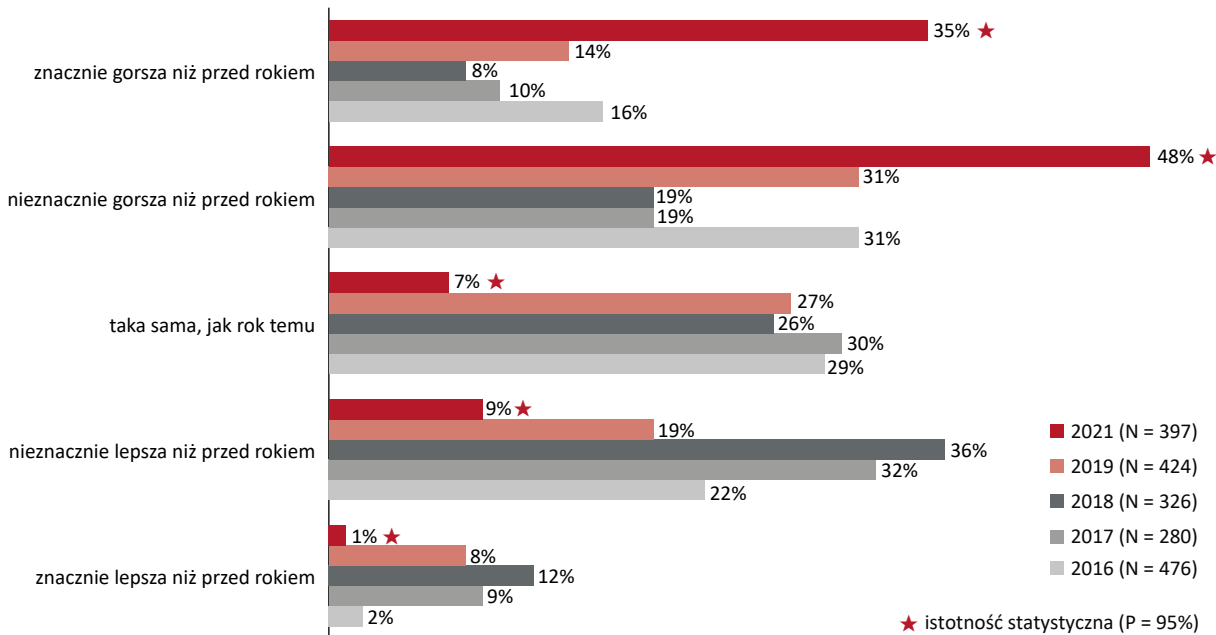
Badanie zrealizowała Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach programu badawczego Panel Polskich Przedsiębiorstw, w dniach od 22 marca do 9 kwietnia 2021 r. Przeprowadzono 397 wywiadów z reprezentatywną grupą właścicieli i osób zarządzających firmami działającymi w Polsce. Badanie zostało zrealizowane przy użyciu techniki CAWI (Computer-Assisted Web Interview).

Ocena obecnej koniunktury

W roku 2021 koniunktura w polskiej gospodarce została oceniona znacznie niżej niż w latach poprzednich (2016–2019). W tegorocznym badaniu tylko 10% respondentów uznało, że koniunktura w polskiej gospodarce jest lepsza niż przed rokiem, co jest wynikiem zdecydowanie niższym niż w 2019 r. (27%). W 2021 r. 35% badanych miało poczucie, że koniunktura jest znacznie gorsza niż przed rokiem, a kolejnych 48% – że jest nieznacznie gorsza. Jeszcze nigdy w historii badania ocena koniunktury nie była tak niska.

Wykres 6.1. Postrzeganie koniunktury w gospodarce polskiej

„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę?
Obecna koniunktura w gospodarce polskiej jest...”

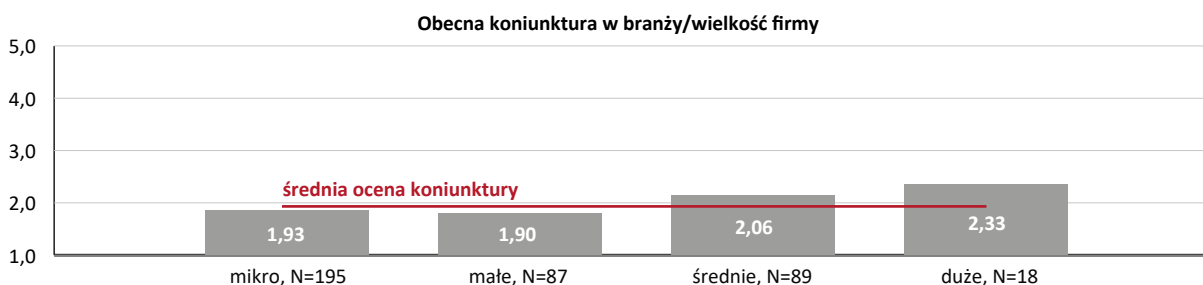

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Średnia ocena obecnej koniunktury w gospodarce polskiej jest silnie zależna od wielkości firmy. Firmy mikro i małe oceniają obecną koniunkturę poniżej średniej. Firmy średnie, a także firmy duże oceniają ten wskaźnik lepiej (Wykres 6.2).

Wykres 6.2. Postrzeganie koniunktury w gospodarce polskiej/wielkość firmy

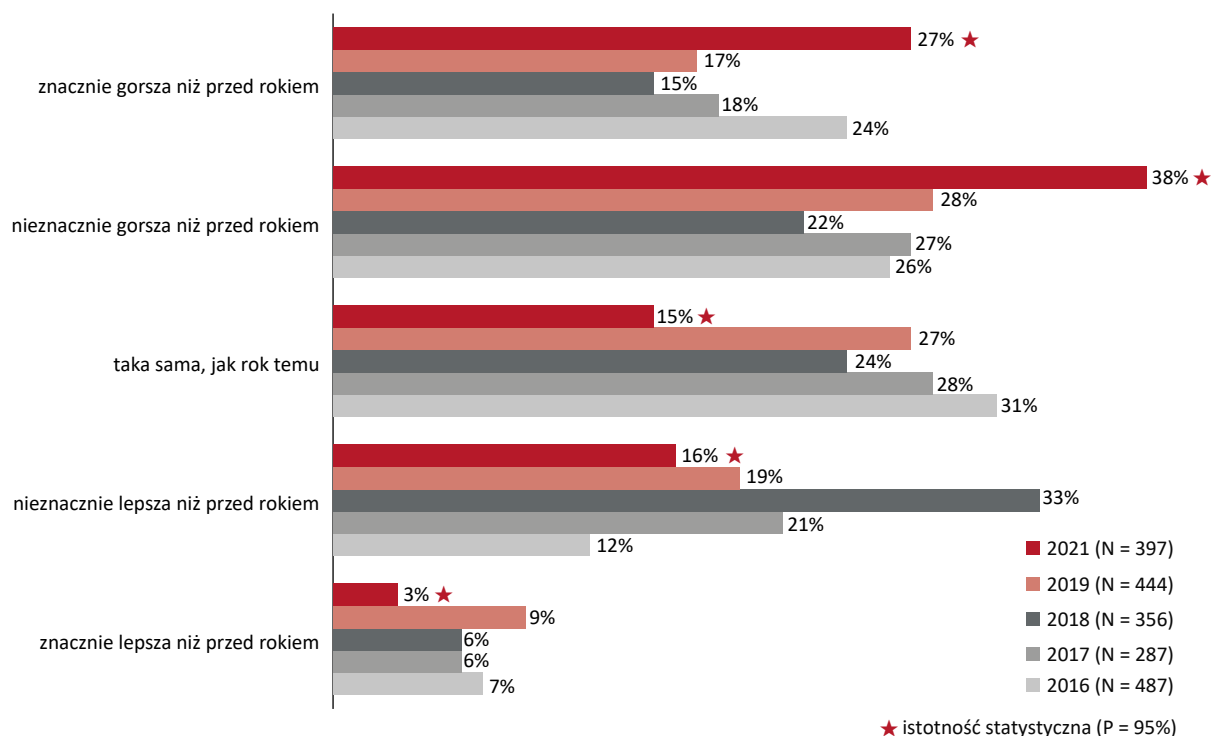
„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę?
Obecna koniunktura w gospodarce polskiej jest...” Ocena na skali od 1 „znacznie gorsza niż w lutym 2020” do 5 „znacznie lepsza niż w lutym 2020”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Wykres 6.3. Postrzeżenie koniunktury w branży, w której działa firma

„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę? Obecna koniunktura w branży, w której funkcjonuje Państwa firma, jest... ?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

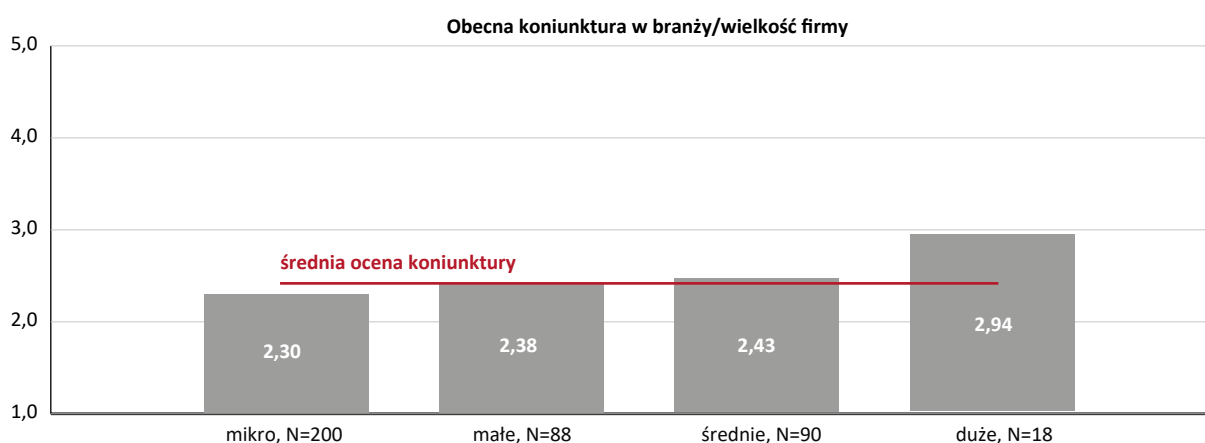
Nieznacznie lepiej niż ocena sytuacji w polskiej gospodarce wypada ocena sytuacji w branżach, w której działają badani – wciąż jednak jest to obraz znacząco gorszy niż w 2019 roku. 27% badanych oceniało ją jako znacznie gorszą niż przed rokiem (wobec 17% w 2019 roku), a kolejne 38% jako nieznacznie gorszą (28% w 2019 roku). Ogółem sytuacja w branżach, w których funkcjonują badane firmy, jest gorsza niż przed rokiem dla 65% badanych (w porównaniu z 83% ocen złych na wskaźniku dotyczącym sytuacji w polskiej gospodarce ogółem).

Patrząc na wartości pozytywne („koniunktura w branży jest lepsza niż przed rokiem”) również należy stwierdzić, że ocena koniunktury w branży uległa pogorszeniu: dla 16% badanych jest ona nieznacznie lepsza niż przed rokiem, a jedynie dla 3% – znacznie lepsza.

Podobnie, jak w przypadku obecnej koniunktury w gospodarce, tak i w przypadku oceny obecnej koniunktury w branżach, w których działają badani, widać wyraźnie, że ocena zmienia się wraz z wielkością firmy: relatywnie najwyżej oceniają obecną koniunkturę w branży firmy duże (Wykres 6.4).

Wykres 6.4. Postrzeganie koniunktury w branży, w której działa firma/wielkość firmy

„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę? Obecna koniunktura w branży, w której funkcjonuje Państwa firma, jest... ?” Ocena na skali od 1 „znacznie gorsza niż w lutym 2020” do 5 „znacznie lepsza niż w lutym 2020”

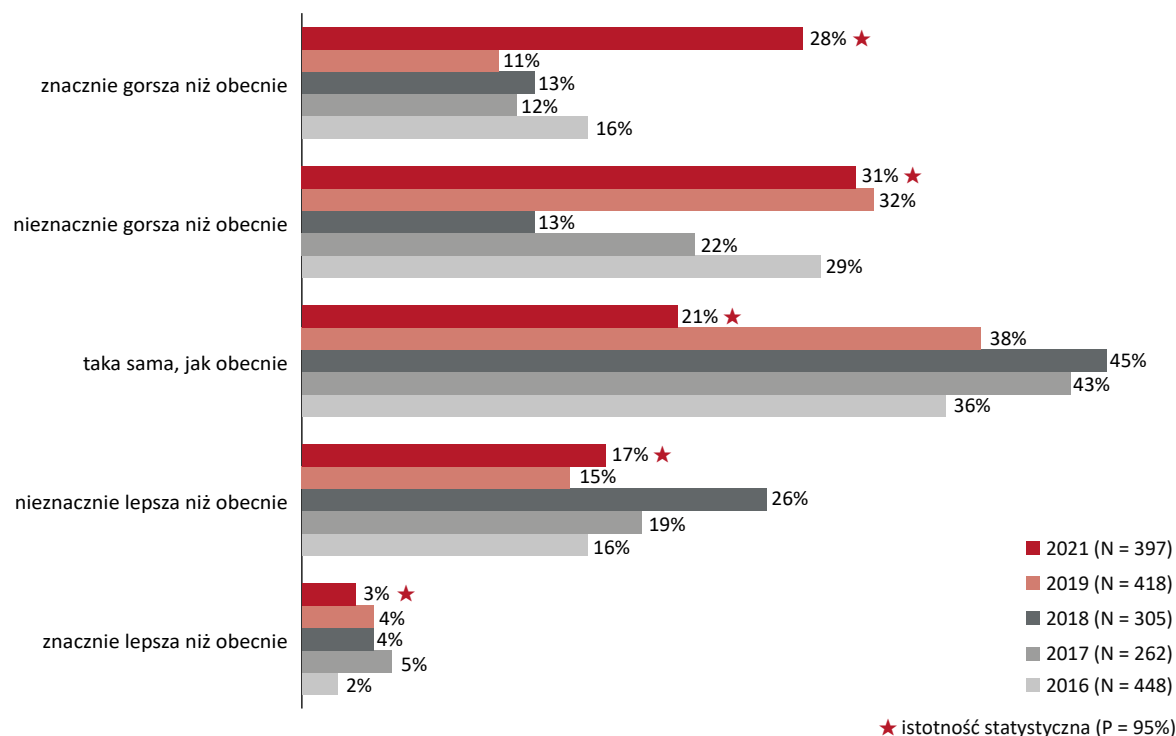
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Ocena przyszłej koniunktury

Na pytanie o najbliższą przyszłość polskiej gospodarki 28% badanych przedsiębiorców odpowiedziało, że w nadchodzącym kwartale spodziewa się znaczącego pogorszenia sytuacji. Jest to wartość istotnie wyższa niż analogiczny wskaźnik w 2019 roku, kiedy jedynie 11% respondentów oczekiwało znaczącego pogorszenia koniunktury w ciągu najbliższych trzech miesięcy. Co ciekawe, po pozytywnej stronie skali nie znajdujemy wartości istotnie statystycznie różnych od przewidywań z ostatnich lat. W 2021 roku poprawy koniunktury w nadchodzących miesiącach spodziewa się co piąty badany. W 2019 roku odsetek ten wynosił 19%.

Wykres 6.5. Postrzeżenie przyszłej koniunktury w gospodarce polskiej

„Jaka, Państwa zdaniem, będzie koniunktura za trzy miesiące? Za trzy miesiące koniunktura w gospodarce polskiej będzie...”

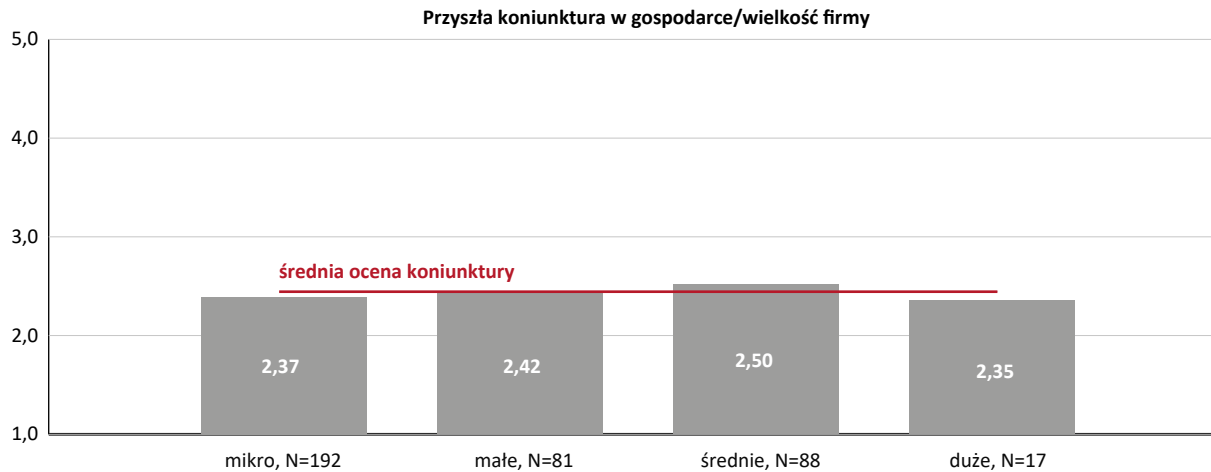

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Co ciekawe, w ocenie przyszłej koniunktury różnej wielkości firmy różnią się od siebie, jednak w inny sposób niż w przypadku oceny obecnej koniunktury. Wydaje się, że najbardziej optymistyczne względem poprawy sytuacji w przeciągu najbliższych trzech miesięcy są firmy średnie, podczas gdy najbardziej sceptyczne są firmy małe oraz firmy duże. W gruncie rzeczy różnice między wielkością firmy a oceną przyszłej sytuacji w gospodarce polskiej są niewielkie i raczej plasują się – podobnie jak wskaźnik na poziomie ogółem – po stronie ocen negatywnych.

Wykres 6.6. Postrzeganie przyszłej koniunktury w gospodarce polskiej/wielkość firmy

„Jaka, Państwa zdaniem, będzie koniunktura za trzy miesiące? Za trzy miesiące koniunktura w gospodarce polskiej będzie...”

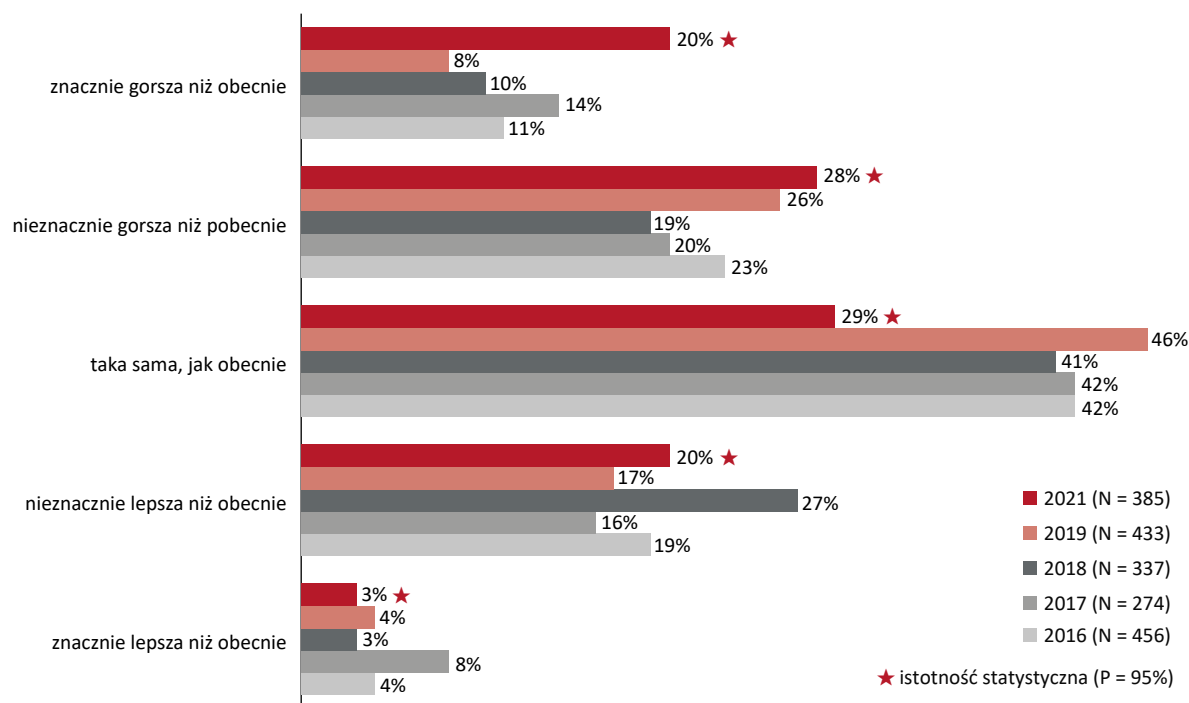
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Ocena przyszłej koniunktury w branży wygląda bardzo podobnie jak ocena sytuacji w całej gospodarce za trzy miesiące. Co piąty badany uważa, że sytuacja w ciągu najbliższych trzech miesięcy ulegnie dalszemu znaczącemu pogorszeniu, a kolejnych 28% – że pogorszeniu nieznacznemu. 29% nie spodziewa się ani pogorszenia, ani polepszenia, jednak zważywszy na bardzo niskie oceny sytuacji obecnej, trudno jest to wskazać pozytywnie.

Ponieważ trend dotyczący przewidywań zmian w branży był podobny jak trend dla całej gospodarki, zrezygnowano w tym przypadku z pokazywania podziału na wielkość firmy.

Wykres 6.7. Postrzeżenie przyszłej koniunktury w branży, w której działa firma

„Jaka, Państwa zdaniem, będzie koniunktura za trzy miesiące? Za trzy miesiące koniunktura w branży, w której funkcjonuje Państwa firma, będzie...”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Determinanty oceny koniunktury

Co wpływa na zmianę w postrzeganiu koniunktury? Odpowiedzi mogą dostarczać analizy dotyczące podaży pracowników, kosztów oraz popytu na wyroby firm. Na wykresach zamieszczonych poniżej przedstawiono analizę przewag. Analiza ta pokazuje, na ile większa (wartości dodatnie) lub mniejsza (wartości ujemne) jest przewaga lub jej brak – tych respondentów, którzy uważają, że dane zjawisko występuje, nad tymi, którzy uważają przeciwnie.

Jak pokazuje Wykres 6.8, zdaniem badanych, w 2021 roku stale rosnący trend wzrostowy kosztów zatrudnienia zatrzymał się. W dalszym ciągu istnieje przewaga przedsiębiorców, którzy twierdzą, że koszty zatrudnienia rosną, nad tymi, którzy uważają, że one maleją, jednak różnica ta stopniała do 64% wobec 81% w roku 2019. Na wysokie koszty zatrudnienia narzekają przede wszystkim firmy średnie (przewaga 89%).

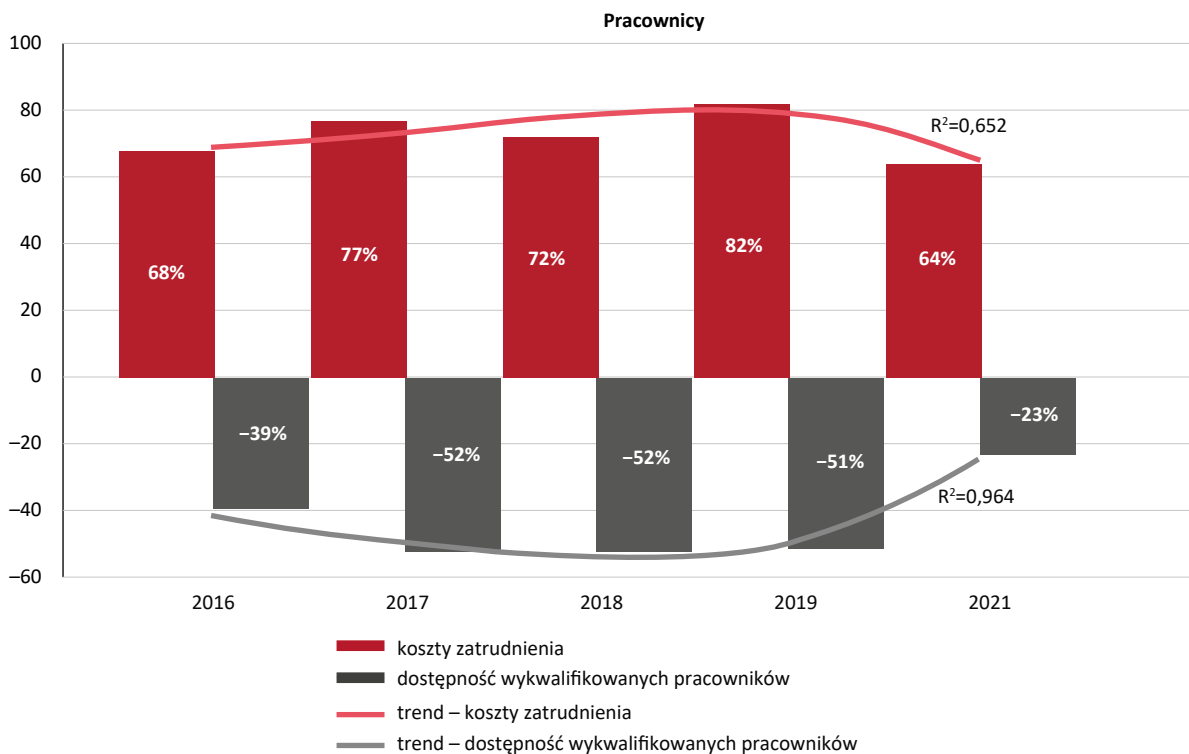
Jeśli chodzi o dostępność wykwalifikowanych pracowników, to w dalszym ciągu istnieje przewaga tych przedsiębiorców, którzy twierdzą, że istnieje niedostateczna podaż wykwalifikowanych pracowników, nad tymi badanymi, którzy twierdzili, że na rynku daje się zauważyć ich nadpodaż. Warto jednak zauważyć, że w 2021 roku różnica ta wynosiła 23%, podczas gdy w latach 2017–2019 utrzymywała się na poziomie 51–52%.

Na brak wykwalifikowanych pracowników najbardziej narzekają respondenci reprezentujący firmy małe (26%), jednak warto zauważyć, że akurat w przypadku tego wskaźnika nie widać istotnych różnic między firmami różnej wielkości.

Wykres 6.8. Ocena kosztów pracy i dostępności wykwalifikowanych pracowników

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

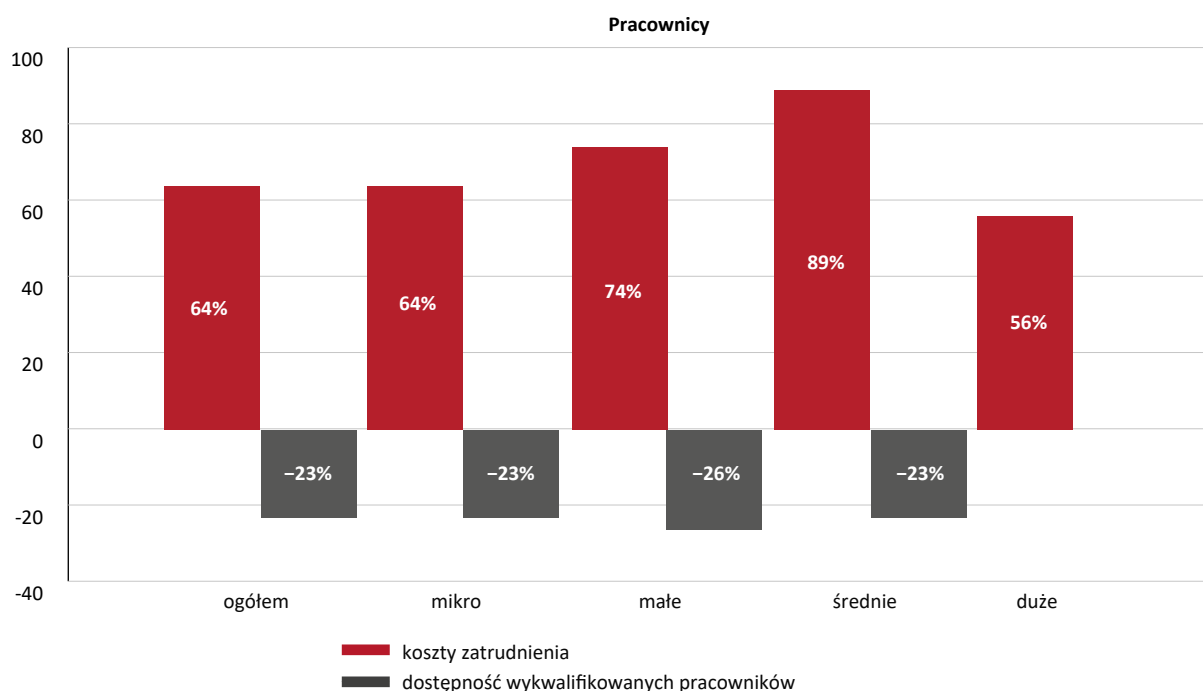
Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, zaś wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Wykres 6.9. Ocena kosztów pracy i dostępności wykwalifikowanych pracowników/wielkość firmy „W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Kondycję polskich przedsiębiorstw pogarsza na dodatek również kwestia cen operacyjnych, rosnących nieprzerwanie od 2016 r. W 2021 r. przewaga respondentów, którzy twierdzili, że ceny towarów, materiałów i usług potrzebnych do działania firmy wzrosły (nad tymi, którzy twierdzili, że spadły), wynosiła już 76%. W średnich przedsiębiorstwach przewaga ta sięgnęła 87%. Linia trendu wskazuje, że wzrost cen operacyjnych – obserwowany od 2016 roku – będzie się utrzymywał.

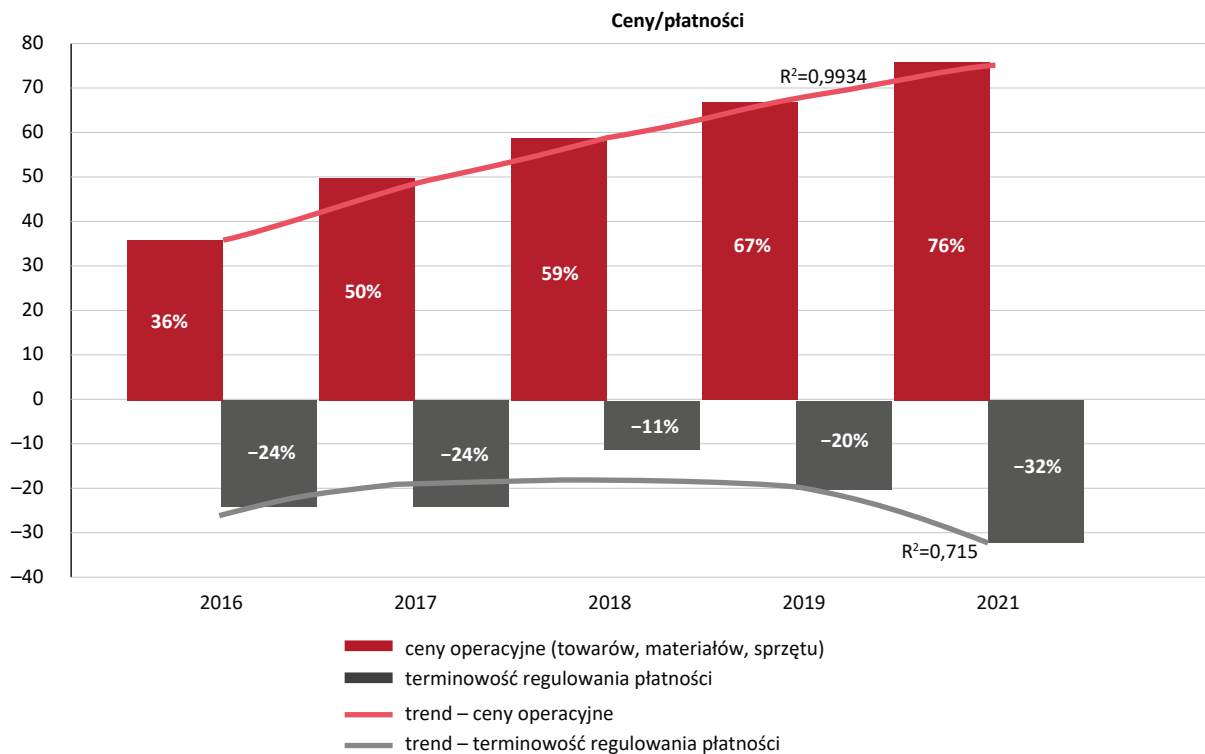
Pogorszyła się również terminowość regulowania płatności – przewaga tych respondentów, którzy twierdzą, że kontrahenci spóźniają się z płatnościami, nad tymi, którzy twierdzą, że regulują je na czas, jest znaczna (32%). Przewaga ta wzrosła w porównaniu z zeszłym

rokiem, gdy wynosiła 20%. Kwestia ta jest najbardziej dotkliwa dla dużych firm (33%), jednak nie widać znaczących różnic między firmami różnych wielkości.

Wykres 6.10. Ocena wysokości cen operacyjnych i terminowości regulowania płatności przez kontrahentów

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

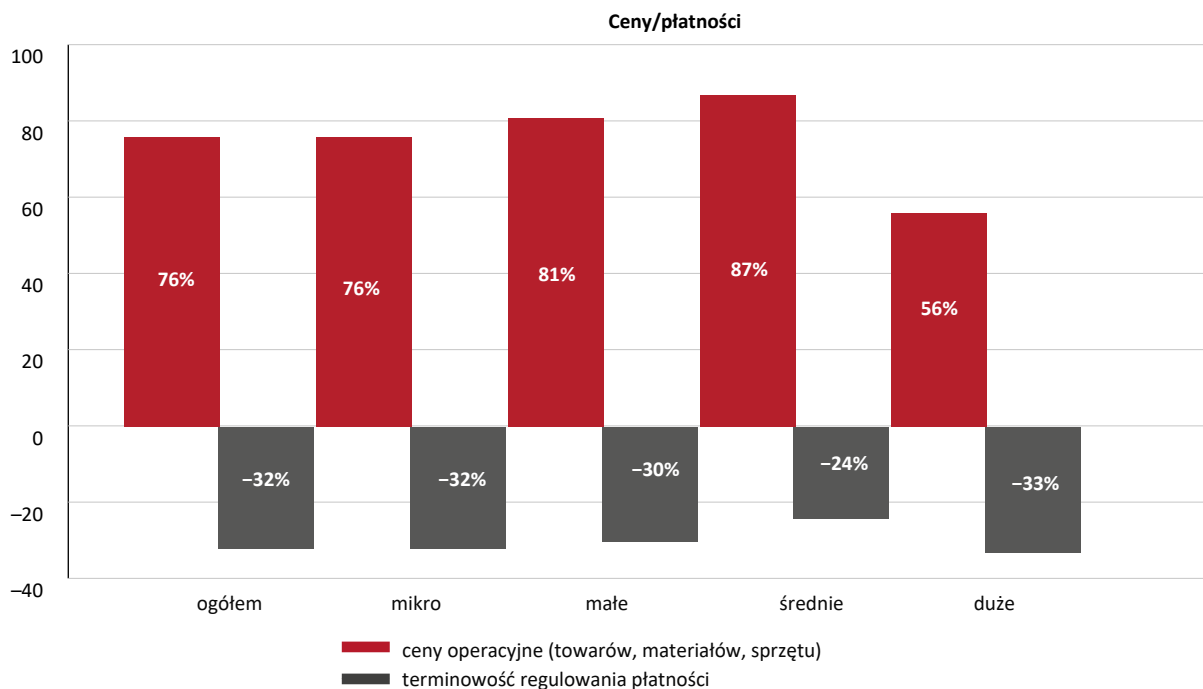

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Wykres 6.11. Ocena wysokości cen operacyjnych i terminowości regulowania płatności przez kontrahentów/wielkość firmy

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

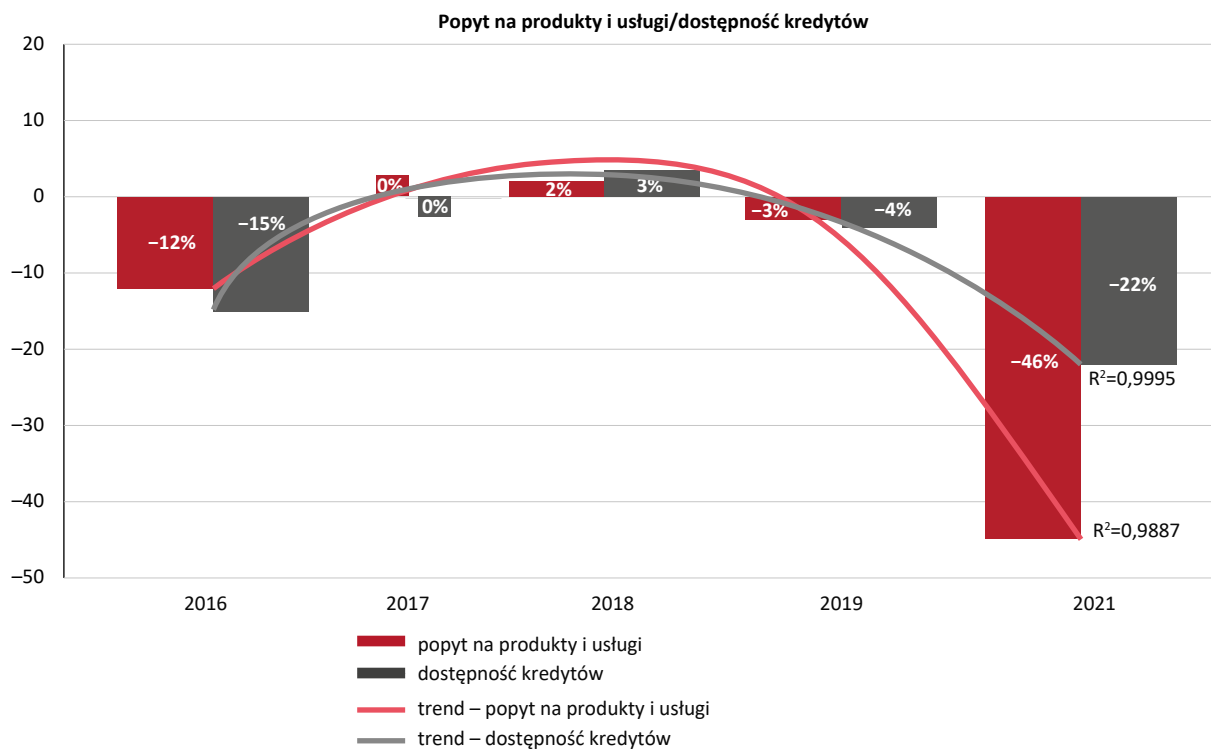
Zarówno dostępność kredytów, jak i popyt na produkty i usługi odnotowuje w 2021 poważną przewagę tych, którzy uważają, że oba te wskaźniki spadają nad tymi, którzy uważają, że one rosną. Wartości obu przewag są znaczne: -46% w przypadku popytu oraz -22% w przypadku dostępności kredytów. Sytuacja na rynku kredytów i popytu na wyroby przedsiębiorstw postrzegana jest zdecydowanie słabiej niż w którejkolwiek z poprzednich fal badania.

Z ocen przedstawicieli firm różnej wielkości wynika, że istnieje wyraźny trend. Najniższy popyt na produkty i usługi widoczny jest wśród firm mikro, najlepiej pod tym względem radzą sobie duże jednostki. Podobnie rzecz się ma z dostępnością kredytów, choć tu różnice między firmami różnej wielkości nie są aż tak widoczne.

Wykres 6.12. Ocena popytu na usługi i towary oraz dostępności kredytów

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

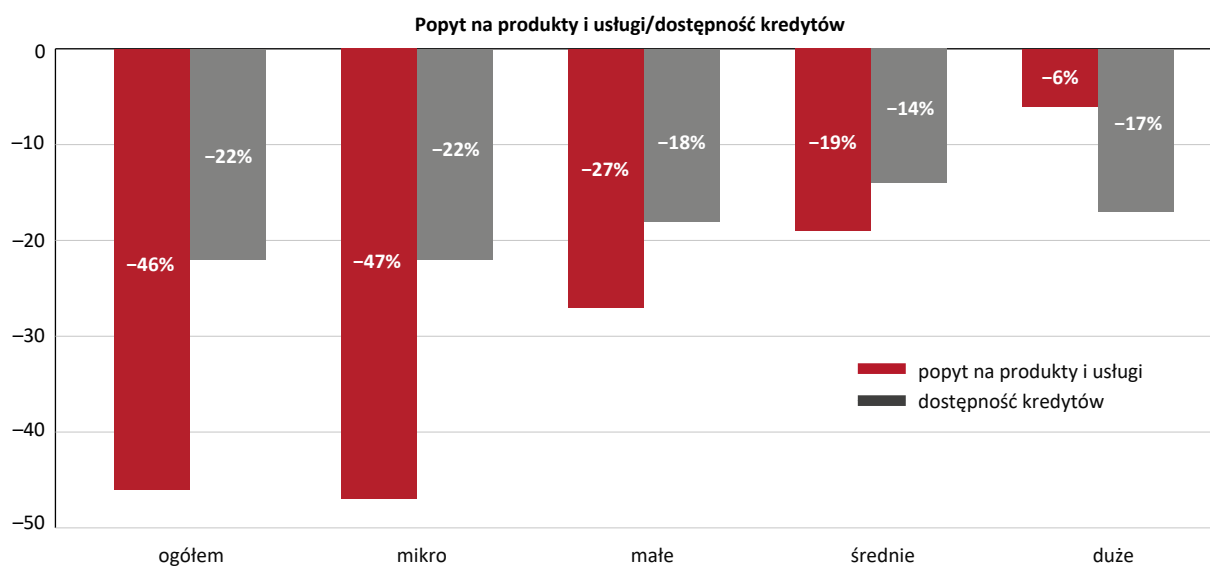
Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Wykres 6.13. Ocena popytu na usługi i towary oraz dostępności kredytów/wielkość firmy
 „W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Czy jednak tylko te czynniki mają wpływ na postrzeganie koniunktury? Na podstawie analizy regresji liniowej⁵¹ wyłoniono elementy, które w ocenie respondentów mają istotny wpływ na postrzeganie obecnej i przyszłej koniunktury w gospodarce oraz branży.

Prezentowana tabela regresji zawiera współczynniki mówiące o sile powiązania poszczególnych elementów (takich jak popyt na towary czy koszty zatrudnienia) ze wskaźnikami koniunktury. Im wyższa wartość procentowa, tym bardziej dany element wpływa na postrzeganie koniunktury. Elementy wpływające w sposób nieistotny statystycznie ($p > 0,05$) na postrzeganie danego rodzaju koniunktury zaznaczono w tabeli jako „-”.

⁵¹ W poprzednich latach używano w tym celu regresji logistycznej, jednak w obecnej edycji badania zastosowano mocniejsze, siedmiopunktowe skale, więc zastosowano silniejszy rodzaj regresji: regresję liniową

Analiza regresji pokazuje, że wszystkie rodzaje koniunktury (obecnej i przyszłej) silnie są uzależnione od popytu na towary, wyroby lub usługi. We wszystkich modelach pojawiał się również element terminowości regulowania płatności przez kontrahentów.

W przypadku modelu dotyczącego oceny obecnej koniunktury w gospodarce niewielki (lecz istotny statystycznie) wpływ miała również kwestia dostępności kredytów. W przypadku oceny przyszłej koniunktury (zarówno w gospodarce, jak i w branży) istotne okazały się również ceny towarów i sprzętów potrzebnych do prowadzenia działalności oraz dostępność wykwalifikowanych pracowników.

Tabela 6.1. Elementy istotnie statystycznie powiązane z postrzeganiem koniunktury⁵²

	Obecna koniunktura w gospodarce	Obecna koniunktura w branży	Przyszła koniunktura w gospodarce	Przyszła koniunktura w branży
R ²	0,23	0,54	0,10	0,21
Popyt na towary/wyroby/usługi firmy	86,1%	97,9%	50,2%	81,7%
Ceny towarów, materiałów, sprzętu potrzebnych w działalności	–	–	11,4%	2,3%
Koszty zatrudnienia	–	–	–	–
Dostępność wykwalifikowanych pracowników	–	–	18,4%	7,3%
Terminowość regulowania płatności przez kontrahentów Państwa firmy	12,9%	2,1%	20,0%	8,7%
Dostępność kredytów lub innych form zewnętrznego finansowania	1,1%	–	–	–
Dostępność wykwalifikowanych pracowników oraz Koszty zatrudnienia	–	–	–	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

⁵² W tabeli przedstawiono przeprocentowane do 100% współczynniki β pochodzące z modelu regresji liniowej.

Segmentacja firm

W obecnej edycji badania, podobnie jak w poprzednich latach, odtworzono⁵³ segmentację przedsiębiorców. Rokrocznie wyłaniane są cztery segmenty badanych:

Frachtowce to największe firmy. Większość przedsiębiorców dobrze ocenia obecną sytuację w branży, w której działa, ale mniej optymistycznie patrzy w przyszłość. Przedsiębiorstwa te dostrzegają zagrożenie szczególnie we wzroście kosztów zatrudnienia. **Frachtowce** znacznie częściej niż ogół firm są zadowolone z popytu na ich towary i usługi. Nie mają też większych problemów z płynnością finansową.

Jachty to najbardziej rzutkie z polskich firm. Pozytywnie oceniają obecną gospodarkę Polski i branżę, w której działają, ale przyszłość widzą w ciemnych barwach. Ponad jedna trzecia przedsiębiorców z tego segmentu jest zadowolona z popytu na swoje produkty i usługi. Firmy te nie mają problemu z płynnością finansową.

Żaglówki to segment grupujący firmy, które próbują przetrwać kryzys pandemiczny. Przedsiębiorcy z tego segmentu są nieco częściej niż ogół badanych firm optymistyczni co do obecnej sytuacji gospodarczej, jak i przyszłej, pomimo niewielkiego popytu na ich produkty i usługi. Tylko połowa przedsiębiorców narzeka na koszty zatrudnienia.

Łódki to firmy z dużymi problemami. Większość przedsiębiorców z tej grupy narzeka na wzrost kosztów zatrudnienia oraz wzrost cen potrzebnych towarów lub materiałów. Dochodzi do tego niski popyt na produkty i usługi. Wszystko to wpływa na złą ocenę obecnej oraz przyszłej koniunktury w Polsce i w branżach, w których działają przedsiębiorcy. Duża część przedsiębiorców nie ma planów inwestycyjnych, godząc się na stagnację. Część firm ma problemy z płynnością finansową i planuje zwolnienia pracowników.

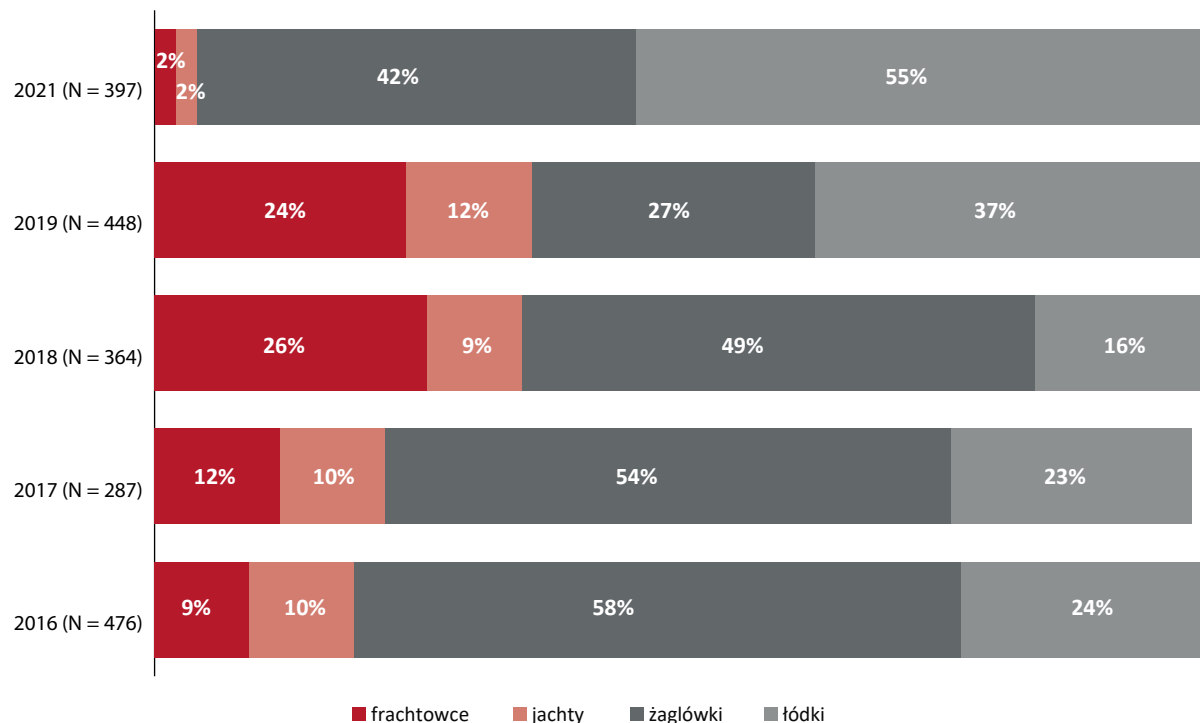
W latach 2016–2018 największa grupa przedsiębiorców należała do segmentu Żaglówek, które charakteryzują się umiarkowanym optymizmem, lecz co do zasady radzą sobie na rynku. W 2019 roku największym segmentem (stanowiącym wówczas 37% próby) okazały się być Łódki, czyli firmy, które borykają się z problemami. W latach 2016–2019 dwa

⁵³ Posłużono się w tym celu analizą sieci neuronowych. W tym celu zbudowano perceptron oparty na architekturze czteropoziomowej, który charakteryzował się 92% trafnością przypisania segmentów dla zbioru testowego złożonego z baz danych z poprzednich badań.

najbardziej rzutkie segmenty (frachtowce i jachty) trzymały się w granicach 9%–24% próby. Obecny rok przyniósł drastyczną zmianę układu segmentów: wśród badanych 55% stanowili przedstawiciele Łódki, kolejne 42% – przedstawiciele Żaglówek. Do segmentu Jachty należało jedynie 2% badanych, podobnie, jak do segmentu Frachtowce.

Taki wynik segmentacji pokazuje, że w obecnej fali badania nastąpił znaczny odpływ firm z dwóch najbardziej rzutkich i dających sobie radę segmentów na rzecz tych, które z umiarkowanym optymizmem próbują dawać sobie radę (żaglówki) bądź wprost komunikują, że są w tarapatkach (łódki).

Wykres 6.14. Zestawienie segmentów (2016–2021)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

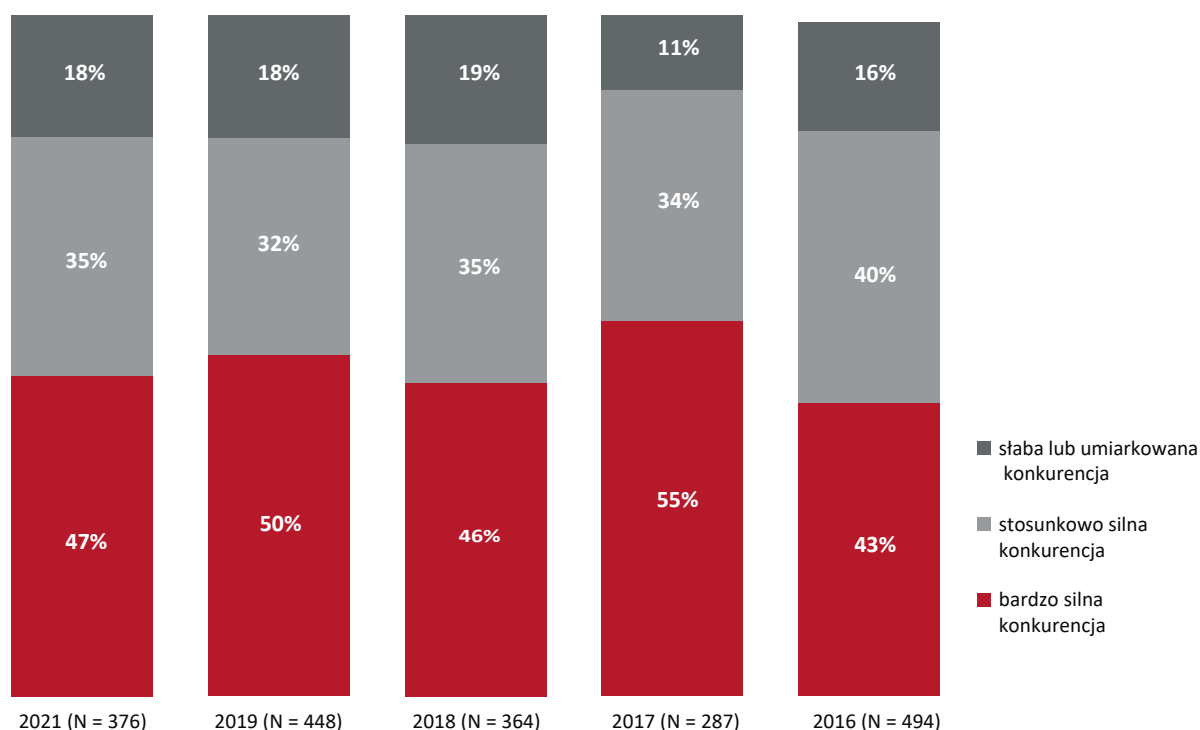
Konkurencyjność polskich firm i strategie jej budowania

W 2021 r. blisko połowa (47%) badanych przedsiębiorców przyznała, że na rynku, na którym działają, panuje bardzo silna konkurencja. Jest to wartość nieznacznie niższa od odnotowanej w 2019 (50%). W 2021 r. co trzeci badany określił konkurencję, jako stosunkowo silną, a 18% określiło ją jako słabą lub umiarkowaną. Najsilniejsza konkurencja występuje wśród firm

małych (52% określiło ją jako „bardzo silną”). Najniższa konkurencja występuje w przypadku firm dużych (jedynie 37,5% określiło konkurencję jako „bardzo silną”). Wśród pozostałych klas wielkości: mikro (47%) oraz średnich (48%) ocena siły konkurencji oscylowała w okolicach średniej. Przewaga tych, którzy twierdzą, że panuje bardzo silna konkurencja, nad tymi, którzy twierdzą, że jest ona słaba lub umiarkowana, spadła nieznacznie w obecnej edycji badania do 29% (z 32% w 2019).

Wykres 6.15. Siła konkurencji

„Jak silna konkurencja występuje obecnie na rynku, na którym działa Państwa firma?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

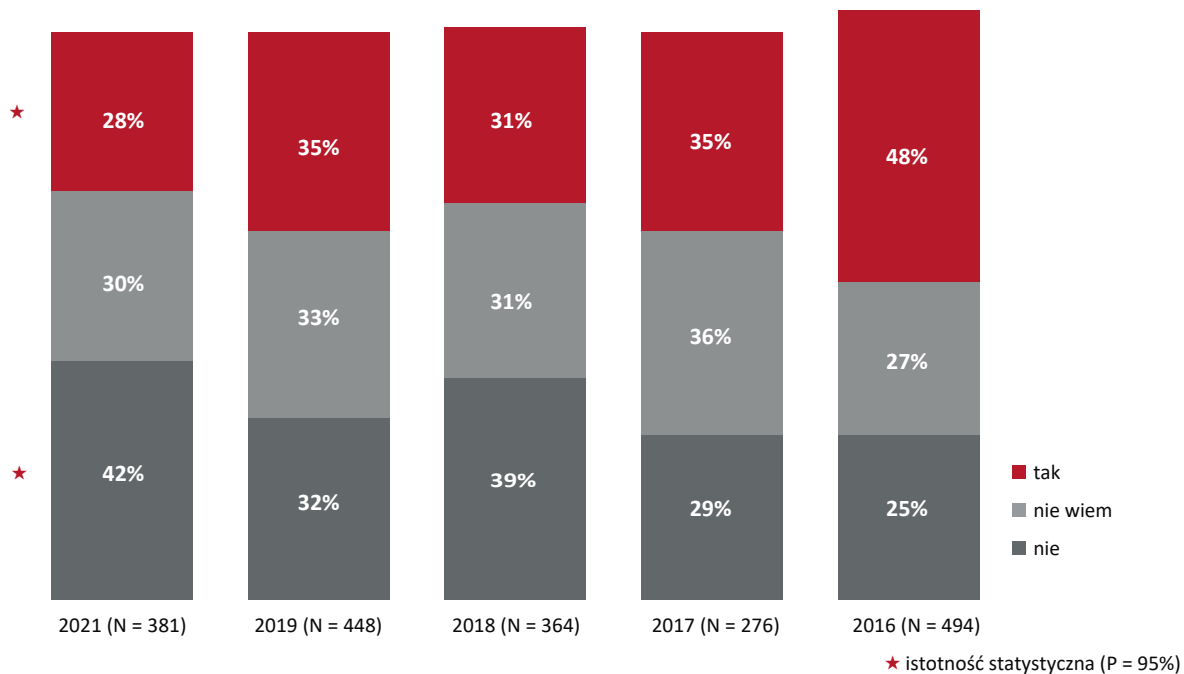
W obecnej fali badania wskaźnik dotyczący nieuczciwej konkurencji spadł do wartości 28% – najniższej od 2016 roku. Jednocześnie wzrósł także odsetek tych, którzy nie doświadczyli przypadków nieuczciwej konkurencji (42% wobec 32% w 2019 roku). Obie te wartości z 2021 roku istotnie statystycznie różnią się od wskazań z 2019 roku.

Niżej niż przed rokiem oceniono również stopień zagrożenia ze strony nieuczciwej konkurencji: w 2021 roku jedynie 24% badanych, którzy się z nią zetknęli, stwierdziło,

że zaobserwowane nieuczciwe praktyki innych firm w dużym stopniu zagrażały interesom ich firmy (w 2019 r. analogiczny odsetek wyniósł 35%). Te różnice nie są jednak istotne statystycznie ze względu na niewielką podstawę oprocentowania.

Wykres 6.16. Nieuczciwa konkurencja

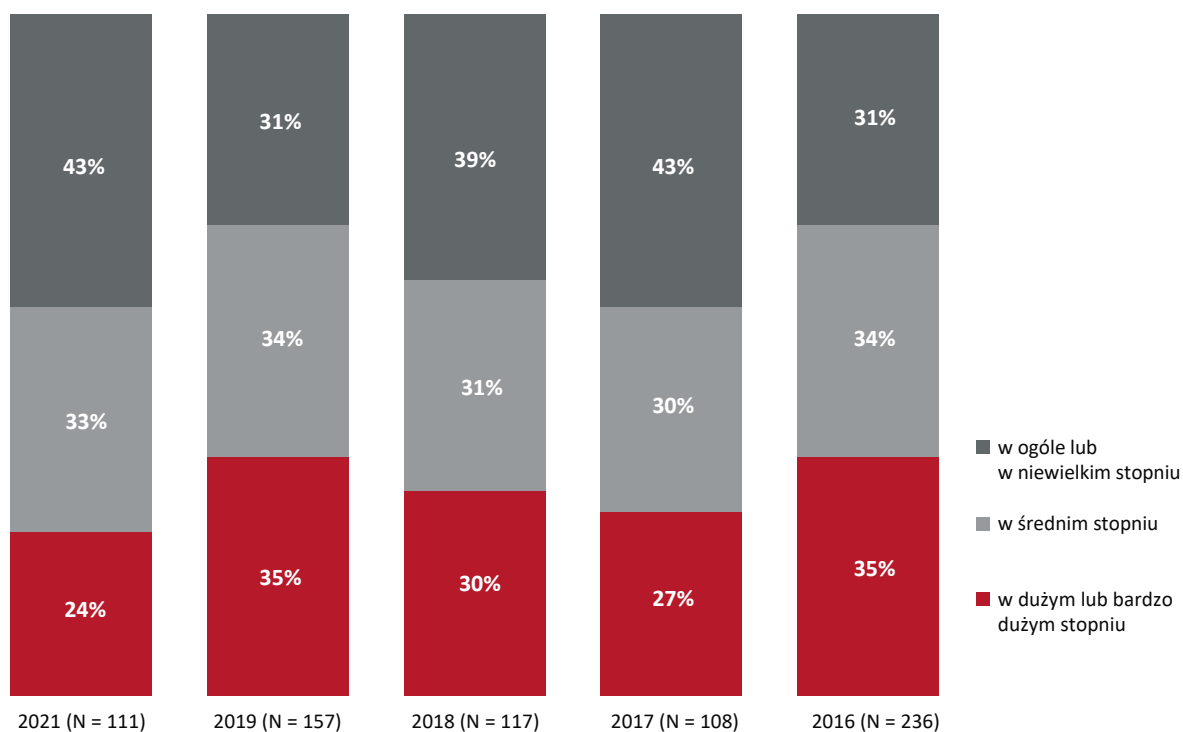
„Czy w ostatnich trzech miesiącach spotkał się Pan/i z nieuczciwymi działaniami konkurencji?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Wykres 6.17. Zagrożenie ze strony nieuczciwej konkurencji

„W jakim stopniu problem nieuczciwej konkurencji zagrażał, w ciągu ostatnich trzech miesięcy, interesom Państwa firmy?” – odpowiedzi tylko wśród przedsiębiorców, którzy zetknęli się z nieuczciwą konkurencją

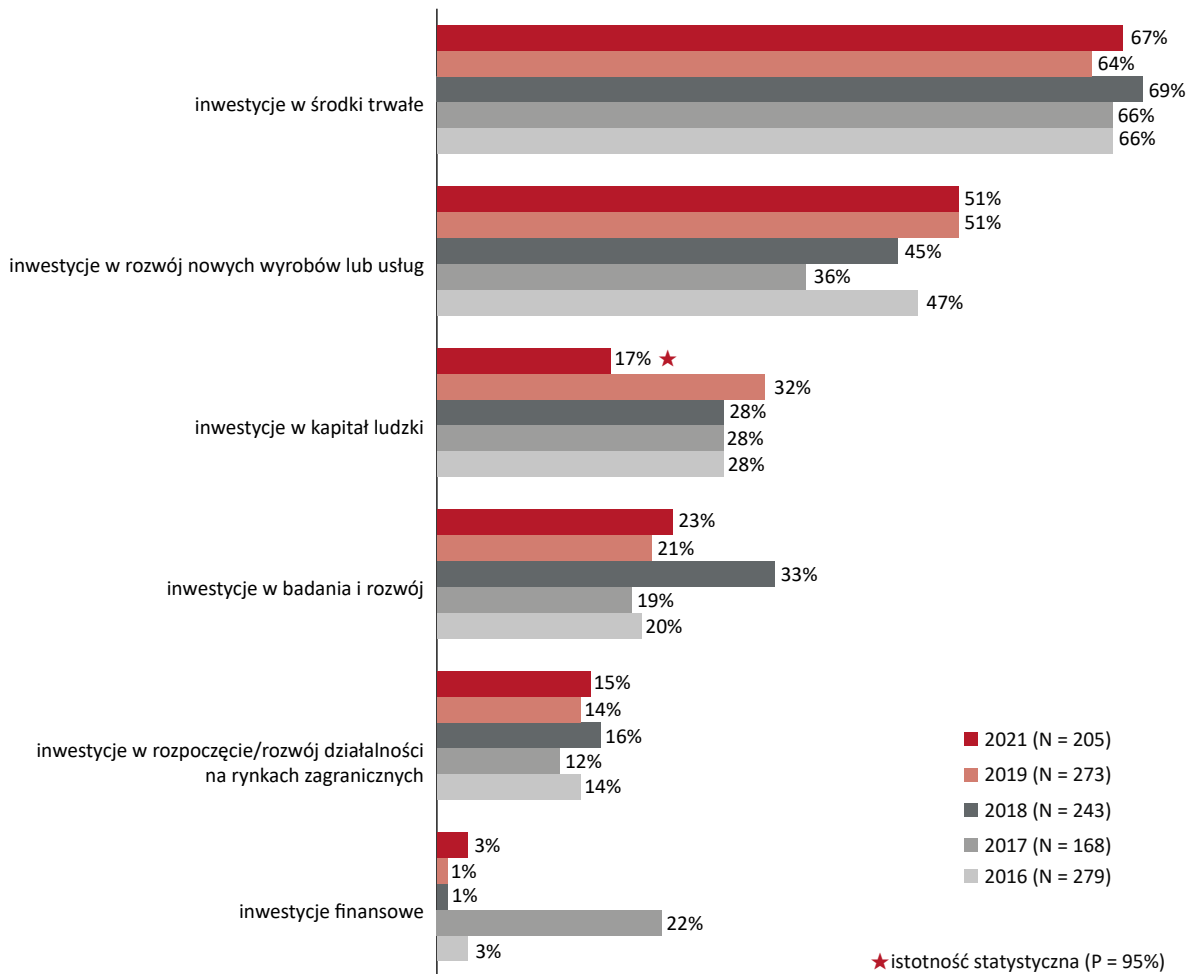

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Warto przy okazji zauważyć, że w obecnej fali badania wśród planów inwestycyjnych przedsiębiorstw znacznie spadł odsetek tych firm, które zamierzają inwestować w kapitał ludzki (17% w obecnej edycji badania wobec 32% w 2019 roku). Pozostałe plany inwestycyjne pozostają na zbliżonym poziomie.

Wykres 6.18. Plany inwestycyjne

„Jakie inwestycje Państwa firma planuje realizować do końca bieżącego roku?” – odpowiedzi tylko wśród przedsiębiorców, którzy zamierzają realizować inwestycje

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

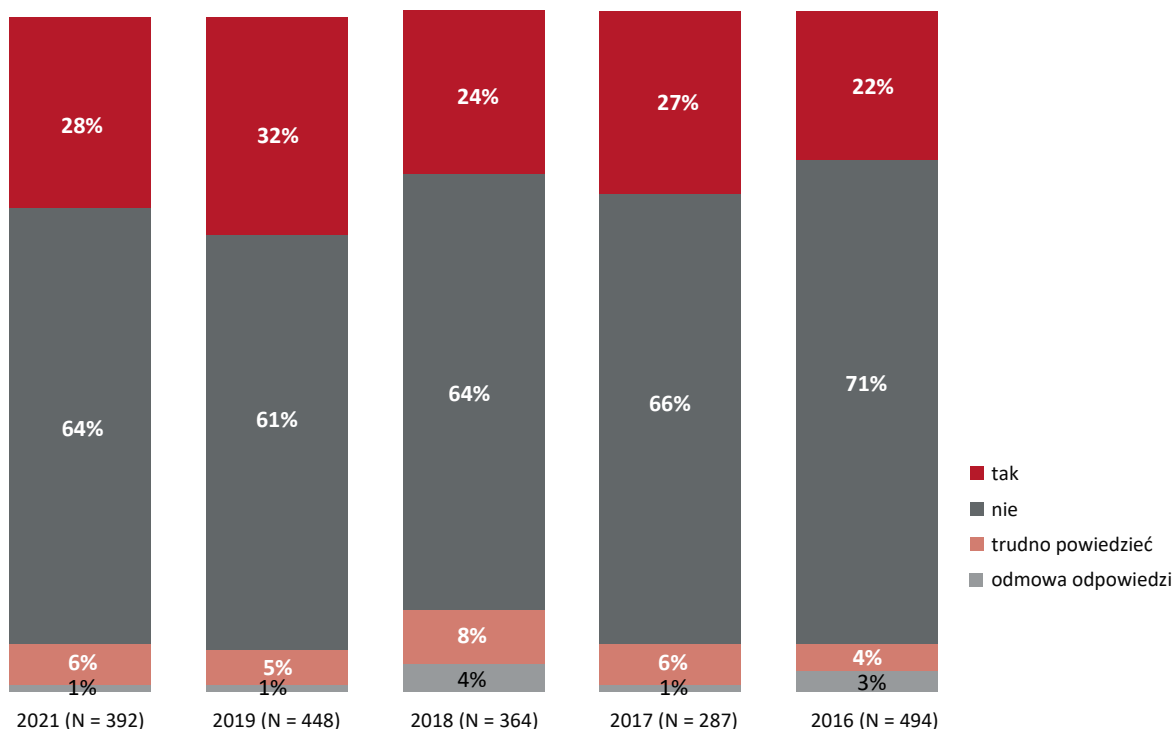
Kondycja polskich firm

Istotnym czynnikiem opisującym kondycję polskich firm jest ich płynność finansowa, decydująca o możliwości inwestowania, utrzymania wykwalifikowanych pracowników oraz rozwijania działalności. Odsetek przedsiębiorców, którzy w ostatnim roku obawiali się utraty płynności finansowej w 2021 r. wyniósł 28%, o 4 punkty procentowe mniej niż w 2019 r. Istnieje zależność między obawą utraty płynności finansowej a wielkością firmy – najbardziej narażone były na nią mikrofirmy (28%), w następnej kolejności firmy małe (25%), najmniej zaś średnie (11%) oraz duże (0%).

Głównym powodem zagrożenia utraty płynności finansowej były ograniczenia działalności z powodu pandemii COVID-19 (82% wszystkich wskazań). Na następnych miejscach wymieniano utratę klientów (61%) oraz opóźnienia ze strony kontrahentów (42%). Więcej niż jeden powód groźby utraty płynności finansowej wskazało blisko 90% badanych.

Wykres 6.19. Groźba utraty płynności finansowej

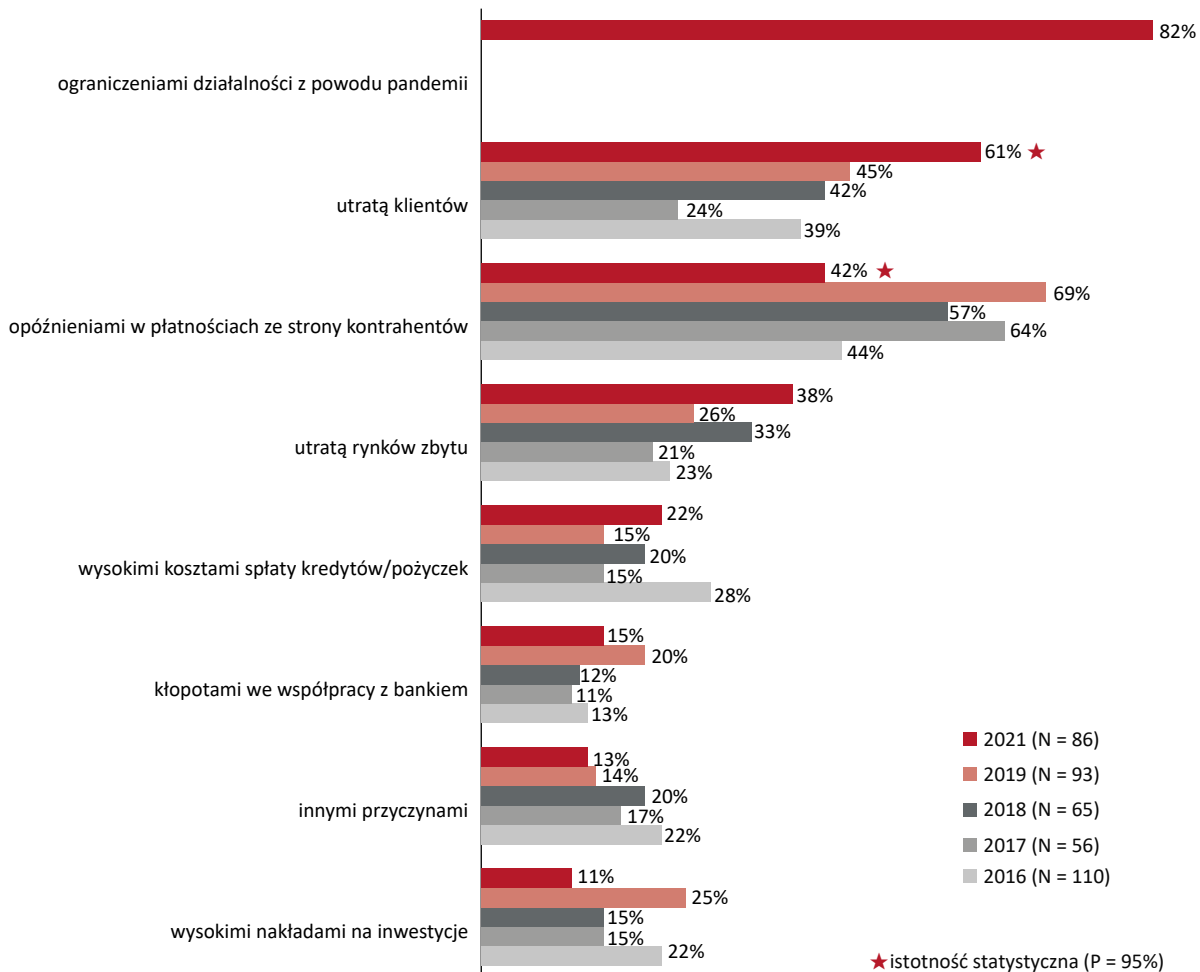
„Czy w okresie ostatniego roku Państwa firmie groziła utrata płynności finansowej?”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Wykres 6.20. Przyczyny groźby utraty płynności finansowej

„Czym spowodowana była groźba utraty płynności finansowej przez Państwa firmę?” – odpowiedzi tylko wśród przedsiębiorców, którym groziła utrata płynności finansowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

Podsumowanie

Podsumowując, ponad rok pandemii COVID-19 przyniósł znaczące zmiany w strukturze polskich firm. Wraz ze zrozumiałymi w obecnej sytuacji spadkami dotyczącymi oceny zarówno obecnej, jak i przyszłej koniunktury, znacząco zmieniła się struktura segmentów, wyłanianych przy okazji każdego badania. Z analizy tej wynika, że spośród czterech wyłonionych segmentów, te z nich, które cechował optymizm i pewien poziom innowacyjności, skurczyły się do niespotykanych do tej pory rozmiarów. Z drugiej strony urosły natomiast te segmenty, które albo walczą o przetrwanie, albo wprost komunikują, że z owym przetrwaniem mogą mieć kłopoty. Niestety, łącznie ze spadkiem optymizmu dotyczącego koniunktury, ponownie pogorszeniu uległy wskaźniki wzrostu cen operacyjnych oraz terminowości regulowania płatności przez kontrahentów. Pod tymi względami, rok 2021 jest najśłabszym rokiem od 2016. Jednocześnie można zauważyć oznaki świadczące o możliwym końcu tak zwanego „ryнку pracownika”, w wyniku pandemii polepszyły się bowiem – zdaniem przedsiębiorców – wskaźniki dotyczące kosztów zatrudnienia oraz dostępności wykwalifikowanych pracowników. W związku z pandemiczną niepewnością na rynkach nie dziwi także – choć niepokoi – spadek dostępności źródeł zewnętrznego finansowania (kredytów bankowych) oraz dramatycznie obniżony w 2021 roku popyt na produkty i usługi. Nie zmieniły się natomiast znacząco wskaźniki dotyczące siły konkurencji – w tym także nieuczciwych praktyk, który to wskaźnik nawet spadł w porównaniu z 2019 rokiem. Również wskaźniki związane z płynnością finansową okazały się być stabilne.

Korzystając z użytej już w przypadku segmentacji metafory marynistycznej można powiedzieć, że sztorm, który rozpętała pandemia, wciąż trwa. Ze strategii budowania konkurencyjności polskie firmy przesunęły się na pozycje zwinięcia żagli i przeczekania trudnego okresu. Wciąż jeszcze wydaje się, że polskie firmy mają szansę wy płynąć zgodnie z zasadą zapisaną w herbie Paryża: *fluctuat nec megritur – rzuca nimi fala, lecz (jeszcze) nie toną*.

Infolinia: 801 332 202

kontakt@parp.gov.pl

www.parp.gov.pl

Wykres 1.1. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w latach 2008–2019 (w tys.)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Liczba aktywnych przedsiębiorstw (w tys.)
2008	1862
2009	1674
2010	1727
2011	1785
2012	1795
2013	1771
2014	1843
2015	1914
2016	2013
2017	2077
2018	2150
2019	2212

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych (lata 2009–2021).

<powrót>

Wykres 1.2. Struktura przedsiębiorstw aktywnych w Polsce ze względu na wielkość firmy

//Dane z wykresu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Wielkość firmy	Wartość w %
mikro	97,0%
małe	2,2%
średnie	0,7%
duże	0,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS, 2021.

[<powrót>](#)

Wykres 1.3. Liczba przedsiębiorstw aktywnych w Polsce w poszczególnych grupach według wielkości w latach 2008–2019 (w tys.)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	mikro	małe	średnie	duże
2008	1787,9	54,3	16,1	3,2
2009	1604,4	50,2	15,8	3,1
2010	1655,1	52,2	15,8	3,2
2011	1710,6	55,0	15,8	3,2
2012	1719,2	57,1	15,5	3,2
2013	1693,8	59,1	15,3	3,2
2014	1764,6	59,2	15,5	3,4
2015	1838,4	56,7	15,6	3,4
2016	1937,3	57,2	15,4	3,6
2017	2004,3	53,8	15,3	3,6
2018	2078,7	52,7	15,2	3,7
2019	2144,2	48,9	14,8	3,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych (lata 2009–2021).

[<powrót>](#)

Wykres 1.4. Struktura MSP w Polsce według podstawowego obszaru działalności

//Dane z dwóch wykresów kołowych przedstawiono w formie dwóch tabel. Pierwsza tabela zawiera dane dotyczące ogólnego podziału na sektory. Tabela druga dotyczy podziału na kategorie w obrębie samego sektora usług.//

Sektor	Wartość w %
usługi	52,5%
handel	22,4%
budownictwo	14,9%
przemysł	10,1%

Kategorie usług	Wartość w %
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8,7%
transport i gospodarka magazynowa	6,8%
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13,9%
pozostałe	23,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS, 2021 (sekcje B-J, L-N, P-S PKD 2007).

[<powrót>](#)

Wykres 1.5. Liczba przedsiębiorstw nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce w latach 2008–2020 (w tys.)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Liczba firm nowo powstałych (w tys.)	Liczba firm zlikwidowanych (w tys.)
2008	318	245
2009	350	358
2010	402	238
2011	346	384
2012	358	252
2013	365	270
2014	357	305
2015	360	292
2016	349	294
2017	361	287
2018	393	332
2019	379	227
2020	329	170

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z publikacji GUS Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON z lat 2009–2021.

[<powrót>](#)

Wykres 1.6. Przedsiębiorstwa powstałe w latach 2015–2019 i nadal aktywne w roku 2020 – wskaźnik przeżycia 2020/2019 r.

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok powstania przedsiębiorstwa	Wskaźnik przeżycia 2020/2019
2015	91,7%
2016	88,4%
2017	81,1%
2018	78,0%
2019	69,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2015–2019, GUS, 2021.

[<powrót>](#)

Wykres 1.7. Udział w tworzeniu PKB grup przedsiębiorstw według liczby pracujących w Polsce w 2018 r.

//Dane z dwóch wykresów kołowych przedstawiono w formie dwóch tabel. Pierwsza tabela zawiera dane dotyczące ogólnego udziału sektorów w tworzeniu PKB. Tabela druga dotyczy udziału poszczególnych kategorii wielkości w tworzeniu wartości dodanej brutto sektora przedsiębiorstw.//

Udział sektorów w tworzeniu PKB	Wartość w %
wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa	72,7%
wartość dodana brutto wytworzona przez inne podmioty	14,9%
cła i podatki	12,5%

Udział poszczególnych kategorii wielkości przedsiębiorstw w tworzeniu wartości dodanej brutto sektora przedsiębiorstw	Wartość w %
mikro	29,0%
małe	9,1%
średnie	11,1%
duże	23,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

[**<powrót>**](#)

Wykres 1.8. Udział w tworzeniu PKB przedsiębiorstw dużych i sektora MSP według podstawowego obszaru działalności w 2018 r.

//Dane z dwóch wykresów kołowych przedstawiono w formie dwóch tabel. Pierwsza tabela zawiera dane dotyczące dużych przedsiębiorstw, a druga dane dotyczące MSP.//

Obszar działalności dużych przedsiębiorstw	Wartość w %
przemysł	49,9%
usługi	33,7%
handel	13,5%
budownictwo	2,9%

Obszar działalności MSP	Wartość w %
przemysł	18,1%
usługi	43,6%
handel	25,8%
budownictwo	12,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS przygotowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

[<powrót>](#)

Wykres 1.9. Liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2010–2019

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw	przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw
2010	8859053	6495266
2011	9028536	6595759
2012	8937353	6545968
2013	8898898	6428960
2014	9145658	6544757
2015	9395607	6679090
2016	9692168	6804168
2017	9860278	6892682
2018	9999944	6979655
2019	10014159	7011295

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych za lata 2009–2019.

[<powrót>](#)

Wykres 1.10. Struktura branżowa liczby pracujących i przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach w Polsce w 2019 r.

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Branża	przeciętne zatrudnienie	liczba pracujących
usługi	32,2%	37,6%
przemysł	38,3%	30,3%
handel	21,9%	22,5%
budownictwo	7,7%	9,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS, 2021.

[**<powrót>**](#)

Wykres 1.11. Wynagrodzenie miesięczne na jednego zatrudnionego w przedsiębiorstwach poszczególnych klas wielkości w latach 2014–2019

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Klasa wielkości	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1–9	2315	2437	2616	2822	3093	3373
10–49	3508	3652	3720	3981	4283	4769
50–249	4015	4180	4392	4662	5024	5382
250 i więcej	4731	4832	5003	5301	5705	6048

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych za lata 2014–2019.

[<powrót>](#)

Wykres 1.12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) na jednego zatrudnionego wg sekcji PKD w latach 2017–2019

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Sekcja PDK	2017	2018	2019
przemysł	4631	4986	5321
budownictwo	3969	4262	4566
handel i naprawa pojazdów samochodowych	3907	4245	4618
transport i gospodarka magazynowa	3926	4275	4510
zakwaterowanie i gastronomia	3197	3426	3706
informacja i komunikacja	7955	8632	9040
obsługa rynku nieruchomości	4733	5033	5325
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5767	6208	6738
administrowanie i działalność wspierająca	4315	4708	5067
edukacja	3845	3972	4159
opieka zdrowotna	4352	4726	5187
kultura i rekreacja	5229	5800	5738
pozostała działalność usługowa	3092	3257	3407

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych za lata 2017–2019.

[**<powrót>**](#)

Wykres 1.13. Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010–2019

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Nakłady inwestycyjne i wydatki na zakup używanych środków trwałych w przedsiębiorstwach dużych (mld zł)	Nakłady inwestycyjne i wydatki na zakup używanych środków trwałych w MSP ogółem (mld zł)	Nakłady inwestycyjne i wydatki na zakup używanych środków trwałych na jedną firmę MSP (w tys. zł)
2010	70,6	71,3	41,4
2011	80,4	80,8	45,4
2012	80,4	74,5	41,6
2013	83,3	78,9	44,6
2014	97,9	85,4	46,4
2015	110,7	89,9	47,0
2016	106,0	82,6	41,1
2017	104,4	90,0	43,4
2018	118,7	99,5	46,3
2019	135,4	105,1	47,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS, 2021.

[<powrót>](#)

Wykres 1.14. Dynamika nominalna przychodów ogółem (poprzedni rok = 100%), produkcji i wartości dodanej w sektorze przedsiębiorstw na tle dynamiki realnej PKB w Polsce w latach 2010–2019

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli. Wszystkie dane zostały podane w przybliżeniu.//

Rok	Przychody	Produkcja	Wartość dodana	PKB
2010	107%	106,8%	103,2%	103,8%
2011	111,5%	110,5%	104%	105%
2012	102,5%	101,7%	99,8%	101,7%
2013	101%	102%	103,5%	101,7%
2014	103%	103,3%	104,5%	103,3%
2015	104,3%	106,5%	108%	103,9%
2016	103,9%	101,8%	104%	101,2%
2017	108,3%	111%	111%	105%
2018	108,4%	109%	103,2%	105,1%
2019	106,1%	106,1%	108,3%	104,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS 2021 i wydań poprzednich.

[<powrót>](#)

Wykres 1.15. Produktivność przedsiębiorstw: przychody ogółem, produkcja i wartość dodana przypadająca na przeciętną firmę w latach 2010–2019 (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Przychody	Produkcja	Wartość dodana
2010	1,91	1,42	0,48
2011	2,05	1,52	0,48
2012	2,10	1,53	0,48
2013	2,14	1,58	0,50
2014	2,12	1,57	0,50
2015	2,13	1,61	0,52
2016	2,10	1,55	0,52
2017	2,20	1,67	0,55
2018	2,30	1,76	0,55
2019	2,38	1,82	0,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS 2021 i wydań poprzednich.

[<powrót>](#)

Wykres 1.16. Poziom umiędzynarodowienia polskiej gospodarki – relacja eksportu do PKB i relacja importu do popytu krajowego w latach 2010–2019

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Eksport	Import
2010	40,1%	41,2%
2011	42,6%	43,7%
2012	44,4%	44,7%
2013	46,3%	45,3%
2014	47,6%	46,8%
2015	49,5%	47,9%
2016	52,2%	50,2%
2017	54,3%	52,3%
2018	55,5%	53,9%
2019	55,8%	53,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z publikacji Roczne wskaźniki makroekonomiczne, aktualizacja 1 lutego 2021 r.

[<powrót>](#)

Wykres 1.17. Dynamika realna eksportu na tle dynamiki realnej PKB w UE oraz dynamika realna importu na tle dynamiki realnej popytu krajowego w latach 2010–2019 (2010 = 100%)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli. Wszystkie dane zostały podane w przybliżeniu.//

Rok	Eksport	PKB w UE	Import	Popyt krajowy
2010	100%	100%	100%	100%
2011	110%	102%	108%	106%
2012	112%	95%	107%	106%
2013	120%	97%	108%	105%
2014	125%	98%	118%	110%
2015	139%	99%	128%	115%
2016	150%	100%	138%	117%
2017	165%	102%	150%	120%
2018	178%	104%	160%	125%
2019	185%	105%	165%	132%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (eksport, import, popyt krajowy) i Eurostatu (PKB w UE).

[<powrót>](#)

Wykres 1.18. Wartość eksportu oraz importu wyrobów i usług w latach 2010–2019 (w mld zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Eksport wyrobów	Eksport usług	Import wyrobów	Import usług
2010	481,1	98,6	536,2	89,3
2011	558,7	111,0	623,4	94,8
2012	603,4	123,3	648,1	103,9
2013	647,9	141,8	656,1	108,1
2014	693,5	151,5	704,6	115,5
2015	780,8	169,9	741,0	124,3
2016	803,5	196,2	786,5	134,8
2017	877,2	220,5	853,1	144,2
2018	944,6	250,4	942,7	158,1
2019	1016,7	268,3	988,5	166,7

Źródło: opracowanie własne według danych GUS opracowanych na potrzeby niniejszego Raportu.

[<powrót>](#)

Mapa 2.1. Poziom przedsiębiorczości w regionach – wskaźnik syntetyczny

//Schematyczna mapa Polski z podziałem administracyjnym państwa. Do każdego województwa określono poziom przedsiębiorczości. Wartości przedstawiono w tabeli b). W tabeli a) umieszczono przedziały poziomów przedsiębiorczości.//

a)

Poziomy przedsiębiorczości
80–90
70–80
60–70
50–60
40–50
30–40
20–30
10–20

b)

Ranking 2019 i zmiany r/r	Województwo	Poziom przedsiębiorczości
1. (bz.)	mazowieckie	82,5
2. (bz.)	wielkopolskie	70,9
3. (+1)	dolnośląskie	69,5
4. (-1)	pomorskie	68,2
5. (bz.)	śląskie	61,1
6. (+1)	małopolskie	57,6
7. (-1)	zachodniopomorskie	54,7
8. (bz.)	opolskie	53,4
9. (+2)	łódzkie	48,0
10. (bz.)	lubuskie	45,8

Ranking 2019 i zmiany r/r	Województwo	Poziom przedsiębiorczości
11. (-2)	kujawsko-pomorskie	42,6
12. (bz.)	podlaskie	41,4
13. (bz.)	podkarpackie	35,7
14. (+1)	warmińsko-mazurskie	25,1
15. (-1)	świętokrzyskie	23,4
16. (bz.)	lubelskie	18,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS, 2021.

[<powrót>](#)

Mapa 2.2. Liczba MSP aktywnych na 1000 mieszkańców w Polsce w 2019 r. – ujęcie regionalne

//Schematyczna mapa Polski z podziałem administracyjnym państwa. Do każdego województwa określono liczbę MSP aktywnych na 1000 mieszkańców. Wartości przedstawiono w tabeli b). W tabeli a) umieszczono przedziały liczb aktywnych MSP na 1000 mieszkańców.//

a)

przedziały liczb aktywnych MSP na 1000 mieszkańców
70–80
60–70
50–60
40–50

b)

Województwo	Liczba MSP na 1000 mieszkańców
mazowieckie	79,9
wielkopolskie	64,0
małopolskie	62,8
dolnośląskie	60,7
pomorskie	60,7
zachodniopomorskie	59,2
łódzkie	54,2
lubuskie	52,9
śląskie	51,9
kujawsko-pomorskie	49,2
podlaskie	46,1
opolskie	45,4

Województwo	Liczba MSP na 1000 mieszkańców
warmińsko-mazurskie	45,4
lubelskie	43,52
świętokrzyskie	43,49
podkarpackie	42,7

Źródło: obliczenia własne na podstawie publikacji Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS, 2021

[<powrót>](#)

Wykres 3.1. Średni udział innowacyjnych przedsiębiorstw w ogólnej liczbie przedsiębiorstw sektora usług i sektora przemysłu w latach 2006–2019

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Dane za okres 2016–2018 i późniejszy zostały przygotowane przez GUS w oparciu o zrewidowaną w 2018 r. metodykę opracowaną przez Eurostat i OECD, zaprezentowaną w Podręczniku Oslo (Oslo Manual). W ślad za zmianami w tym podręczniku wprowadzono zmiany w metodologii badania, związane m.in. z definicją innowacyjności i jej rodzajami.

Lata	Udział innowacyjnych przedsiębiorstw
2006–2008	18,8%
2007–2009	16,0%
2008–2010	14,9%
2009–2011	13,8%
2010–2012	14,4%
2011–2013	14,3%
2012–2014	14,5%
2013–2015	13,7%
2014–2016	16,1%
2015–2017	14,5%
2016–2018	21,8%
2017–2019	15,5%

Źródło: Strateg, GUS, 22.03.2021 r.

[<powrót>](#)

Wykres 3.2. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w sektorze przemysłowym i usługowym

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Dane za okres 2016-2018 i późniejszy zostały przygotowane przez GUS w oparciu o zrewidowaną w 2018 r. metodykę opracowaną przez Eurostat i OECD, zaprezentowaną w Podręczniku Oslo (Oslo Manual). W ślad za zmianami w tym podręczniku wprowadzono zmiany w metodologii badania, związane m.in. z definicją innowacyjności i jej rodzajami.

Lata	Przedsiębiorstwa usługowe	Przedsiębiorstwa przemysłowe
2006–2008	16,1%	21,4%
2007–2009	14,0%	18,1%
2008–2010	12,8%	17,1%
2009–2011	11,6%	16,1%
2010–2012	12,4%	16,5%
2011–2013	11,4%	17,1%
2012–2014	11,4%	17,5%
2013–2015	9,8%	17,6%
2014–2016	13,6%	18,7%
2015–2017	10,4%	18,5%
2016–2018	19,6%	24%
2017–2019	11,9%	18,9%

Źródło: Strateg, 22.03.2021 r.

[<powrót>](#)

Wykres 3.3. Innowacyjne przedsiębiorstwa w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w latach 2017–2019

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie dwóch tabel a) i b). //

a) Przedsiębiorstwa przemysłowe

Liczba pracujących	Aktywne innowacje	Innowacje produktowe lub procesów biznesowych
10–49 pracujących	13,6%	11,2%
50–249 pracujących	37,7%	34,3%
powyżej 249 pracujących	64,3%	60,6%

b) Przedsiębiorstwa usługowe

Liczba pracujących	Aktywne innowacje	Innowacje produktowe lub procesów biznesowych
10–49 pracujących	10,8%	9,2%
50–249 pracujących	24,2%	21,6%
powyżej 249 pracujących	48,3%	43,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021.

[<powrót>](#)

Rysunek 3.1. Rodzaje innowacji wprowadzane w przedsiębiorstwach przemysłowych i usługowych w latach 2017–2019

//Dane ze schematu przedstawiono w formie listy.//

1. Przedsiębiorstwa przemysłowe 18%
 - 1.1. nowe lub ulepszone produkty 13,6%
 - 1.2. nowe lub ulepszone procesy biznesowe 15,3%
 - 1.2.1. metody wytwarzania (produkcji) wyrobów (w tym rozwoju wyrobów) – 9,9%
 - 1.2.2. metody z zakresu logistyki, dostaw lub dystrybucji – 4,2%
 - 1.2.3. metody przetwarzania informacji lub komunikacji – 5,3%
 - 1.2.4. metody księgowania lub inne czynności administracyjne – 6,6%
 - 1.2.5. zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem – 5,5%
 - 1.2.6. metody podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi – 7,4%
 - 1.2.7. metody marketingowe w zakresie opakowań, kształtowania cen produktów, technik promocji, lokowania produktów lub usług posprzedażowych – 6,3%
2. Przedsiębiorstwa usługowe 11,9%
 - 2.1. nowe lub ulepszone produkty 6,3%
 - 2.2. nowe lub ulepszone procesy biznesowe 10,3%
 - 2.2.1. metody świadczenia usług (w tym rozwoju usług) – 4,7%
 - 2.2.2. metody z zakresu logistyki, dostaw lub dystrybucji – 3,1%
 - 2.2.3. metody przetwarzania informacji lub komunikacji – 5,1%
 - 2.2.4. metody księgowania lub inne czynności administracyjne – 5,2%
 - 2.2.5. zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem – 5,0%
 - 2.2.6. metody podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi – 5,7%
 - 2.2.7. metody marketingowe w zakresie opakowań, kształtowania cen produktów, technik promocji, lokowania produktów lub usług posprzedażowych – 4,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021.

[<powrót>](#)

Rysunek 3.2. Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem w 2019 r. ze względu na skalę nowości

//Dane ze schematu przedstawiono w formie listy.//

1. Udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych
 - 1.1. nowych dla rynku 3,3%
 - 1.2. nowych dla firmy 6,1%
2. Udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach usługowych
 - 2.1. nowych dla rynku 1,0%
 - 2.2. nowych dla firmy 2,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021.

<powrót>

Wykres 3.4. Nakłady na działalność innowacyjną (mld zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	przedsiębiorstwa z sektora usług	przedsiębiorstwa przemysłowe
2008	10,7	24,7
2009	8,3	22,7
2010	10,8	23,8
2011	11,0	20,8
2012	15,1	21,5
2013	12,0	21,0
2014	13,0	24,6
2015	12,6	31,1
2016	10,7	28,3
2017	13,1	28,0
2018	13,1	23,4
2019	15,4	23,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021 i wydań poprzednich.

[<powrót>](#)

Wykres 3.5. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach według rodzajów tej działalności

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rodzaje działalności innowacyjnej	przedsiębiorstwa przemysłowe	przedsiębiorstwa usługowe
działalność badawcza i rozwojowa (B+R)	41,0%	62,7%
własny personel pracujący nad innowacjami	2,6%	5,4%
materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej	4,2%	5,2%
inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne w celu realizacji działalności innowacyjnej	47,3%	23,0%
pozostałe nakłady poniesione na wprowadzanie nowych lub ulepszonych produktów lub procesów	4,9%	3,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021.

[<powrót>](#)

Rysunek 3.3. Działalność B+R wśród przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych

//Dane ze schematu przedstawiono w formie listy.//

1. Przedsiębiorstwa usługowe 9661,3 mln zł
 - 1.1. B+R wew. 9046,2 mln zł
 - 1.2. B+R zew. 615,1 mln zł
2. Przedsiębiorstwa przemysłowe 9495,5 mln zł
 - 2.1. B+R wew. 8140,6 mln zł
 - 2.2. B+R zew. 1354,9 mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2021.

<powrót>

Wykres 3.6. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach oraz nakłady na B+R w sektorze przedsiębiorstw w relacji do PKB, (w %)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB
2008	2,75%	0,19%
2009	2,25%	0,19%
2010	2,39%	0,19%
2011	2,03%	0,23%
2012	2,25%	0,33%
2013	1,99%	0,38%
2014	2,19%	0,44%
2015	2,43%	0,47%
2016	2,10%	0,63%
2017	2,07%	0,67%
2018	1,72%	8,80%
2019	1,69%	0,83%

Źródło: <https://strateg.gov.pl>

<powrót>

Wykres 3.7. Odsetek przedsiębiorstw współpracujących w zakresie innowacji z przedsiębiorstwami lub innymi instytucjami (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie dwóch tabel a) i b). //

a) Przedsiębiorstwa przemysłowe

Współpraca w zakresie innowacji	Ogółem	10–49	50–149	> 249
wśród przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie	23,4%	15,4%	24,3%	43,4%
wśród przedsiębiorstw ogółem	6,8%	3,4%	12,0%	31,9%

b) Przedsiębiorstwa usługowe

Współpraca w zakresie innowacji	Ogółem	10–49	50–149	> 249
wśród przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie	18,5%	16,3%	21,7%	25,8%
wśród przedsiębiorstw ogółem	5,1%	4,0%	9,0%	18,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017-2019, 2021

[<powrót>](#)

Wykres 3.8. Udział przedsiębiorstw, które otrzymały publiczne wsparcie (w formie grantów, dotacji, subwencji, kredytów preferencyjnych i/lub gwarancji/poręczeń kredytowych itp.) w % przedsiębiorstw ogółem

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rodzaj wsparcia	Przedsiębiorstwa przemysłowe	Przedsiębiorstwa usługowe
ogółem	12,9%	8,4%
publiczne wsparcie, w których fundusze wykorzystano na prace B+R lub inne związane z działalnością innowacyjną	4,2%	2,2%
od jednostek samorządu terytorialnego lub terenowych organów administracji rządowej	4,5%	3,0%
od jednostek rządowych szczebla centralnego (ministerstwa, agencje rządowe itp.)	3,0%	1,7%
z Unii Europejskiej – z Programu Horyzont 2020 w zakresie badań naukowych i innowacji	0,6%	0,4%
inne wsparcie z Unii Europejskiej	7,3%	4,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2017–2019, 2020.

[<powrót>](#)

Wykres 4.1. Liczba mikroprzedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2019 (w tys.)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Liczba mikroprzedsiębiorstw (w tys.)
2008	1788
2009	1604
2010	1655
2011	1711
2012	1719
2013	1694
2014	1765
2015	1838
2016	1937
2017	2004
2018	2079
2019	2144

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych z lat 2009–2020.

[<powrót>](#)

Wykres 4.2. Struktura branżowa mikroprzedsiębiorstw w Polsce w 2019 r.

//Dane z dwóch wykresów kołowych przedstawiono w formie dwóch tabel. Pierwsza tabela zawiera dane dotyczące ogólnego podziału na sektory. Tabela druga dotyczy podziału na kategorie w obrębie samego sektora usług.//

Sektor	Wartość w %
usługi	53,2%
handel	22,4%
budownictwo	15,0%
przemysł	9,5%

Kategorie usług	Wartość w %
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8,8%
transport i gospodarka magazynowa	6,8%
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14,2%
pozostałe	23,4%

[<powrót>](#)

Wykres 4.3. Przychody i koszty ogółem przypadające na jedno mikroprzedsiębiorstwo w latach 2008–2019 (w tys. zł)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Przychody ogółem na 1 podmiot w tys. zł	Koszty ogółem na 1 podmiot w tys. zł
2008	361,3	417,5
2009	383,2	435,7
2010	373,5	435,0
2011	388,5	444,8
2012	392,4	443,5
2013	401,9	460,3
2014	399,3	457,7
2015	421,9	487,1
2016	427,1	489,4
2017	452,5	521,1
2018	479,0	566,0
2019	531,8	620,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych z lat 2009–2021.

[<powrót>](#)

Wykres 4.4. Struktura pracujących i zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach w 2019 r. wg branż (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Branża	zatrudnieni	pracujący
przemysł	14,7%	11,5%
budownictwo	15,6%	15,1%
handel	30,8%	26,4%
usługi	38,9%	47,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r., GUS, 2021.

[**<powrót>**](#)

Wykres 4.5. Udział samozatrudnionych w ogóle pracujących w wybranych sekcjach gospodarki w IV kw. 2020 r.

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Sekcje gospodarki	Pracujący	Samozatrudnieni
Budownictwo	80,4%	19,6%
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	88,8%	11,2%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	90,5%	9,5%
Transport i gospodarka magazynowa	91,9%	8,1%
Przetwórstwo przemysłowe	96,4%	3,6%
Edukacja	96,5%	3,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji Aktywność ekonomiczna ludności Polski. IV kwartał 2012 r., GUS, 2021.

[**<powrót>**](#)

Wykres 5.1. Przeznaczenie stron internetowych w przedsiębiorstwach w 2020 r. (w % firm)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Przeznaczenie stron internetowych	duże	średnie	małe	ogółem
Prezentacja wyrobów, katalogów lub cenników	87,8%	83,3%	63,0%	66,8%
Umożliwienie użytkownikom zamawiania produktów wg własnego projektu	17,3%	13,1%	10,0%	10,7%
Personalizacja strony dla stałych użytkowników	17,4%	10,3%	6,7%	7,6%
Informacje o wolnych stanowiskach pracy i przysyłanie dokumentów aplikacyjnych online	74,7%	40,9%	16,6%	22,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r., GUS, 2020.

[<powrót>](#)

Wykres 6.1. Postrzeganie koniunktury w gospodarce polskiej

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę?
Obecna koniunktura w gospodarce polskiej jest...”

Odpowiedzi	2016 (N = 476)	2017 (N = 280)	2018 (N = 326)	2019 (N = 424)	2021 (N = 397)
znacznie gorsza niż przed rokiem	16%	10%	8%	14%	35%*
nieznacznie gorsza niż przed rokiem	31%	19%	19%	31%	48%*
taka sama, jak rok temu	29%	30%	26%	27%	7%*
nieznacznie lepsza niż przed rokiem	22%	32%	36%	19%	9%*
znacznie lepsza niż przed rokiem	2%	9%	12%	8%	1%*

* istotność statystyczne (P = 95%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.2. Postrzeżenie koniunktury w gospodarce polskiej/wielkość firmy

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli. Średnią ocenę podano pod tabelą.//

„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę? Obecna koniunktura w gospodarce polskiej jest...” Ocena na skali od 1 „znacznie gorsza niż w lutym 2020” do 5 „znacznie lepsza niż w lutym 2020”

Wielkość firmy	Obecna koniunktura w branży
mikro, N = 195	1,93
małe, N = 87	1,90
średnie, N = 89	2,06
duże, N = 18	2,33

średnia ocena koniunktury – 1,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>

Wykres 6.3. Postrzeganie koniunktury w branży, w której działa firma

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę?
Obecna koniunktura w branży, w której funkcjonuje Państwa firma, jest... ?”

Odpowiedzi	2016 (N = 487)	2017 (N = 287)	2018 (N = 356)	2019 (N = 444)	2021 (N = 397)
znacznie gorsza niż przed rokiem	24%	18%	15%	17%	27%*
nieznacznie gorsza niż przed rokiem	26%	27%	22%	28%	38%*
taka sama, jak rok temu	31%	28%	24%	27%	15%*
nieznacznie lepsza niż przed rokiem	12%	21%	33%	19%	16%*
znacznie lepsza niż przed rokiem	7%	6%	6%	9%	3%*

* istotność statystyczne (P = 95%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.4. Postrzeganie koniunktury w branży, w której działa firma/wielkość firmy

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli. Średnią ocenę podano pod tabelą.//

„Jak, w porównaniu z marcem ubiegłego roku, oceniają Państwo obecną koniunkturę? Obecna koniunktura w gospodarce polskiej jest...” Ocena na skali od 1 „znacznie gorsza niż w lutym 2020” do 5 „znacznie lepsza niż w lutym 2020”

Wielkość firmy	Obecna koniunktura w branży
mikro, N = 200	2,30
małe, N = 88	2,38
średnie, N = 90	2,43
duże, N = 18	2,94

średnia ocena koniunktury – 2,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu ,21”.

<powrót>

Wykres 6.5. Postrzeżenie przyszłej koniunktury w gospodarce polskiej

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

„Jaka, Państwa zdaniem, będzie koniunktura za trzy miesiące? Za trzy miesiące koniunktura w gospodarce polskiej będzie...”

Odpowiedzi	2016 (N = 448)	2017 (N = 262)	2018 (N = 305)	2019 (N = 418)	2021 (N = 397)
znacznie gorsza niż obecnie	16%	12%	13%	11%	28%*
nieznacznie gorsza niż obecnie	29%	22%	13%	32%	31%*
taka sama, jak obecnie	36%	43%	45%	38%	21%*
nieznacznie lepsza niż obecnie	16%	19%	26%	15%	17%*
znacznie lepsza niż obecnie	2%	5%	4%	4%	3%*

* istotność statystyczne (P = 95%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.6. Postrzeganie przyszłej koniunktury w gospodarce polskiej/wielkość firmy

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli. Średnią ocenę podano pod tabelą.//

„Jaka, Państwa zdaniem, będzie koniunktura za trzy miesiące? Za trzy miesiące koniunktura w gospodarce polskiej będzie...”

Wielkość firmy	Przyszła koniunktura w gospodarce
mikro, N = 192	2,37
małe, N = 81	2,42
średnie, N = 88	2,50
duże, N = 17	2,35

średnia ocena koniunktury – 2,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>

Wykres 6.7. Postrzeżenie przyszłej koniunktury w branży, w której działa firma

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

„Jaka, Państwa zdaniem, będzie koniunktura za trzy miesiące? Za trzy miesiące koniunktura w branży, w której funkcjonuje Państwa firma, będzie...”

Odpowiedzi	2016 (N = 456)	2017 (N = 274)	2018 (N = 337)	2019 (N = 433)	2021 (N = 385)
znacznie gorsza niż obecnie	11%	14%	10%	8%	20%*
nieznacznie gorsza niż obecnie	23%	20%	19%	26%	28%*
taka sama, jak obecnie	42%	42%	41%	46%	29%*
nieznacznie lepsza niż obecnie	19%	16%	27%	17%	20%*
znacznie lepsza niż obecnie	4%	8%	3%	4%	3%*

* istotność statystyczne (P = 95%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.8. Ocena kosztów pracy i dostępności wykwalifikowanych pracowników

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli. Wartości trendów podano pod tabelą.//

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, zaś wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Pracownicy

Rok	Koszty zatrudnienia	Dostępność wykwalifikowanych pracowników
2016	68%	-39%
2017	77%	-52%
2018	72%	-52%
2019	82%	-51%
2021	64%	-23%

//Poniżej zastosowano znaczenie indeksu górnego $R^{\{2\}}$.//

Trend – koszty zatrudnienia $R^{\{2\}} = 0,652$

Trend – dostępność wykwalifikowanych pracowników $R^{\{2\}} = 0,964$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>

Wykres 6.9. Ocena kosztów pracy i dostępności wykwalifikowanych pracowników/wielkość firmy

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Pracownicy

Wielkość przedsiębiorstwa	Koszty zatrudnienia	Dostępność wykwalifikowanych pracowników
ogółem	64%	-23%
mikro	64%	-23%
małe	74%	-26%
średnie	89%	-23%
duże	56%	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.10. Ocena wysokości cen operacyjnych i terminowości regulowania płatności przez kontrahentów

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli. Wartości trendów podano pod tabelą.//

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Ceny/płatności

Rok	Ceny operacyjne (towar w, materiał w, sprzętu)	Terminowość regulowania płatności
2016	36%	-24%
2017	50%	-24%
2018	59%	-11%
2019	67%	-20%
2021	76%	-32%

//Poniżej zastosowano znaczenie indeksu górnego R^2 .//

Trend – ceny operacyjne $R^2 = 0,9934$

Trend – terminowość regulowania płatności $R^2 = 0,715$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>

Wykres 6.11. Ocena wysokości cen operacyjnych i terminowości regulowania płatności przez kontrahentów/wielkość firmy

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Ceny/płatności

Wielkość przedsiębiorstwa	Ceny operacyjne (towarów, materiałów, sprzętu)	Terminowość regulowania płatności
ogółem	76%	-32%
mikro	76%	-32%
małe	81%	-30%
średnie	87%	-24%
duże	56%	-33%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.12. Ocena popytu na usługi i towary oraz dostępności kredytów

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli. Wartości trendów podano pod tabelą.//

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem.

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Popyt na produkty i usługi/dostępność kredytów

Rok	Popyt na produkty i usługi	Dostępność kredytów
2016	-12%	-15%
2017	0%	0%
2018	2%	3%
2019	-3%	-4%
2021	-46%	-22%

//Poniżej zastosowano znaczenie indeksu górnego R^2 .//

Trend – popyt na produkty i usługi $R^2 = 0,9887$

Trend – dostępność kredytów $R^2 = 0,9995$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>

Wykres 6.13. Ocena popytu na usługi i towary oraz dostępności kredytów/wielkość firmy

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

Wykres przedstawia różnice między osobami, które oceniały parametry na plus i na minus. Wartości dodatnie oznaczają przewagę zgadzających się, a wartości ujemne – przewagę niezgadzających się z danym stwierdzeniem

„W jaki sposób, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, zmieniły się poniższe parametry?”

Popyt na produkty i usługi/dostępność kredytów

Wielkość przedsiębiorstwa	Popyt na produkty i usługi	Dostępność kredytów
ogółem	-46%	-22%
mikro	-47%	-22%
małe	-27%	-18%
średnie	-19%	-14%
duże	-6%	-17%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[**<powrót>**](#)

Wykres 6.14. Zestawienie segmentów (2016–2021)

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	frachtowce	jachty	żaglówki	łódki
2016 (N = 476)	9%	10%	58%	24%
2017 (N = 287)	12%	10%	54%	23%
2018 (N = 364)	26%	9%	49%	16%
2019 (N = 448)	24%	12%	27%	37%
2021 (N = 397)	2%	2%	42%	55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>

Wykres 6.15. Siła konkurencji

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

„Jak silna konkurencja występuje obecnie na rynku, na którym działa Państwa firma?”

Rok	Bardzo silna konkurencja	Stosunkowo silna konkurencja	Słaba lub umiarkowana konkurencja
2016 (N = 494)	43%	40%	16%
2017 (N = 287)	55%	34%	11%
2018 (N = 364)	46%	35%	19%
2019 (N = 448)	50%	32%	18%
2021 (N = 376)	47%	35%	18%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.16. Nieuczciwa konkurencja

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

„Czy w ostatnich trzech miesiącach spotkał się Pan/i z nieuczciwymi działaniami konkurencji?”

Rok	Nie	Nie wiem	Tak
2016 (N = 494)	25%	27%	48%
2017 (N = 276)	29%	36%	35%
2018 (N = 364)	39%	31%	31%
2019 (N = 448)	32%	33%	35%
2021 (N = 381)	42%*	30%	28%*

* istotność statystyczna (P = 95%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.17. Zagrożenie ze strony nieuczciwej konkurencji

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

„W jakim stopniu problem nieuczciwej konkurencji zagrażał, w ciągu ostatnich trzech miesięcy, interesom Państwa firmy?” – odpowiedzi tylko wśród przedsiębiorców, którzy zetknęli się z nieuczciwą konkurencją

Rok	W dużym lub bardzo dużym stopniu	W średnim stopniu	W ogóle lub w niewielkim stopniu
2016 (N = 236)	35%	34%	31%
2017 (N = 108)	27%	30%	43%
2018 (N = 117)	30%	31%	39%
2019 (N = 157)	35%	34%	31%
2021 (N = 111)	24%	33%	43%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.18. Plany inwestycyjne

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

„Jakie inwestycje Państwa firma planuje realizować do końca bieżącego roku?” – odpowiedzi tylko wśród przedsiębiorców, którzy zamierzają realizować inwestycje

Odpowiedzi	2016 (N = 279)	2017 (N = 168)	2018 (N = 243)	2019 (N = 273)	2021 (N = 205)
inwestycje w środki trwałe	66%	66%	69%	64%	67%
inwestycje w rozwój nowych wyrobów lub usług	47%	36%	45%	51%	51%
inwestycje w kapitał ludzki	28%	28%	28%	32%	17%*
inwestycje w badania i rozwój	20%	19%	33%	21%	23%
inwestycje w rozpoczęcie/ rozwój działalności na rynkach zagranicznych	14%	12%	16%	14%	15%
inwestycje finansowe	3%	22%	1%	1%	3%

* istotność statystyczne (P = 95%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>

Wykres 6.19. Groźba utraty płynności finansowej

//Dane z wykresu słupkowo przedstawiono w formie tabeli.//

„Czy w okresie ostatniego roku Państwa firmie groziła utrata płynności finansowej?”

Rok	Odmowa odpowiedzi	Trudno powiedzieć	Nie	Tak
2016 (N = 494)	3%	4%	71%	22%
2017 (N = 287)	1%	6%	66%	27%
2018 (N = 364)	4%	8%	64%	24%
2019 (N = 448)	1%	5%	61%	32%
2021 (N = 392)	1%	6%	64%	28%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

[<powrót>](#)

Wykres 6.20. Przyczyny groźby utraty płynności finansowej

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

„Czym spowodowana była groźba utraty płynności finansowej przez Państwa firmę?” – odpowiedzi tylko wśród przedsiębiorców, którym groziła utrata płynności finansowej

Odpowiedzi	2016 (N = 110)	2017 (N = 56)	2018 (N = 65)	2019 (N = 93)	2021 (N = 86)
ograniczeniami działalności z powodu pandemii	–	–	–	–	82%
utratą klientów	39%	24%	42%	45%	61%*
opóźnieniami w płatnościach ze strony kontrahentów	44%	64%	57%	69%	42%*
utratą rynków zbytu	23%	21%	33%	26%	38%
wysokimi kosztami spłaty kredytów/pożyczek	28%	15%	20%	15%	22%
kłopotami we współpracy z bankiem	13%	11%	12%	20%	15%
innymi przyczynami	22%	17%	20%	14%	13%
wysokimi nakładami na inwestycje	22%	15%	15%	25%	11%

* istotność statystyczne (P = 95%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP z badania „Koniunktura i otoczenie biznesu '21”.

<powrót>